

عهودالمرزبانست
شهیدای ریپنازی عییرفانی

مامؤستا شیخ محمد ی خوراسانی

به پینووسی

مامؤستا شیخ محمد طاهر شیخ محمد خوراسانی

پیداچوونه وه و ئاماده کردنی بو چاپ
أمجد محمد زاهد شیخ محمد خوراسانی

ناوی کتیب: عه‌ودالی زانست و شه‌یدای پڕیازی عیرفانی
نووسینی: مامۆستا شیخ محمد طاهر محمد خۆراسانی
پیداچوونه‌وه‌ی: أمجد محمد زاهد شیخ محمد خۆراسانی
نه‌خشه‌سازی ناوه‌وه: زه‌رده‌شت کاوانی
نه‌خشه‌سازی به‌رگ: إخلاص دیزاین
پیاوانه: ١٤٠٢

چاپ: یه‌که‌م / ٢٠٢٣ ز - ١٤٤٤ ک

تیراژ: ١٠٠٠

لاپه‌ره: ١٤٦

له‌به‌رپۆبه‌رایه‌تی گشتی کتیبخانه‌ی گشتیه‌کان / هه‌ریمی کوردستان،
ژماره‌ی سپاردنی () ی سالی (٢٠٢٣) ی پیدراوه‌ی.

عهوداللى زانست و
شهيداي ريبازى عيرفانى
ماموستا شيخ (محمّد)ى خوراسانى

به پينوسى

ماموستا شيخ محمد طاهر شيخ محمد خوراسانى

پياداچوونه وه و ناماده كردنى بو چاپ

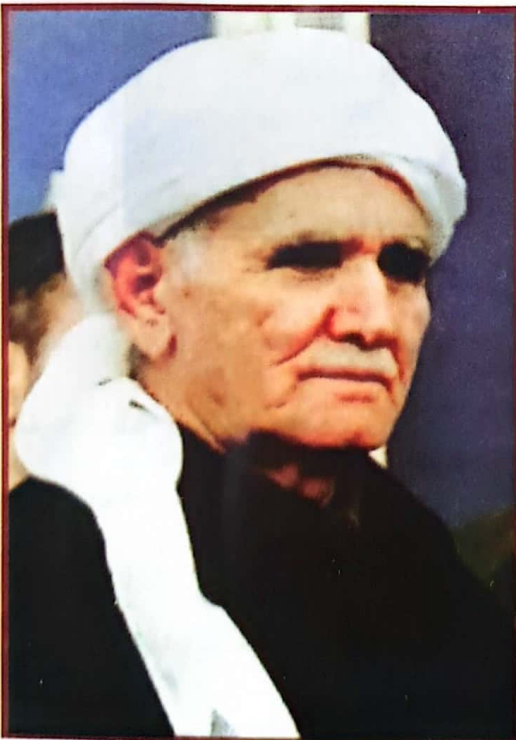
امجد محمد زاهد شيخ محمد خوراسانى

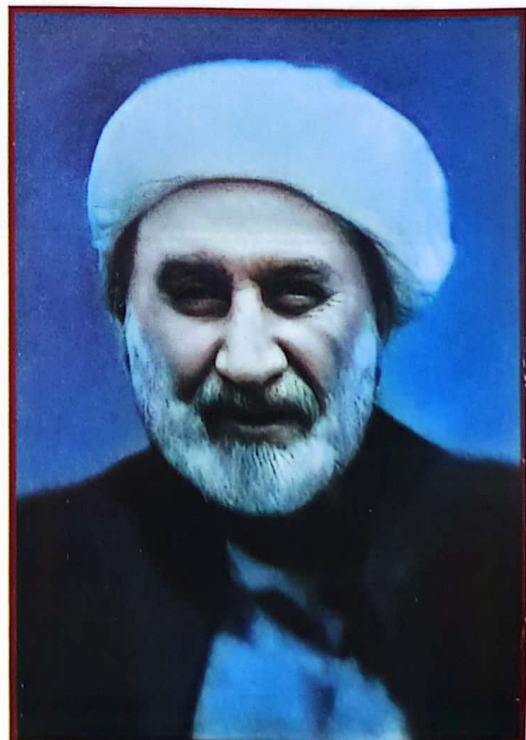
هه زره قى شېخ (محمد عثمان سراج الدين)

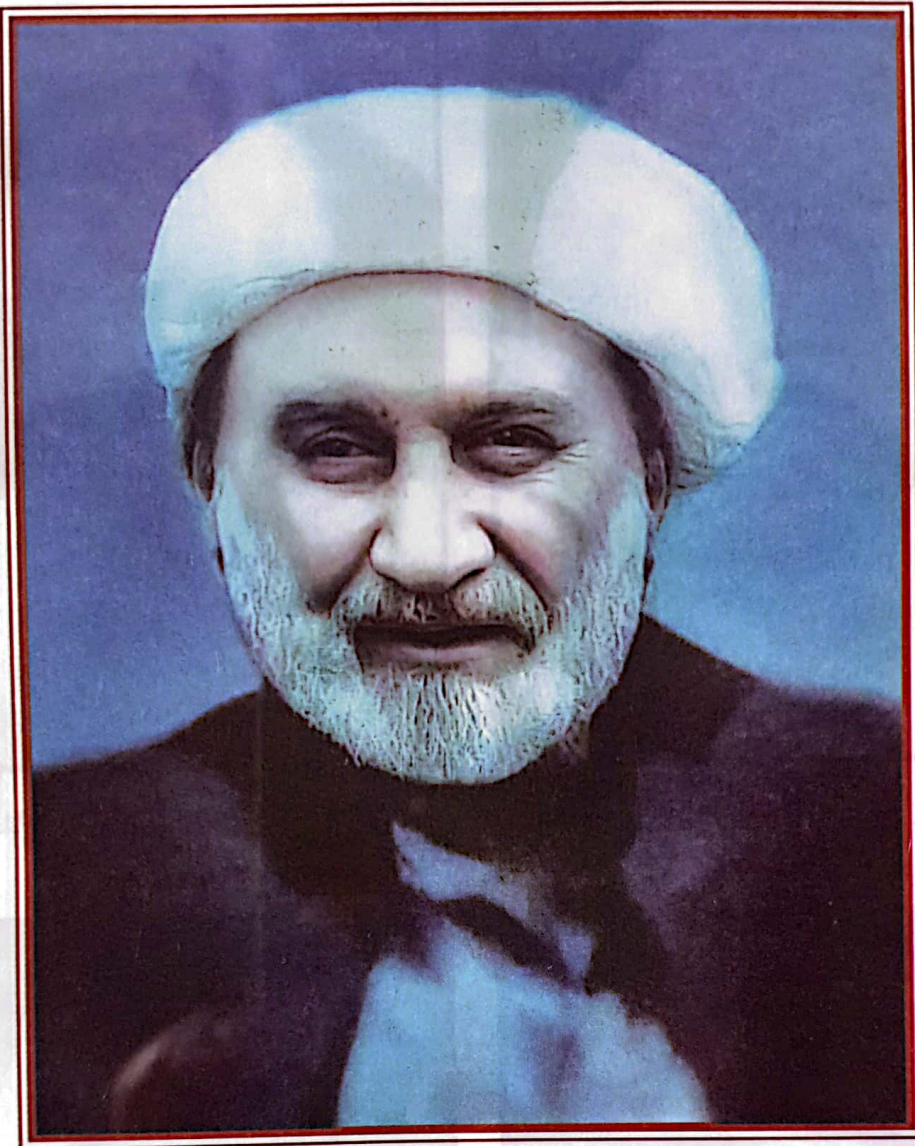
هه زره قى شېخ (محمد علاء الدين)

ماموستا شېخ (محمد طاهر)

ماموستا شېخ (محمد) خوراسانى

پیی نایه دونیای پر سه‌دا و سه‌ودا
 پۆیی له دنیای پر سه‌یر و سه‌ما
 ئاوا بوو له خاك ئەم كوردستانا
 با چاو ببریته خوو و خدهی پاکی

مامۆستا شیخ (مُحَمَّد طاهر) خۆراسانی

له ده‌یه‌م گریی سه‌ده‌ی نۆزده‌دا
 له نۆیه‌م گریی سه‌ده‌ی بیسته‌ما
 پۆژیک بوو هه‌له‌هات له خۆراسانا
 ئەوه‌ی ئەیه‌ویت بژی به‌چاکی

(بەڵكە نۆیه‌مه‌) ژیانی گه‌ڕانه‌وه‌

پیشه‌کی چاپ

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

سوپاس و ستایش بۆ خوای په‌روه‌ردگار، دروود و سه‌لام بۆ
سهر پیغه‌مبه‌ری سهردار و، بۆ سهر ته‌واوی ئال و ئه‌صحاب و
شوینکه‌وتوانی به‌یه‌کجار.

خوینهره‌ به‌پریزه‌کان، ئەم نووسراوه‌ی به‌ر دیده‌تان پوخته‌ی ژیا‌نی
خواناسی پایه‌به‌رز مامۆستا شیخ (مُحَمَّد)ی خۆراسانی، به‌ده‌ست
و پینووسی کۆری گه‌وره‌ی، جه‌نابی خوالی‌خۆشبوو مامۆستا شیخ
(مُحَمَّد طاهر) نووسراوه‌ و، هه‌ردوو کۆری له‌ژیا‌نداماو: مامۆستا
شیخ (مُحَمَّد زاهد) و مامۆستا شیخ (عَبْدُالْحَمِيد) پێیدا چوونه‌ته‌وه،
په‌رده‌ی له‌سهر زۆریک له‌ لایه‌نه‌ نادیار و نه‌زانراوه‌کانی ژیا‌ن و
که‌سایه‌تی مه‌رحوومی مامۆستا شیخ (مُحَمَّد) هه‌لداوه‌ته‌وه، له
په‌چه‌له‌ک و زادگا و گه‌شت و سه‌فه‌ره‌کانی و، سهره‌تای خویندنی
و، گه‌ران و عهدالی به‌شوین حه‌ق و حه‌قیقه‌تدا و، ته‌شریف
هینانی بۆ بیاره‌ی شه‌ریفه‌ و، به‌خزمه‌ت گه‌یشتنی هه‌زره‌تی شیخ
(عَلَاءُ الدِّین) و، سه‌یر و سلوکی له‌ خانه‌قا و، لوتفی هه‌زره‌تی شیخ
به‌رامبه‌ری و، په‌یوه‌ند له‌ خزمه‌ت هه‌زره‌تی شیخ (عُثْمَان) و، مه‌لا
و مورید و مه‌نسووبه‌ پاسا‌له‌کانی پربازی پیروزی نه‌قشه‌ندی، به

دریژای ئیرشادی ههردوو پابه‌ری گه‌وره: هه‌زهرتی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) و، هه‌زهرتی شیخ (عُثْمَان)، هه‌روه‌ها په‌یوه‌ندی و مامه‌له‌ی له‌گه‌ل خه‌لکی ته‌واوی ئه‌و ناوچانه‌ی، که بۆ ماوه‌یه‌ک له‌ناویاندا ژیاوه.

بیرۆکه‌ی نووسینه‌وه‌ی ئه‌م زانیاریانه‌ش له‌ داواکاری چه‌ند باره‌ی هه‌ندی‌ک له‌ نه‌وه‌کانی مامۆستا شیخ (مُحَمَّد) هوه‌ هاتوه، که له‌ مه‌رحومی مامۆستا شیخ (مُحَمَّد طَاهِر) یان کردوه، تا هه‌موویان زانیاری پۆیست و درووستیان سه‌باره‌ت به‌ باپیره و باوه‌گه‌وره‌ی خۆیان هه‌بیت، سه‌ره‌نجام داواکاریه‌که‌یان جیبه‌جی کرا و، هه‌ر له‌ماوه‌ی ژیا‌نی نووسه‌ردا چه‌ند جاری‌ک پاک‌نووس و هه‌له‌چن کراوه و، دوا‌هه‌مین خۆینده‌وه‌ی بۆ کراوه.

ئه‌وجا ئه‌م نووسراوه‌ تاکه‌ سه‌رچاوه‌ی متمانهدار و باوه‌پێ‌کراوه بۆ ناسین و شاره‌زابوون له‌و که‌سایه‌تیه‌ خواناسه، چونکه له‌ ده‌می نزیکترین و شاره‌زاترین که‌سه‌کانی خۆیه‌وه وه‌رگیراوه، که بی‌گومان له‌ هه‌موو که‌سی‌ک ئاگادارترن له‌ ورد و درشتی نه‌هینه‌کانی ژیا‌نی باوکیان، بۆیه به‌ پۆیستان زانی بلاوی بکه‌ینه‌وه، تاوه‌کو شه‌یدایانی شاره‌زابوون له‌ میژووی ژیا‌نی که‌له‌پیاوانی گه‌له‌که‌مان به‌ زانیاری پاست و درووست شاد بین و، میژووش وه‌ک خۆی بنووسرێته‌وه.

هه‌رچه‌ند مه‌رحومی مامۆستا شیخ (مُحَمَّد) هه‌رگیز هه‌زی له‌ خۆده‌رخستن و خۆهه‌لکیشان نه‌کردوه، سه‌ره‌پای ئه‌و به‌هره

زۆرهی که له خزمهت بیاره و شیخانی خانهقادا دهستی کهوتوه و،
 به گهواهی خاص و عام کهسایهتیهکی پایهبهرز و شایسته بوه به
 ههموو وهسف و سهنایهک، بهلام ههندیك له نووسهراڤانی پۆژگار-بی
 گویدانه پیههه زانستی و ویزدانیهکان- ههموو شتیك دهنووسن،
 بیرمهندانیش فهرموویانه: (ههموو بیستراویك راست نیه و، ههموو
 راستیهکیش بۆ وتن ناشیت). بۆیه پیمان باش بوو -لهپیناو گهیانندی
 زانیاری درووست و پیهیست و بۆنخۆش و سوودبهخش لهسهه
 ئەم کهسایهتیه پایهبهرز و، پیشاندانی میژووو پر سهروههیهکهی
 وهکو خۆی- ئەم نووسراوه بلاقو بکهینهوه.

سهرنجده ژیانى شیخی خوراسان پیری بهختهوهر ناو قافلەى پاسان
 ههركهس دهیهوئى راستى بزانی با لهم تۆماره به باش بروانى
 جگه لهوانهى له دوو توپی دایه ههرحیهك دهلێن زۆر ههلهى تیايه

چەند ھەلۆیستەییەك لەسەر ئەو چاپكراوانەى كە سەبارەت بە مامۆستا شیخ (مُحَمَّد) زانیاریان تییدا تۆمار كراوە

• لە ژمارە (٤١) ی گۆڤاری مانگانەى (نەوشەفەق) دا، كە لە مانگی (ئاب) ی سالى (٢٠٠٦) ی زاینیدا لە لایەن (دەزگای پۆشنییری كەركوك) ھوێ دەركراوە، لە لاپەرەكانى (٢٤ - ٢٨) دا نووسەرى ناوچەى بەمۆى خانەقین و ئەوبەرى سیروان، مامۆستا (عومەر عەلى شەریف) بابەتێكى تییدا نووسیوە، بەناونیشانى: (چەردەییەك لە سیرەت و ژيانى مامۆستا شیخ موحمەدى خۆراسانى).

شایانى باسە كە نووسەرى ئەم بابەتە لە كۆتاییدا نوسیویتى: (بۆ ئامادەکردنى ئەم بابەتە سوود لە دەستنووسیكى بەپێزى بەرپۆز مامۆستا مەلا تاهیر و ھەندێك بیرەوہرى تر وەرگیراوە)

• لە سالى (٢٠٠٧) ی زاینیدا ھەمان نووسەر پوختەى ئەو بابەتەى لە لاپەرەكانى (١٥٠ - ١٥٤) كتیپێكدا بەناونیشانى: (٧٠ ناودارى كەركوك و گەرمیان) بۆ كردۆتەوہ.

• لە سالى (١٣٩٧) ی كۆچى ھەتاویدا كتیپێكى خواناسى پایەبەرز مەرحومى مامۆستا مەلا أحمدى سەقز (سەرتە كەلتوو) بە زمانى فارسى لە لایەن مامۆستا (أمجد) ی كورپەوہ بە چاپ گەییەنرا،

به ناو نیشانی: (گلچینی از باغ بهار در کرامات دو قطب بزرگوار)
باس له هه نډیک له کهراماته کانی حه زره تی شیخ (علاء الدین) و
حه زره تی شیخ (عثمان) ی بیاره ده کات.

شایانی باسه که ماموستا مه لا أحمد یه کیک بوو له موریده
پایه بهرزه کانی حه زره تی شیخ (علاء الدین) و حه زره تی شیخ (عثمان)
ی بیاره -خوا دهره جاتیان عالی بکات-، وهک له نوسراوه که شدا
هاتوه: چهند جاریک به خزمهت ماموستا شیخ (محمّد) گه یشته
و، هه نډیک له بیره وهریه کانی نهو به یه کگه یشته نه ی له لاپه ره کانی
(۱۳۱ - ۱۳۵ و ۱۹۲ - ۱۹۳) ی کتیبه چاپکراوه که دا تو مار کراوه.

نیمه ش هه نډیک له فهرماشته کانی وه کو خوی له چهند خالی کدا
ده گوازینه وه، پاشان سهرنج و تیبینیان له سهر دده ین.

(۱) له لاپه ره (۱۳۱) دا نوسراوه: ماموستا شیخ (محمّد) فهرموویه تی:
سهره تا که هاتوومه ته خانه قای بیاره و، به خزمه تی حه زره تی شیخ
(علاء الدین) گه یشته ووم زور دهمارگیریم هه بوه بو مه زه بی شیعه،
ماموستای موده پریس و کهسانی تریش گفتوگو و موناقه شه یان
له گه لدا کردووم و، منیش به لگه کانیانم قبول نه ده کرد و، بگره
له کاتی وتاری پوژانی هه ینیدا زور نیگه ران و دلته نگ دهبووم به
ناوبردنی جیگه نشینه باک و چاکه کانی حه زره تی پیغه مبه ر (دروود
و سه لام له سهر حه زره ت و، پهزا و په حمه تی خواش له هاوه لانی
به گشتی).

ئیمه وه کو مندال و کوری ماموستا هه رگیز قسه ی له م جوړه مان له باوکمان نه بیستوه، بگره له هیچ که سیکیش له وانه ی که دوست و هاوړپیاو و نزیکی باوکمان بوون و، په یوه ندی توکمه ی له گه لیاندا هه بوه، به حه زره تی شیخ (عثمان) و ماموستای موده ریسیشه وه.

(۲) له لاپه ره (۱۳۲ - ۱۳۳) دا نوسراوه: ماموستا شیخ (محمّد) فهرموویه تی: جاریک وهرزی به هار بوو، توو پیگه یشتبوو، ئیمه ش له گه ل هه ندیک مه لا و فقهی و مورید و خه لکی تر دا له خزمه ت حه زره تی شیخ (علاء الدین) دا له باغیک له باغه کانی بیاره ده عوه ت بووین، باخه وانه که بهرچینه یه ک توبه ره ی تووی هیئا بو خزمه تی شیخ و، ته ویش فهرمانی کرد دابه ش بکریّت به سهر ئاماده بواندا، له قاپیکی بچووکدا هه ندیکی نارده بهر دهستی من و دوو که سی تر. منیش کاتیک ویستم بیخوم، بینیم توه کان له بهر د پهره قتر بوون، بویه دهستم له خواردنیان کیشایه وه، به لام دوانه که ی تر هه ستیان به هیچ نه کرد.

به لی چهن دین جار ئهم باسه مان له باوکمان بیستوه و، پرووداوه که ش کاتیک بوه که هه ندیک له دیهاته کانی شاره زوور (خیلی همه و دهورو بهری) له لایه ن فرۆکه کانی بهریتانیاوه بوردومان ده کران، حه زره تی شیخ (علاء الدین) یش ته شریفی بردبوو بو ئه و بهر زایانه ی که دهروان به سهر ناوچه که دا و، له ویوه به دووربین ته ماشای بوردومانه که ی ده کرد.

ته و جا کابرایه ک بهرچینه توویه کی هیئاوه بو خزمه تی شیخ و،

ټه ویش به لوتفه وه فهرموو بووی: ټه و قاپه بدهن به شیخ (مُحَمَّد)،
 باوکیشان فهرمووی: که دهستم ده برد بو ده مم، ده چوو بو گویچکه م،
 یان بو لایه کی تر، نهك بو ده مم. ټیتر باسی ټه وهی نه کردوه که
 توه کان وه کو به رد پهق بوون.

۳) له لاپهړه (۱۳۳) دا نوسراوه: ماموستا شیخ (مُحَمَّد) فهرموو یه تی:
 دواى ټه وهی ته مه سوکم کرد به حه زره تی شیخ (عَلَاءُ الدِّين) ه وه،
 داواى مؤله تم لی کرد، که بچم بو ټه زهره، ټه ویش مؤله تی دام و،
 دواى خواحافیزی لیکردنم فهرمووی: (به هر کجا بروی برت می
 گردانم) واته: بو ههر شوینیک بچیت ده تگه پینمه وه.

ټیمه به م جوړه ده قی فهرمایشته که ی حه زره تی شیخ (عَلَاءُ
 الدِّين) مان له باوکمان بیستوه: (هر کجا بروی پیشی ما برمیگردی).
 واتا: (بو ههر کوئی پروی ټه گه ریته وه لای ټیمه).

۴) ههر له لاپهړه (۱۳۳) دا نوسراوه: ماموستا شیخ (مُحَمَّد)
 فهرموو یه تی: له پښه ی سه فهره که مدا گه یشته شاری (موصل) و
 زورم هه ولدا بوم ئاسان نه بوو پرؤم بو مصر، ناچار بووم بگه پیمه وه
 بو بیاره.

ټیمه لیان بیستوه که له و سه فهره یدا شاری موصلی به جی هیستوه
 و، بهره و سوریا که وتوته پړی و، گه یشتوته شاری (دیر الزور).

۵) له لاپهړه (۱۳۳ - ۱۳۴) دا نوسراوه: ماموستا شیخ (مُحَمَّد)
 فهرموو یه تی: دواى ټه وهی که گه پامه وه بو بیاره، دهستم کرد به

دهستخستنی زانسته دینیه کان و، دواى تهواو کردنیان بۆ ماوهی (۱۲) دوانزه سال له خزمهت حهزرتی شیخدا له خانهقا مامهوه، ولات و مال و کس و کار و خزمانم دهست لیڤه لگرت و، هه موو داواکاریه کانیا نم په دکردهوه، که داویان ده کرد بگه پښمه وه بۆ ناویان و، به شه میراتی خۆم وهرگرم.

ئه وهی ئیمه ئاگادارین به هیچ جوړیک باوکمان دواى دابراى له زادگا و کس و کارى خۆى، نه ئه وان هه والی ئه میان زانیوه و، نه ئه مېش هه والی ئه وانى زانیوه، تا داواى لی بکن و، بگه پښته وه بۆ وهرگرتنى به شه میرات. به لکو ته نها يه ك جار داواى له حهزرتی شیخ کردوه، که مۆله تی بدات سهر له خزم و کس و کارى بداته وه، بزانی ماون نه ماون. حهزرتی شیخیش فهرموویه تی: «به لی ماون. به و نیشانه و به و نیشانه (هه ندیک نیشانه ی گونده که یان و، مالیان و، دایکی و باوکی بۆ هه لده دات).

۶) له لا په ره (۱۳۴) دا نو سراوه: له سالی (۱۳۲۹) ی کوچی هه تاویدا له بیاره ی شهریفه به خزمهت ماموستا شیخ (محمّد) گه یشتم، زۆر لوتفی هه بوو له گه لّا، ماوه ی یه ك مانگ له خزمهت حهزرتی شیخ (علاء الدین) دا مایه وه. دواتر مۆله تی لی وهرگرت و، خوا حافیزی له ئاماده بوان کرد و، ته شریفی برد. دواى نزیکه ی نیو سه عات میرزا (محمّد) ی ناسراو به (حه مه ی نیسا) هات به شوینیدا و، فهرمووی: حهزرتی شیخ فهرموویه تی: بلین به مه لا ئه حمده که سیک بنیریت به شوین ماموستادا با بگه پښته وه. دواى گه پانه وه ی به چه ند پوژیک

حه مه ی نیسا هات و، وتی: حه زره تی شیخ فهرموویه تی با مه لا
 نه حمه د له بریتی من نه م عابا بکاته بهری ماموستا. منیش عهرزم
 کرد: نه مه عابای حه زره تی شیخه. نه ویش زور گریا و، فهرمووی:
 له کاتی دهرچوونمدا له مال و تم به خیزانم: پارهم بدهری بو پریگه
 و نه شچم له هه له بجه عابایه کی تازه ده کرم، تا به و جوره بچمه
 خزمه تی حه زره تی شیخ. خیزانیشم به توورپه ییه وه وتی: ئیمه چهند
 ساله مورید و خزمه تکاری شیخین، چی نه بیت نه گهر عابایه کی
 تازه ت بو بکات؟ منیش قسه که یم زور پی ناخوش بوو، چونکه
 ههرگیز نه هاتوه به خه یالمدا که داوای هیچ له حه زره تی شیخ بکه م.
 بویه باناچاری به عابا کونه که ی به رمه وه هاتم بو خزمه تی.

ئیمه ش ده لیین: به لی کاتیک مالی له شمشیر کول بوو، خه رقه یه کی
 له به را بوو، که پیشتر حه زره تی شیخ (علاء الدین) بوی کردبوو،
 دوا ی ماوه یه که له بهرکردن و کون بوون و له چهن شوینیکیه وه دران،
 خوی دهرزی و ده زوو هه ل نه گریت و، به دهستی خوی پینه ی
 نه کا و، نه یدوریتته وه. دایکمان عهرزی نه کا: «خه رقه که ت دراوه و،
 پاره یشته نیه خه رقه بو خوت دروست بکه ی». به قسه که ی دایکمان
 هاته جوش و، فهرمووی: «نه ری (علاء الدین) نابینی خه رقه که م
 دراوه؟»

ههر له و ساله دا ته شریف نه با بو خزمه تی حه زره تی شیخ. خوی
 فهرموویه تی: «که گه یشتمه خزمه تی حه زره تی شیخ، (میرزا أحمد)
 ی له خزمه تا بوو، پی فهرموو: «(میرزا أحمد)، برؤ له بازاره که ی

بیاره دا فلان خه یاتم بو بانگ بکه، با خه رقه یه کم بو بدوری» (میرزا أحمد) یش عهرزی ته کا: «قوربان خو تو تازه خه رقه ت دروست کردوه». شیخیش ته فهرموئ: «ته مه م به خشیوه». فهرمووی: «گورج تیگه یشتم که مه سه له گله ییه که ی من و شم شیر کوله. ته و جا خه رقه که ی خه لات کردم».

(۷) له لاپه ره (۱۹۲ - ۱۹۳) دا نوسراوه: ماموستا شیخ (محمّد) فهرموویه تی: دوا ی ماوه یه کی زور له سه یر و سلوک و (رابطه) هه ستم ته کرد هیچ ته ره قیم نه کردوه!!! بویه چوومه خزمه تی هه زره تی شیخ و عهرزم کرد: قوربان من به مه به سستی چوون بو ته زهر ده ستم له ولات و که س و کار هه لگرتوه و، جه نابیشان لیره گیرتان داوم و به ستوومتانه وه و، که چی هه ست ناکه م هیچ ته ره قیم کرد بیت!!! هه زره تی شیخیش پیی ده فهرمویت: کورم تو پراست ده که یت، ته ی نازانی تو ته عه صوبیکی زورت هه بوو، تا ئیسته ش شوینه واره که ی له بیر و میشتکدا هه ر ماوه و، هیچ هه ست و خوشه ویسته کت بو هاوه لانی به ریز نیه. ماموستاش ته فهرمویت: سویند به خوا پراستی فهرموو، سه ره پای ته مه سوک و وازه ینانم له مه زه به ی شیعه هیشتا به هو ی ته م بیر و باوه ره هه له ی پیشته وه پی م وایه جیگه نشینی چواره م ئیامی عه لی له سی جیگه نشینه که ی تر گه وره تره و، شایسته تره به جیگه نشینی، هه رچه ند ته وانیشم هه ر به هاوه لی ریزدار ده زانی، به لام ئیخلاصم بویان نه بوو. ته و جا دوا ی ته م سکا لا و پروونکرده وه ی هه زره تی شیخه حال م به ته و او ی گوړا و، خوشه ویستی هاوه لان و جیگه نشینه به ریزه کان له دلما

زیادی کرد، بهو جوړه‌ی که پریزبه‌ندی کراون له‌لای نه‌هلی سونه و جه‌ماعه‌ته‌وه، پاشان هه‌ستم کرد حال‌م باشر بوو له ته‌ریقه‌ت و، ده‌رکی مه‌عنه‌ویات و ته‌ره‌قی له مه‌قام و پله و پایه‌ی صوفیتیدا.

سه‌ره‌تا، ئیمه هه‌رگیز له باوکمان نه‌بیستوه که داوای ته‌ره‌قی و به‌رزبوونه‌وه‌ی پله‌ی کردییت له صوفیتیدا، بگره هه‌ر له سه‌رده‌می هه‌زهره‌تی شیخ (علاء الدین) دا زیاد له جاریک خه‌لیفایه‌تی پی سپی‌ردراوه و، دوای وه‌فاتی ماموستا مه‌لا به‌هاش داوای لی کراوه بیته پیشنوئیر و سه‌ره‌ه‌لقه‌ی خه‌تمه‌ی خانه‌قای بیاره، نه‌و هه‌ر په‌دی کردوته‌وه و، خو‌به که مزانانه ده‌ستی به‌سه‌ر کلاوه‌که‌ی خویدا گرتوه و، به به‌شی خو‌ی رازی بوه و، عه‌رزی کردوون: من بو ئه‌م کارانه نابم، پی‌م خو‌شه دوور بم، به‌لام لوتفتان له‌گه‌ل‌ها هه‌بیته.

به‌لکو له سه‌فه‌ریکی هه‌زهره‌تی شیخ (عثمان) دا -خوا ده‌ره‌جاتی عالی بکات- له سه‌ره‌تای په‌نجاکاندا بو ناوچه‌ی گه‌رمیان و خانه‌قین و باقوبه و به‌غدا کردبووی، هه‌زهره‌تی شیخ (عثمان) له‌و سه‌فه‌ره‌دا بردبووی له‌گه‌ل خو‌ی، شه‌کراوی بو سازداوو، عه‌با و میزه‌ری خه‌لافه‌تی له‌سه‌ر شان و سه‌ر نابوو، نه‌ویش عه‌رزی کردبوو: بو جه‌نابی شیخ (عثمان) تو وا ده‌زانی من به‌م کاره‌ی تو پازیم؟ به‌خوا قه‌سه‌م وا ده‌زانم ئیسته ئافره‌تم و که‌وتوو مه‌ته هه‌یزه‌وه!!!

مه‌رحوومی ماموستای موده‌ریس جاریک به‌ ماموستا شیخ (طاهر) ی په‌حمه‌تی فهرموه: پو‌له خو‌زگا ئیمه‌یش وه‌کو باوکت عاقل بوینایه، عه‌قلی شیخ (محمّد) مان نه‌بوو، تا وه‌کو نه‌و سوود

و بههره‌ی ته‌واو له شیخ (عَلَاءُ الدِّین) و بیاره وه‌ربگرین! شیخ (مُحَمَّد) پیگه‌یشت و، خۆشی ده‌رنه‌خست و، هه‌رگیزیش هه‌زی له ناو و شوهره‌ت نه‌کردوووه».

پاشان په‌نگه مه‌رحوومی مامۆستای سه‌قز ئه‌م باس و چیرۆکه‌ی له‌گه‌ڵ باسیکی تری هاوشیوه‌دا لێ گۆراییه‌ت، که له سه‌رده‌می هه‌زهره‌تی شیخ (عُثْمَان) ی ته‌ویله‌دا بوه، سه‌باره‌ت به‌ که‌سیک به‌ناوی (ئاغا محمدي ئه‌صفه‌هانی)، پوخته‌ی باسه‌که‌ش به‌م شیوه‌یه که مه‌رحومی مامۆستا مه‌لا ئه‌حمه‌دی قازی له لاپه‌ره (۱۷۷ - ۱۷۸) ی (باخچه‌ی بۆنخۆشان) دا گیراویتیه‌وه و، فه‌رموویه‌تی:

جه‌نابی (حُجَّةُ الْعُلَمَاء) حاجی مه‌لا أحمدی نۆتشی یه‌که‌م زانای چاخ‌ی خۆی (په‌حمه‌تی خۆای لێ بێ) فه‌رمووی: ئاغا محمدي ئه‌صفه‌هانی هات بۆ سه‌فه‌هاتی هه‌ورامان، وه‌ له‌وێ پایه و مه‌قامی هه‌زهره‌تی ده‌ستگیر (سِرَاجُ الدِّین شیخ عوسمان) ی بیست، به‌ خزمه‌تی (مُشَرَّف) بوو، وه‌ له‌ تأثیری به‌ره‌کاتی ئه‌و زاته داخل به‌ کۆمه‌لی مریدان بوو، وه‌ ئه‌مجا به‌ ته‌واوی وازی له‌ بازرگانی هینا، وه‌ شیوه و ریپازی سالیکینی گرت به‌ر، وه‌ له‌ کرداری مریدیدا وه‌هابوو نه‌ی ئه‌هیشته که‌س به‌ ئالف و ئاودان و خزمه‌تکردنی و لای و بارکیشانی مالی هه‌زهره‌تی شیخ بچینه‌ پێشه‌وه، هه‌ر خۆی خزمه‌تی ئه‌کردن، وه‌ به‌ چاشنی به‌هاربه‌نده‌ که‌ خۆی ئه‌یالی و، پاکی ئه‌کرده‌وه، به‌ کۆلی خۆی دووری ئه‌خسته‌وه و ئه‌پرشت، زۆر زۆر به‌ جووره‌ها ریاضاتی شاقه و ئه‌زیه‌ت و نا‌په‌حه‌تی خۆی ئه‌کرد و ئه‌یکیشا، تا (۷) هه‌وت

سال خزمه‌تیکى لایقانه و سهرکه‌وتووی کرد، له‌پاش ئه‌وه پوژی
 چهند که‌سی له مریدانی تایبه‌تی له باخچه‌ی مالی حه‌زهرتی
 شیخ به ده‌وره ئه‌لقه ئه‌دهن و چاوه‌پری ئه‌بن که حه‌زهرتی شیخ
 ته‌شریف بهیئنی و توجّهیان لی بکات، وه ئاغا محمدی ناوبراویش
 له وه‌لقه‌دا که به که‌مالی ئیخلاصه‌وه چاوه‌پروان ئه‌بی، کاتی که
 ته‌شریف ئه‌هیئنی یه‌که‌یه که توجّهیان لی ئه‌کات، پینج شه‌ش جار
 ئه‌چیتته به‌رده‌می ئاغا محمد و ده‌سبه‌جی هه‌ل ئه‌سی، وه هیچ ئه‌و
 چهن جاره توجّهی لی نافه‌رموی. کاتی شیخ ئه‌یه‌وی بگه‌ریتته‌وه بو
 مال، ئاغا محمد دوای ئه‌که‌وی به گریان‌ه‌وه عهرزی ئه‌کات: قوربان
 بوچی ئه‌م غولامه‌ی ده‌رگای خۆته بی به‌ش وه له **فیض** و به‌ره‌کاتی
عَلِیَّهی خۆتان بی به‌شتان کردم؟! ئه‌فه‌رموی: من له‌گه‌ل تۆدا بی
 مه‌یل نیم، به‌لام ئه‌م **طریقه‌ی** ئیمه ئه‌چیتته‌وه سهر حه‌زهرتی أبو
 بکری **صدیق**، وه ههر **فیض** و به‌ره‌که‌تی که به ده‌ستی ئیمه ئه‌گات
 له‌وه‌وه ئه‌گات، ههر جارێ که ئه‌هاتمه به‌رده‌مت حه‌زهرتی **صدیق**
 خوا لی خوشنوو بی ئه‌یفه‌رموو: عوسمان ئه‌م مریده‌ی تۆ بوغزی
 منی هه‌یه، ناچار له به‌رده‌مت هه‌ل ئه‌ستم، له‌مه‌ولا سینه‌ی خۆت
 صاف و پاک بکه‌شاید **لطف** و ترحمی ده‌رباره‌ت بکه‌ن، من چی
 بکه‌م. ده‌سبه‌جی دان به‌راستیدا ئه‌نی و، ئه‌لی: به‌قوربانت بم راست
 و دروستت فه‌رموو، ئه‌م چهند ساله له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا که ئیخلاصی تۆم
 زۆر بوه، ئه‌و ده‌ماره‌ پیسه‌م ههر بوه، وه سینه‌م له‌کینه خالی نه‌بوه.
 سهر له‌نوی تۆبه ئه‌کات، وه ئه‌بی به‌موسولمانیکی پاک و راست و
 صاف و، ئه‌چیتته‌وه سهر کاری خۆی، وه به‌ماوه‌یه‌کی که‌م کامیل

بوو، وه به ئاوات گه‌یشت، وه ههر له‌وئ به ره‌حمه‌تی خوا شاد بوو،
وه ههر له‌و جیگا و شوینه مایه‌وه و نه‌گه‌پرایه‌وه (رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ).

جا وهك دیاره ئهم دوو باسه هه‌ندیک له‌یه‌کتر ده‌چن، هه‌رچه‌ند
که‌سایه‌تیه‌کان و سه‌رده‌مه‌که‌یان و شوین و جیگه‌یان له‌یه‌کتر
جیاوازه.

ماوه که بلین: ئیمه - سه‌ره‌پای ئهم تییینی و سه‌رنجانه - تاراده‌یه‌ک
به‌لامانه‌وه ئاساییه، که مه‌رحومی مامۆستای سه‌قز ئهم شتانه‌ی
سه‌باره‌ت به‌ مامۆستا شیخ (مُحَمَّد) نووسیوه، چونکه جه‌نابیان له
وَلَات و ناوچه‌یه‌کی دوور له جیگه‌ی ژیا‌نی مامۆستا شیخ (مُحَمَّد)
و کورپه‌کانی ژیاوه و، بۆ ته‌نها جارێکیش له‌گه‌ل کورپه‌کانیدا به‌یه‌کتر
نه‌گه‌یشتوون، تا هه‌ندیک قسه و باس له‌وباره‌وه بکه‌ن.

• له‌ سالی (۲۰۲۱)ی زاینیدا کتیییک به‌ زمانی عه‌ره‌بی چاپ کرا
به‌ناو‌نیشانی: (خلوة السالکین في حياة حضرة الشيخ محمد علاء
الدين) له‌ لایه‌ن به‌رپرز مامۆستا شیخ مو‌حسینی مامۆستا شیخ خال‌دی
موفتی. نووسه‌ر له‌ به‌رگی دوو‌هه‌مدا، له‌ لاپه‌ره‌کانی (۲۷۶ - ۲۸۰)
هه‌ندیک زانیاری سه‌باره‌ت به‌ مامۆستا شیخ (مُحَمَّد) نووسیوه، که
زۆربه‌یانی له‌ نو‌سراوه‌که‌ی مه‌رحومی مامۆستا مه‌لا أحمدی سه‌قز
وه‌رگرتوه.

ئه‌وه‌ی که جیگه‌ی سه‌رنجه‌ لای ئیمه، نووسه‌ری ئهو کتیبه
دۆستی نزیکانه و، په‌یوه‌ندی باشی له‌گه‌ل‌ه‌ندا هه‌یه، به‌لام بێ
خویندنه‌وه‌ی ورد بۆ ئهو باسانه و، بێ په‌یوه‌ندی کردن به‌ ئیمه‌وه

همان ټه و شتانه ی نقل کړدوه، که ټیښی و سهرنجهان له سهر دان
و، ده کرا ټه ویش زور به ئاسانی (تَثْبُت) بکات، یان زانیاری گه لیک
به سوودتر و به خزمه تتر له ئیمه وهر گریټ. به لام به هه رحال خوا ی
گه وړه پاداشتی هه موو لایه ک بداته وه.

پیشه‌کی

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

قه‌ده‌ریکی شاراوه ده‌ستیکی نه‌ینی له‌خواوه خستویه‌تیه‌تۆر و که‌مه‌ندی شیخیکی گه‌وره و مرشید، چه‌زهرتی شیخ (مُحَمَّد عَلَاءُ الدِّينِ العمري العثماني النقشبندی القادري البیاری) یه‌وه، موراد بووه، بۆیه ویستبیتی و نه‌یویستبی ده‌ستی پی‌هه‌لگیراوه و، له‌باوک و دایک و خوشک و برا و ده‌زگیران و که‌سوکار و عیّل و عه‌شیره‌ت و تیره و تایفه و زادگا به‌مولک و مال و باغ و کیلگه و هه‌موو سه‌روه‌ت و سامانیکه‌وه که‌بویانه و ده‌ست کورت نه‌بوون.

ژیانی دنیای پر‌ناز و نيعمه‌تی پی‌گۆراوه‌ته‌وه به‌سلوکی عیرفانی و سۆفیه‌تی و سه‌یری (إلى الله، والاستغناء عما سواه) گۆریویه‌تیه‌وه به‌سودی پۆحی و به‌هره‌مه‌ندی په‌روه‌رده‌یی و عیرفانی له‌سه‌ر ده‌ستی مورشیدی گه‌وره چه‌زهرتی شیخ (عَلَاءُ الدِّينِ قدس سره)، که‌وه‌های په‌روه‌رده کردبوو پیی گه‌یاندبوو چاودی‌ری کردبوو (استغناء من غیر الله) ی بۆ ئاسایی ببوو، خۆی به‌پاشا نه‌گۆریویه‌ته‌وه. زۆرجار فه‌رموویه‌تی «من له‌مه‌لیک مه‌لیک ترم».

له دریژی ژیانی پر تهقوا و تاعهت و سؤفیهتی و زیکر و خواناسی و خزمهتی پر بهره که تی موسولماناندا تاکه چرکه یه له خوا غافل نه بووه و، تاکه جاریکیش شه کوای له تالی و ناسازی پوژگار و ژیان دهرنه بریووه و، شه کوا و ناله ی له بی سحه تی و ناساگی لاشه یی نه کردووه، زوریسی دیوه و به سه راهاتووه.

له دریژی (۹۳) سالی ته مه نیدا به و نه خشه که په روه ردگار بوی کیشاوه پازی بووه و، ههرگیز خوی هه لنه کیشاوه له بواری عیرفان و سؤفیه تیدا و، خوی دهرنه خستوو له چ عیلو تیره یه کو داچوریوه ته دنیای ژیانوه، له شوینی خویدا چی بووه و کئی بووه، هه میشه به رپه نگي ته و باس و خواسانه ی گرتوو و، نه ی ویستوو باسیان بکات و بکه ویتته به رزاره وه، نه بادا پوژی بیتته پیشه وه به زیان به سه ر منال و نه وه کانیدا بشکیتته وه، به خه یالی دۆزینه وه یان له ئاواره یی و غه ربیدا بو ئاواره یی و غه ربیه کی تر بگه رینه وه، یان له ئالوگوری سیاسه تی پوژگار زیانومه ندبن.

له سالی (۱۹۶۲) دا نه خوشینیکی زور سه ختی گرت، چاوه پروانی لیقوتار بوونی نه کرابوو، له سلیمانی ته مخویند، ناردیانه وه به شوینم، گه پامه وه مال، دیم زور ناساگیه که ی سه خته، دوا ی چهن د پوژی خوا شیفای بو نارده وه و، هه لساوه و باش بوو (الحمد لله) ^(۱).

(۱) مامم ماموستا (عبدالحمید) فهرمووی: له و نه خوشیه دا خه لکانیکی زور له خزم و دوستان هاتبوون بو مالان بو سه ردانی باوکم، له وانه: (سؤفی توفیقی بانی بی) و (سؤفی صادقی بیلوله) و (سؤفی سه ی محی دینی سؤلاوه) و

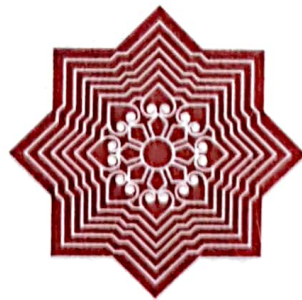
پۆژی دهوری چۆل بوو، له نزیکي دانیشتم، به هه‌ل و فرسه‌تم زانی هه‌ندی پرسپاری ده‌رباره‌ی زادگا و په‌چه‌له‌ك و كه‌س و كار و مولك و دارایی و هو‌ی غه‌ریب كه‌وتنی و ده‌سه‌ه‌لگرتن له زادگایهتد ئاراسته بكه‌م. وه‌لامه‌كانیانم لیوه‌رگرته‌وه و، نوسینه‌وه بو پاراستنی، نوسراوه‌كه‌م خسته دوو تۆی به‌رگه‌كتیبه‌ی به‌ناوی (حاشیه‌ی سیالكوتی) -وام دیته‌وه خه‌یال- له‌سه‌ر (حاشیه‌ی عبدالغفوری سه‌ر جامی) بوو، پاش ماوه‌یه‌ك كه‌ ویستم به سه‌ریكه‌مه‌وه هه‌رچیم كردوو كو‌شام به ئیسته‌یشه‌وه نه‌مزانی ئه‌و نوسراوه چی به سه‌رهات و بوچی نه‌ماوه؟ ته‌فاسیلی هه‌موو وه‌لامه‌كانی تیدا‌بوو. ئه‌وه‌نده‌م به‌لاوه سه‌یر‌بوو، ئه‌م وت و ئیسته‌یش دوپاتی ئه‌كه‌مه‌وه: {ده‌ستی‌کی غه‌یبی لیمی شاردۆته‌وه}. چونكه ئه‌گه‌ر له‌وه‌ه‌ل و فرسه‌ته‌دا نه‌بوا‌یه ئه‌و وه‌لامانه‌ی نه‌ئه‌دامه‌وه.

ئیه‌سته‌ش وه‌كو په‌یه‌کی پاشاوه‌کانی شیخی خۆراسانی و، له ته‌مه‌نا برا گه‌وره‌ی مناله‌کانی، به‌ئه‌ركی خۆم زانیوه چه‌رده‌یه له میژووی ئه‌و خوا‌هه‌ل‌خستوو هه‌ل‌كه‌وتوو ناوداره ناوازه

(سۆفی مه‌حموی ژاله‌ناو) و، (سۆفی هه‌مۆینی هه‌مه‌ی ئه‌لیمه‌مه‌یی کویره‌کی) و، هه‌مه‌ی ئه‌وپه‌هانی کونه‌قه‌لی و، سه‌ید مه‌حه‌مه‌دی سه‌ید هه‌سه‌نی قه‌لپی و، لالۆ هه‌مه‌ عارفم و هتد، له کویره‌که‌دا سۆفی توفیق جه‌زبه‌ی لی‌هات و، هه‌لی کرد به‌یه‌کی له‌داره‌پاکانی سه‌قفی هۆده‌که‌مانا و، خۆی وه‌کو شه‌مشه‌مه‌ کویره به‌قاچدا هه‌لواسی و، فه‌رمووی: (به‌خواتا جومعه و شه‌مه‌ شیفام گه‌ره‌که). ئه‌وه‌بوو پۆژی جومعه باوکم که‌میک هۆشی به‌خۆیدا هاته‌وه و، پۆژی شه‌مه‌ش که‌وته دانیشتن و باش بوو. (ئاماده‌کار).

خوشاره وه گوم میژووه، نه وه ندهی که له یادم نه چوو ته وه له وه لامي
پرسپاره کانم له بواړی زادگا و په چه لهک و هوۍ غریب که وتنی
هتد و نه وړوداوانه ی له خویم بیستووه، یان له خزمه تیا بوم له
پوژگاری ژیانیدا، به نه مانه تی ناوه پړوکیانه وه به شیوه دارشتنی خوم
توماریان بکه م، هر چه ند نه متوانیوه پریزبه ندی پوداوه کان و کات
و سهرده میان و پوژ و سالیان به وردی تومار بکه م، کامی له پیشی
کامیانه وه بووه، تایبه تی پوداوه کانی بهر له قه ناعه تی ته وای به
حه زره تی شیخ (علاء الدین) و، بهر له ژنهنانی توماریان نه که م و
نه یان نوسم، ته نها بو نه فرادی خانه واده ی شیخی خوراسانی، نه و
پوژي بیته پیشی نه وه کانی داهاتوومان خه بهرکیان له په چه لهک و
بنه چه ی خویان نه بیت، که هر له میژووی نه م نویسنه دا به خانه ی
سه دیدا هه لده به زن و، له کوردستانی نازیزیاندا په خش و بلاو
بوونه ته وه، به بی ئیختیاری خویان خوا ئالاندوونی به عه شیرته کانی
{روغزایی و شهره فبه یانی و وه له وه یی و تاوگوزی و شه میرانی}
له سنووری هه ردوو پاریزگای سلیمانی و دیاله دا و، لیزگیشیان
کوتاوه ته خوشناوه تی و ده وروبه ری پاریزگا کانی هه ولیرو
که رکوکیش، به جوړیکی وها چه قیون به م خاکه پیروزه دا، وه کو
دره ختی به رداری خوړسکی نه م خاک و بهر و بوومه لق و پوپ و
ته رز و گه لایان تادیت هه لئه چی و په خش و بلاو نه بیته وه، په یتا
په یتا له زیادیدان له تاکیکه وه بو ده یان و سه دان هه لده کیشین، له
عوله مای دین و مینبه ر و میحرا به وه بگره، تا ماموستای په روه رده
و (مدرس) و به کالوریوسی شهریه و ئاداب و حقوق و ماجستیر

و دکتورا.... هتد، به دهیان که سایه تیان لښه لکه وتووه به پریز و حورمه تیکه وه له هیچ تیره و تایفه یه کی ده و روبه ری خوځیان و هم کوردستانه که مترنین، نه وهیش واته: نه و پله و پایه و حورمه ته ی دینی و دنیا یان هر هه موویان باش نه زانن که خوا به لوتفی خو ی و به سه به بی هیمه ت و دوعای خه یری هه زره تی شیخ (علاء الدین) ی بیاره و شیخی خوراسانیوه بووه، خوا نازی هه ردو و کیانی را گرتووه، هر نه وهیش پروا و قه ناعه تی نوسه ری هم دپړانه یه، که پله یه کی پاشا وه ی شیخی خوراسانیم له تمه ندا، له شهسته وه به ره و هفتا هه لده به زم و، ته جره به یه کی باشم و هر گرتووه له ژیانمدا، خوزگه ده رفه تم ببوا یه یاداشته کانی ژیانم له ناوه زاوه تا هم ته مه نهم، واته: له دوا ی چله کانی سه ده ی بیسته وه تا هم میژووه که پیمان ناوه ته دوو هم سالی ده یه ی دوو هه می سه ده ی بیست و یه ک بنوسیایه ته وه، نومیدیشم هه یه خوا عومری نه مانه تم بداتی بتوانم بهم خوزگه مه بگهم.

رەچەلەکی شیخی خۆراسانی

باوکی شیخی خوراسانی (زَيْنُ الْعَابِدِينَ) پیاویکی دەسدار و کشتکار و باغدار و ئازەلدار و دەولەمەند بوو، خاوەنی خیزانیکی گەورە پیکهاتوو لە دوو ژن و چەند مندالی گەورە و بچووک کۆر و کچ لەشارە گوندیکی گەورەدا ژیاون، پۆژە پێیە دوری شاری خۆراسان، دانیشتوانی گوندەکە نزیک بە هەزار مال بوون، هەموویان لە بەرەباب و تیرەیهک چۆنەتەووە سەر تیرە (ئەفشار) و فامیلی هەموویان (ئەفشاری) ئەبێت، وەهام دیتەووە یاد ناوی گوندەکە (قرغلوی) یا (گوراخ) بوو.

(زَيْنُ الْعَابِدِينَ) بڕایەکی ئەمریت گەورەتر ئەبێت لە خۆی یان بچووک تر (ناوەکەیم لە یاد نەماوە)، ژنەکە بە ناوی (فاطمە) و کچیکی بە ناوی (قەمەر) و سامانیکی باشی لەدوا بەجی ئەمێنیت. بە داب و نەریتی ھۆزەکە دەس بەسەر (فاطمە) ی براژنیدا ئەگریت و، مارە ی ئەکات. ئەویش لە بنەمالەیهکی دیار و دەسەلاتدار بوو، لە هەردوو رووی دین و دنیاووە ئافرەتیکی هەلکەوتووی ئازا و زیرەک و ھۆشیار و دیندار ئەبێت، لە نیوان (زَيْنُ الْعَابِدِينَ) و (فاطمە) دا لە دوا دەیهی سەدە ی نۆزدەدا خوا (مُحَمَّد) یان پێ ئەبەخشیت، ئەبێتە پوناکی دلی دایکی و قەمەری خوشکی.

پیښه‌یشتنی و ده‌ستکردنی به خویندن

(مُحَمَّد) گه‌وره ئه‌بیټ و پټی ئه‌گات. دیاره وه‌کو باوه له ناو کومه‌لگادا یه‌کټی له هاوسه‌ری زیاتری هه‌بیټ - نه‌خوازمه بۆ ده‌س به‌سه‌راگرتن بیټ - هاوکیشه زۆر جار تیک ئه‌چیت، باوکی زیاتر پرووی به‌لای خیزان و مناله‌کانی تریه‌وه ئه‌بیټ و، بایه‌خیان پتر پټی ئه‌دات. له‌به‌ر ئه‌وه دایکی ئه‌وه‌نده‌ی دلی به (مُحَمَّد) ی کوری خوش ئه‌بیټ و بۆنی پیه‌وه ئه‌گریت، دلی به‌ هاوسه‌ر و مال و می‌رده تازه‌که‌ی خوش نابیت، بۆیه هه‌رچی توانا و هیزی ماددی و مه‌عنه‌وی ئه‌بیټ ئه‌یخاته گه‌روو هه‌ول ئه‌دات (مُحَمَّد) په‌وانه‌ی خویندن بکات، چونکه‌ برا و باوانی خوی زۆربه‌یان خوینده‌وار و مه‌لا و مه‌لازاده ئه‌بن و، ده‌سه‌لاتی دینی و دنیا‌ییشیان که‌م نابیت له و سنووره‌دا، خه‌لکیشیان له ئیداراتی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ی دوا چۆری حوکمی قاجاریدا بووه.

(مُحَمَّد) به‌ داب و نه‌ریتی فه‌قیټی ئه‌و سه‌رده‌مه به‌ پشتگیری دایکی دلسۆزی درێژه به‌ خویندن ئه‌دات، (مغنی اللیب) ی نحو (شرح الشمسية) ی منطقی له شاری خوراسان خویندووه و، پۆژ له دوا‌ی پۆژ سورتر ئه‌بیټ له سه‌ر خویندن، له نیوان باوک و دایکی‌دا دوو پای له یه‌ک جودا سه‌ر هه‌ل ئه‌دات، دایکی ئه‌یه‌ویت

تاقه کورپه که ی دريژه به خویندن بدات و، تا بؤیسی کرابیت دلی
 راگرتووه و، نازی داوه تی و، سهرفی شاهانه ییشی بؤ کردووه، زور
 مه بهستی بووه دلی نه داته مال و مولک و سهرودت و سامان، چونکه
 به لایه وه نه گهر (مُحَمَّد) خوینده وار بیت، نه وانه له خزمه تیا نه بن
 و، له خالوانیشی دانابریت، به لام له ولایشه وه باوکی ویستویه تی
 (مُحَمَّد) بگه پرته وه ناو باقی مناله کانی و، خوو بداته کشتکاری و
 باغداری و ئازهلداری. له و ململانیه دا دایکی به گورپکی زیاتره وه
 هه لی نه نیت له سهر خویندن و نه لیت: «پرؤ بخوینه زور سهردانی
 مال مه که ره وه. چیت پیویست بیت خوم و مال -هه رچی له لام به نرخ
 و ئازیزه- له خزمه تدا نه بیت».

له شار له ریگه ی خالوانیه وه نه سپریت به چهن ناسراو یکیان
 ئاگیان له (مُحَمَّد) بیت، چی پیویست بیت بؤی ئاماده بکه ن له جل
 و بهرگ و کتیب. دایکی به وه توانیویه تی هیلیکی په یوه ند دروست
 بکات، چاوه شتی (مُحَمَّد) بکریت، تا که متر بیته وه بؤ سهردانی مال،
 تا نه بیته کورپکی نه وجه وانی هه لکه وتووی ئازا و زیره ک و هو شمه ند
 و خوینده وار، تاراده یه وه کو نمونه په نجه ی بؤ پراکیشراوه و، له ناو
 مه دره سه و فه قیکاندا ریزی لیگیراوه. نه وجه وانیکی خوینده وار له
 ناو کورانی (زَيْنُ الْعَابِدِينَ) ی نه فشاری هه لکه وتووه، نه شی له برا
 باوکیه کان و باوه ژنیشه وه به خیلی پیی برابیت، که تاکه کورپکه و
 داویه تی به سهر براکانیا له هه موو پرویه که وه.

هۆی دابراڼی له زادگا

باوکی له پهژاره‌ی ئه‌وه‌دا چى و چۆن بکات تا (مُحَمَّد) لیان تاک نه‌بیته‌وه، به‌بى پرس و را به (مُحَمَّد) و دایکى ته‌داروکی شایى ریک ئه‌خا بۆ (مُحَمَّد) و عباس و برايه‌کى تریان (ناویم له‌یاد نه‌ماوه)، ده‌چینه شوینی له شار ئه‌یهینیتته‌وه و، به ته‌ماعى گوايه ژن بۆ هاوردنى، تا له برايه‌کانى تری جیای نه‌کاته‌وه و، فهرقیان نه‌خات، به‌یه‌ک دانیشن خوازیښى ئه‌کات بۆ هه‌رسێکیان و، بۆشيان ماره ئه‌کات، (مُحَمَّد) به حوکمى ئه‌وه که نابیت قسه‌ی باوک بشکى و بدریته‌دواوه و، نابى دلى پرهنجیریت، خوى ئه‌دات به‌دهمى ئه‌و خوازیښى و ماره‌کردنه‌وه، له تاکه روژیکدا گوايه سى شایى بۆ سى برا له نیوان سى ئامۆزا بۆ سى ئامۆزادا ساز ئه‌کریت، به‌لام دایکى به‌وه زۆر دل ته‌نگ ئه‌بیت، چونکه به‌پچه‌وانه‌ی خواست و ویستى ئه‌وه‌وه‌یه، ژن هینان بۆ (مُحَمَّد) دوور خستنه‌وه‌یه‌تى له خویندنه‌کەى به‌نیوه چلى، به‌لاى دایکيه‌وه ریس به‌خورى بونه‌وه‌یه.

(مُحَمَّد) تى ده‌گا دایکى بیزاره له‌وکه‌ین و به‌ین و زه‌ماوه‌ند سازیه، به‌لام دلى باوکیشى پى نه‌په‌نجاوه، هاورد و بردیکى ده‌رونى بۆ دروست ئه‌بیت و، له‌گه‌ل دایکى و قه‌مه‌رى خوشکى راویژ و گفتوگو ئه‌که‌ن، ئه‌نجام پاگرتنى دلى دایک و خوشکى هه‌له‌بژیریت،

بویه ههول ئەدات زهماوهنده که بۆ چهن پوژي دوا ئەخات، به
بیانوی ئەوهی که سهفهري شار ئەکات و ئەگه پیتتهوه.

دایکی دلسۆزی و خوشکی ئازیزی ناوی خوی لی دین و،
تویشکی سهفهري له پشت ئەبهستن و، پول و پارهی پيوستی
له باخه ل ئەنن و، خواحافیزی لی ئەکهن و، پیی ئەلین: «برۆ له شار
دوورتر بکه وهرهوه، تا خویندنه کهت به ئەنجامی پیرۆزی نه گهیهنی
و تهواوی نه کهی نه گه پیتتهوه». به ههرسی کهیان خوی و دایک و
خوشکی قوناغیکی دوو رۆژه پي دوور دهست نیشان ئەکهن، که
دهستی باوکی به ئاسانی نه گاتی، له ویه به کاروانی شارا ته لاقنامه
بۆ دهستگیرانی ئەنیریتتهوه و، مه عزه رت و عوزر خویی دینیتتهوه بۆ
باوک و مام و بنه ماله کهیان و، داوای لیبوردنیان لی ئەکات و، ئەو
ئاره زووی ئەو شایی و زهماوهندهی نه بووه، له بهر ئەوهی ده بووه
پیرگر له درێژه پیدانی خویندنه کهی.

شار به شار و، گوند به گوند، شاخ به شاخ، دهشت و کیو و بیابان
ئه پيویت به پي، ئەیفه رموو: جهنگلستانی (مازندهران) ی به شهوا
برپوه، وابووه هاوه لی هه بووه، واش بووه ههر خوی بووه، توشی
دز و چهته و پیرگریش بووه و، رووت کراوه تهوه و، پول و پارە
و بهرگی بهریشیان لی دامالیوه، ئاویان له بیر پي هه لگوزاوه و،
سزاشیان داوه، له بیرا به جیان هیلاوه و، پیرواریک دهري هیناوه.

دهرکهوتنی ئاسۆی ئاسوودهیی و، هاتنی بهرهو بیارهی پیرۆز

له (تاران) ماوهیهك ئه گیرسیتهوه، بهلام چونكه دهستی قهدهری
خوایی له پشتیهوهیه کاری پێهتی، ههر لهو گهشت و سهفهريدا
كهلكهلهی خویندنی میسر و ئهزههر ئهكهوێته میشکيهوه، بهو
خهیاڵهوه درێژه ئهدات به سهفهرو گهشت، تادهگات به شاری (سنه)
له مزگهوتی (دارُ الحُسان) جیگای ئهدریتی و دائه مهزریت، شهرحی
(عقائدی نهسهفی) لهوئ ئهخوینیت، ماوهیهك له (سنه) ئهبیت، باس
و وهسف و سهنا و تاریفی بیاره و ههزهرتی شیخ (عَلَاءُ الدِّین)
ئهژنهوئ، ئارهزووی بیاره و شیخی بیاره ئهكهوێته دلیهوه، لهگهڵ
هاوفهقییهکی برادهريدا بهناوی فهقی (عبدالله) كه پێشتر په یوهندی
و هاتوچۆی بیاره و شیخی بیاره ی بووه، شارهزای ریگا و بان بووه،
دوو به دوو له ریگای شاری ههورامانهوه ئهكهونه ری بۆ بیاره، له
ریگادا پیاویکی شاری ههورامان ئهسپیریته به فهقی (عبدالله) -دیاره
ناسراوی بووه له نیوانیاندا بههۆی هاتووچۆی بیارهوه یان ههر
خهلكی بیاره بووه- كه چووینه خزمهتی ههزهرتی شیخ عهرزی بکه:
«قهتارچیه کان بنیریت گهنمی خانهقا لیرهیه بیبه نهوه».

ئهگهنه بیاره، سئ شهو له خانهقا ئه میننهوه، چهند جار به خزمهتی
ههزهرتی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) ئهگهن، فهقی (عبدالله) سفارشه که ی

پیاوه هه ورامیه که ی ناکه ویتته وه یاد، ئه یانه وئ بگه رینه وه، ئیزن ئه خوازن، خوا حافیزی ئه که ن له خزمه تی شیخ و، پشت هه ل ئه که ن، شیخ ئه فهرمووئیت: «ئهو دوو فه قئ بانگ بکه نه وه». ئه فهرمووئیت: «فه قئ (عبدالله)، رو له تو له هه ورامان سفارشیکیان پی کردی بو نه تگه یاند؟» فه قئ به شه رمه وه عهرزی ئه کات: «به لی قوربان، جا که خوت ئه زانی و خه به رداری منی بو چیه؟» شیخ ئه فهرمووئیت: «سفارش ئه مانه ته، ئه بیته وه کو خوی بگه یه نریت».

هاوه له که ی فه قئ (عبدالله) - که یه که م جاره بیاره و شیخی بیاره ئه بینئ - ته ماشای شیخ ئه کات و، وردی ئه بیته وه، سیای پیروزی ئه بینیت، هه ست ئه کات ئهو ریواره ی که له بیره که ده ری هاورد ئه گهر ئه م شه خسه نه بی رهنگ و سیای ئه وی پئوه یه (کانه هو) و، ئه که ویتته دلیه وه، ئه بی چونی زانیبیت به و سفارشه؟ شیخ سه ری پیروزی به رز ئه کاته وه ئه فهرمووئیت: «هه رکه سی بیت بولای ئیمه و خانه قا، چه ند هه نگاوکی بمینی بگات خوا حالیمان ئه کات کییه؟ و بو چی هاتوو؟ له لای ئیمه کاره که ی بو جیه جئ ئه کات یان نه؟»

حه زره تی شیخ لوتفیکی زیادی به رامبه ری ئه بیته، ئه ویش سه رسام له پیزانینی سفارشه که و، له بیر چوونه که ی فه قئ (عبدالله) و، له پیزانینی خه تره و خه یاله کانی ناو دلی ئهو، یه که مجاریه تی باوه ری بو په یدانه بووه به شیخ (علاء الدین).

به جووته ریپواری ئه گه رینه وه بو (سنه)، به لام که مه ند و ده ستی قودره تی (حق تعالی) له که میندایه، جه زب و کیشه که هه ر له

به پړكردنی دایك و خوشكیه وه، به لكو له پیدابوون و هاتنه دنیا یه وه
 له گه لیدا بووه و، له بیریش رزگاری كردووه، له و جهزب و كیش
 و برؤ و برؤ و بگره و بهرده دا چهند جاريكي تر هاتوچؤی بیاره
 نه كاته وه و نه مینیتته وه، به لام باوهړ و قه ناعه تی به حه زره تی شیخ
 به چهند گيژ و داوو تا قیكردنه وه یه کی سه ختا تیپه پری كردووه، سانا
 و ئاسان نه بووه ته سلیم بونی به حه زره تی شیخ (علاء الدین) و،
 قه ناعه ت پیهاتنی، هه رچهند مورد بووه، دوا ی بینینی چهندان
 كه رامه ت و، دهیان پیئواندن و خه واریق پیشاندان بووه، نه وه یش
 زور ئاشكرایه كه ئینسانی ژيرو هوشیار و خوینده وار شهیدای عیلم
 و زانست و عهودالی ریگای راستی کویرانه به بی به لگه هه نگاو
 ناهاوړی و، له به لاش و بی به لگه مل نادات تا دلنیا نه بیټ.

هه ندي لهو كهرامهت و بهلگانه كه بونه داوی ته سلیمبوون

(١) له سهره تاكاني هاتوچوی بيارهيدا، لهو قوناغهي ئهري و نهريدا، چاوئيشهيه كي زور سخت ئه گريټ، وهخت ئه بيټ چاوه كاني دهريوقنه دهره وه، وهكو خوی ئه يفهرموو، ئه بيني زور نه خوش و دهرده دار له ناويانا چاوئيشه داريش موراجه عهي حه زره تي شيخ ئه كهن، ههريه كي به جوړي عيلاجي بو دانهني و، ئه مر ئه فهرموويټ دهرمان بكه نه چاويان، ئه وانه كه چاوئيشه يان ههيه. ئه ويش ئه كه ويټه دليه وه: من بو نه چم دهرمان بكه نه چاوم، ئه گهر كوږيش بم وهكو ئه وانه، خو له وانه زياتر نيم. عهرزي شيخ ئه كات: «چاوم ديشي، خهريكه كوږ و نابينا ئه بم». به ته ما ئه بيټ ئه مر بفهرمووي وهكو ئه و خه لكه دهرمان بكه نه چاوي، شيخ ئه فهرمووي: «وه ره پيشه وه، نزيكم به ره وه». ئه ويش ئه چيټه پيش و، شيخ په نجه گه وره ي دهستي راستي ئه خاته سهر چاوي راستي و، په نجه ي شه هاده ي ئه خاته سهر چاوي چه پي و، ئه م ئايه ته يان به سهره ئه خويني: **[فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ]** {ق: ٢٢}. فهرمووي: دهست به جي كوت و پر چاوه كانم باشه وه بوون، ئيشه كه يان نه ما، وهكو چاوئيشه م هه ر نه بوويټ. شياوي باسه هه تا وه فاتي كرد له سالي (١٩٨٧) چاوئيشه ي تري نه گرتووه.

۲) ئینگلیزه کان به فروکهی جهنگی بۆردومانی خیلی همهی
 شاره زوریان کردبوو، له سهردهمی شۆرشی شیخ محمود و
 راپهڕینه کانی، هه زههتی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) به ئههلی خانهقاوه
 چوبونه ته سهههتهپی (هه رگیلان) که ده کهوێته لاکهشی باکووری
 (مله گای چنار) هوه دهروانی به سههه شاره زووردا، ته ماشای
 بۆردومانه که یان کردووه. شیخ به دووربین، خه لکیش به چاو.
 ئاخر و ئۆخری وههزی به ههه ئه بیته، دوو ته به قی تووه تارانێ - که
 دانۆکهی تیدا نییه - دیننه خزمهتی شیخ، یه کیکیان له بهردهستی
 خه لکه که داده نه ریت و، ئهوی تریان له خزمهتی شیخا ئه بیته، ئه مر
 ئه فه رموویت: شیخ (مُحَمَّد) له ته به قی بهردهستی ئه و بخوات. نزیك
 ئه بیته وه، دهست درێژ ئه کات بۆ ته به قه که، بۆ جاری یه کهم چه ند
 دانه یه هه لئه گریت و، ئه یانخوات و، دوا ی ئه وه هه رچه ند دهستی
 به رز ئه کاته وه له ته به قه که وه بۆ دهمی دهستی ناگا و، ناچیتته دهمی،
 به ولا و لادا ئه چیت و، دهمی ناپیکێ و نایدۆزیتته وه. زۆریقی له خوی
 دیتته وه، قین و رقی داده گرسی، له دلا به خوی وتووه: «عومرت
 نه مینی، به دهستی ساحیر پیکۆ گه رت خواردووه». ئایاتی قورئان که
 بۆ پوچه لکرده وهی سیحر به کار هینرا بیته زۆری خویندووه ته وه،
 چاره ی بۆ نه کراوه، له و کاته دا داستانی پیاویکی ئینگلیزی دیتته وه
 یاد، که ده ماو ده م گه پرا بو یانه وه، گوایه پرسییوه تی له (حسن
 به گی علی به گی جاف): «ئیه ئه م شیخ و مه لا به چی ئه زانن؟»
 له وه لامیا ئه لیت: «ئه م دینی ئیمه له دوا ی وه فاتی پیغه مبه ره که مان
 ئه وان واریس و هه لگرینی و، به ئیمه ی ئه گه یه نن و، بۆمانی رون

ئەكەنەوه». ئەم پرسیار و وەلامە لە كاتێكدا بوو، كە حسن بەگ خۆی ئامادە كردبوو بچیت بۆ خزمەتی شیخ (عَلَاءُ الدِّين). شیایو باسە (حسن بەگ) كە سایەتیهکی زۆر پۆشنیرو هۆشیار و ژیر و كارامە ئەبیت، نموونە ی كەم بوو لە وروژگارەدا. كابرای ئینگلیزیش ئەلیت بە (حسن بەگ): «دە ی منیش لە گەلتا دیم بۆ خزمەتی شیخ (عَلَاءُ الدِّين)». پێكەو ئەچن، كە دەگەنە خزمەتی، شیخ بە كابرای ئینگلیزی ئەفەرموویت: «تو مالتان لە شاری لەندەنە». ناوێشانی خانوو حەوش و مالهەکیانی بۆ كردوو و، پێی فەرموو: «كاتی لە مال دەرچووی، بێت بۆ ئێرە، لە گەل خێزانە كەت شەر و دەمەقالە و عاجزیتان بوو». كابرای ئینگلیزی را ئەچلە كیت، سام ئەیگریت و، ئەلیت: «یا شیخ، كە ی چوویت و چۆنت زانیو؟» شیخ ئەفەرموویت: «ئێستا چووم و هاتمەو». شیخ (مُحَمَّد) یش لەسەر ئەو ی بۆی ساغ بێتەو كە ئەو داستانە دەماودەمیە راستە و، ئەمەیش كە بەسەر ئەوا دیت و، دەستی دەمی نادۆزیتەو لەم حالەدا، سیحر و جادوو نیە و، ئەگەر داستانێ كابرای ئینگلیزی راست بێت، خۆ مالی ئیمە لە خۆراسان لە مالی كابرای ئینگلیزی نزیکترە، عەرزی شیخ ئەكات: «جەنابی شیخ، مالی ئیمە لەچی شوینیکە لە خۆراسان؟» شیخیش وەهای بۆ وەسف و نشان ئەكات، وەكو لەناو ولات و گوند و مالهەدا ژیا بێت.

۳) سۆز و كەلكەلە ی دایك و خوشکی ئەكەوێتە دلیهوه، زۆر بیران ئەكات، دەریای رەحم و بەزەیی شەپۆل ئەدات، داوا ئەكات لە حەزرەتی شیخ كە لە گوندی (أحمد ئاوا) لە خزمەتیا ئەبیت، مۆلەتی

بدات سهریان لی بداته وه، بزانی ماون نه ماون. شیخ ئه فهرموویت: «ماون. بهو نیشانه دایکت نیشانه یه وا به چه ناگه یه وه، مووی لی سهوز ئه بیّت، که دریژبوون هه لیان ئه کیشیت. نیشانی خوشکیشی بۆ ئه کات، نیشانی باوکیشی بۆ ئه فهرموویت، تا دلنیا بیّت. به وه ئارامی بۆ دلی ئه گهریته وه.

٤) جارێک شیخ ئه فهرموویت «شیخ (مُحَمَّد) ئافره تیک له م رهنگه له م نیشانه رۆحیانه تی زۆرجار به ده وری تۆدایه، ئه و ئافره ته چی تویه؟» ئه ویش دلی گهرم ئه بیّت و، دهروونی کلپه ی لی هه ئه سیّت و، عهرزی ئه کات: «قوربان ئه وه خوشکمه. له باوکه وه ئامۆزاین و، له دایکه وه خوشک و براین، زۆر یه کترمان خوش ویستوه». «کهواته هیمه تیک ی بۆ بفهرموو، منالی نه بوو یان بۆی نه ئه ما یان میردی نه کردبوو» (من له یادم نه ماوه کامیانی فهرموو).

٥) جارێک عهرزی شیخ ئه کات: «من له شاری خۆراسان له خه وما وه کو بالدار به هه وادا ئه پۆیشتم. له وی گێپامه وه بۆ زانایه کی خه وپه رژینکار، بۆی خه و په رژینکردم و، وتی: «خه وه که ت ده لاله ت ئه کات تۆ سه فه ر زۆر ئه که ی ت». شیخیش فهرمووی: «ئه و ته عبیره ی ئه و نیه. به لکو ته عبیری خه وه که ت له پرووی معنویات و ئه رواحه وه یه، نه کو له پرووی زاهیر و جیسمانیه وه». عهرزی ئه کاته وه: «خه وپه رژینه که ی ئه و خه وپه رژینکاره به دی هاتووه، ئه وه تا سه فه ری زۆرم کردووه و، هه ر له سه فه ردایم. به لام ئه وه ی شیخ ئه فهرموویت، هه یچم لیوه دیار نییه». کاتی نوێژ دیته به رۆ، نوێژی عسر ئه بیّت یان

مه غریب، شیخ ئه فهرموویت: «با بچین نویژ بکهین». له گهل چه ند که سیکێ تر دا، که ئه وانیش دیاره هاو پله و پایه ده بن، به ئیامه تی شیخ له خانه قادا نویژ دائه به ستن، فهرمووی: «(اللَّهُ أَكْبَرُ) ی (تَحَرَّمْ) مان کرد و، شیخ دهستی کرد به خویندنی سووره تی (الفاتحة) تا گه یشته [اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ * صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ]. ئه وه ندهم زانی، وه کو گه له یه بالدار، شیخ له پیشمانه وه، ئیمه ش به شوینیا، به یه ک ته کان تا چاو پری ئه کرد پویشتین، بردینی (بَيْتُ الْحَرَامِ) و، (طَوَافِ) ی (كَعْبَةِ) مان کرد، ته واوی (مَنَاسِكِ) ی حه ج و عومره مان به ئه نجام گه یاند. ههروه ها به شوینیوه بردینی خزمه تی (رَوْضَةِ) ی (مُطَهَّرٍ)، له ویش ئادابی سه لام و زیاره تمان به جی گه یاند، زۆر شتی سه یرمان پیشان درا، که زمان له ئاستیا کۆله و، ناگه پڕته وه، یان فهرمووی: ریگای گیرانه وه ی نه دراوه. که به ئاگا هاتمه وه شیخ ده یفه رموو: [غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ]. پاشان که سه لامی نویژه که مان داوه، حه زره تی شیخ پرووی موباره کی کرده وه لام و، فهرمووی: «شیخ محمد، ئه مه بوو ته عبیری خه وه که ت.

جا ئه م به سه رهاته پو حانیه له هه موو به سه رهاته کانی تری زیاتر هوکاری قه ناعه تی بووه به حه زره تی شیخ (عَلَاءُ الدِّينِ) - وه کو مورشید-.

شیخی خوراسانی و دهنگ و ئاواز و مهقام

له خزمه‌تی حه‌زهره‌تی شیخا ئه‌بی‌ت، کۆمه‌لی مه‌لا و موریدی ده‌نگ‌خۆش له خزمه‌تیا ئه‌بن، له حوجره‌ی مالی (زوبیره خان) ی حه‌ره‌می شیخ، که ئه‌که‌وته ئه‌وبه‌ری چه‌می خانه‌قاوه، وه‌کو گه‌ره‌لاوژه دراوه به‌سه‌ریانا، هه‌ریه‌کی ئاوازی هه‌لبی‌نی، هه‌ریه‌کیان ئاوازیکیان خویندوو، حه‌زهره‌تی شیخ له (مُراقَبَة) دا ئه‌بی‌ت، سه‌ری موباره‌کی به‌رز ئه‌کاته‌وه و، ئه‌فه‌رموو‌یت: «(سُبْحَانَ اللَّهِ) ئه‌م شیخ (مُحَمَّد) ده‌نگی خۆشه و، چه‌سی کردوو». فه‌رموی: «من له تاران به‌ملاوه به‌ ئاواز و ده‌نگ شیعرم نه‌خویندوه‌ته‌وه، وه‌ختی له تاران ماوه‌یه‌ک مامه‌وه، جارو بار شیعرم به‌ ده‌نگ و ئاوازه‌وه خویندوه‌ته‌وه». دیاره ده‌نگی‌کی نایاب و دل‌رفینی ئه‌بی‌ت، تیپی میوزیکی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ی تاران چه‌ند جارێک په‌یوه‌ندی پێوه ئه‌که‌ن، کاریان له‌گه‌ڵا بکات، به‌لام چونکه‌ خوا کاری تری پێیه‌تی و، حه‌زهره‌تی (عَلَاءُ الدِّین) ی کردوو به‌ مه‌ئمووری و، که‌مه‌ندی لی ئالاندوو، وه‌عدیان ناداتی و، ناچیه‌ ناویانه‌وه.

ئه‌یفه‌رموو: «ئه‌گه‌ر حه‌زهره‌تی (عَلَاءُ الدِّین) هه‌ر له منالیمه‌وه ئاگای له من نه‌بو‌یت و، له سه‌فه‌ره‌کانمدا چاودێری نه‌کردبم -له‌ خواوه-، چۆن ئه‌زانیت من ده‌نگم خۆشه، که‌ پێم ناوه‌ته‌ کوردستانه‌وه هه‌یچم به‌ده‌نگ و ئاواز نه‌خویندوو».

جه ماعت که له خزمه تی شیخا ئه بن، عهرزی شیخ ئه کهن:
 «قوربان، دهی بفهرموو با ئاوازیکیان بۆ بخوینێ». به ئه مری
 هه زره تی شیخ یه ک دوو دانه شیعی حافز به ئاوازه وه ئه خوینێ،
 گوندی بیاره که له شیویکی ته سکا یه، ماله کانی له مبه ر و له و به ری
 چه می بیاره دان، زۆربه ی خه لکه که ی هه ر که گو یان له و ده نگ و
 ئاوازه ئه بیت، ئه پڕینه سه ربانه کان و، به سه رسامیه وه گو ی ئه گرن
 له و ده نگه، چونکه تا ئه و کاته، که قه وان و رادیۆ ته سجیل نه بووه،
 ئاوازی له و شیوه نه بیستراوه. شیخ -له به ر ئه وه که تیکه لاوی ژن
 و پیاو روو نه دات زیاتر له سه ربانه کان- ئه فهرموو ی ت: «به سه شیخ
 (مُحَمَّد)»^(١).

شیعه کانیش بریتی بوون له دپره کانی (٥ و ٦) ی غه زه لی ژماره
 (٣١٧) ی دیوانه که ی حافز که به م جوړه ده ست پێ ده کات:

(١) مامم ماموستا (عَبْدُ الْحَمِيد) فهرمووی: له ده می ماموستا (عَبْدُ الْكَرِيم)
 ی موده پریسم بیست، که فهرمووی: بپوام وابوو مه لائیکه له مبه ر و ئه و به ری
 چه می بیاره وه داته به زن و گو ی له و ئاوازه ئه گرن. (ئاماده کار).

فاش می گویم و از گفته خود دلشادم ۱ بنده عشقم و از هردو جهان آزادم
طایر گلشن قدسم چه دهم شرح فراق ۲ که در این دامگه حادثه چون افتادم
من ملک بودم و فردوس برین جایم بود ۳ آدم آورد در این دیر خراب آبادم
سایه طوبی و دلجویی حور لب حوض ۴ به هیوای سر کوی تو برفت از یادم
نیست بر لوح دلم جز آلف قامت دوست ۵ چه کنم حرف دگر یاد نداد اُستادم
کوکب بخت مرا هیچ منجم نشناخت ۶ یا رب از مادر گیتی به چه طالع زادم
تا شدم حلقه به گوش در میخانه عشق ۷ هر دم آید غمی از نو به مبارک بادم
می خورد خون دلم مردمک دیده سزاست ۸ که چرا دل به جگرگوشه مردم دادم
پاک کن چهره حافظ به سر زلف ز اشک ۹ و نه این سیل دمامد ببرد بنیادم

نوسه‌ری ئەم دیرانه‌ش -وه‌کو خودی خوۍ- باوه‌رم وایه، که
حه‌زهره‌تی شیخ (علاء الدین) هه‌ر له‌سه‌ره‌تای هاتنه‌دنیا‌یه‌وه
که‌مه‌ندی بو‌ هاویشته‌وه، به‌ئه‌مر و فه‌رمانی په‌روه‌ردگار وه‌کو
مورادی‌ک هه‌نگاو به‌هه‌نگاو له‌دریژی ته‌مه‌نی پیروزی (۹۳) ساله‌یدا
له‌هه‌ردوو جیهانی جه‌سته‌یی و پوه‌حانیه‌تدا له‌یادی نه‌کردوووه،
هه‌ر ئه‌ویش بوه‌له‌بیره‌که‌ده‌ری هه‌ناوه‌ته‌وه.

هه‌زار په‌حمه‌ت له‌خوالی‌خوش‌بوو ماموستا مه‌لا (أحمدی قازی
پینج‌وینی)، که‌ئه‌فه‌رموویت:

(أولياء الله) به (عز) و نازن
 بو ئهوجی فهزای مه رته بهی قوربهت
 سه رخوښی سه هبای سه فای وه حده تن
 کلیلی قاپی خه زنه ی فتوحن
 ملکه چی قه زان به ئه مری ره زان
 بو دوست و احباب له هه ردوو دونیا
 به بازوو شیر و، به دیده بازن
 هه لو هه لمهت و، بلند په روازن
 له خه یری غه یری ئه و بی نیازن
 گه نجینه ی گه نجی ئه نواعی رازن
 هه ر ئه و ئه ناسن هه ر به و ئه نازن
 (كَهُفُ الْأَمَان) و، (نِعْمَ الْمَلَاذِن)

خه یالی چوونی میسر و رووداوه کانی ئەو ریگایه

به خه یالی چونی میسر و عهودالی ئەزه رهوه داوای مۆلت له هه زه ته شیخ (عَلَاءُ الدِّین) ئەکات و، ئەویش مه نعی ناکات و، له پرووی زاهیره وه دلی ناشکینێ، پینومایی ئەکات و، پیتی ئەفه رموویت: (هرکجا بروی پیشی ما برمیگردی). واتا: (بۆ هه رکوی بروی ئەه ره یته وه لای ئیمه).

به و نیازه وه له ریگای نه ورۆلی زاوبه ره وه به تاوگۆزی و مله ی که رگه ملا ئەه وه یته ری، تا به سه ر خانه قی و باقوبه دا بگاته بغداد، که نزیکترین و قه دبترین ریگای نیوان بغداد و بیاره یه.

ئه گاته گوندی هه رشهل (کویره ک)، شهوی به سه را دیت، نوێژی مه غریب به ئیامه تی (مه لا هه مۆمینی کویره کی) به جه ماعه ت ئەکات. دوا ی نوێژ و ویردو ئەوراد - وه کو عاده تی په زیرایی له ریوار و غه رب- یه کی له نوێژ خوینه کان له گه ل خوی ئەبیاته وه بۆ مال، بۆ خه وتن ئەه ره یته وه مزگه وت، شه و چه ند که سیك وه کو (عه ولقادی عه ولعه زیز) و (حه مه ی عه ولحه مه د) ئەچه خزمه تی (مه لا هه مۆمین) و، عه رزی ئەه ن: «ئهم زه لامه گومانی لی ئەه مین خوفیه بیت». مه لا ئەفه رموویت: سه بر بگرن هه تا ئەچه مزگه وت.

ته پرات و له دوره وه چه ند ساتیک موراقه به ی ته کات و، ته گه ریته وه لای که سه کان و، ته فهرموویت: «نه کهن گومانی خراپ نه بهن، چوم و، دیم، ته پرواحی ته ولیا به پراسه ریه وه وه کو ههنگ پوره یان داوه. خزمه تی بکهن بو هه رلایه ک ته پرات و نیازی هه یه، به پری بکهن.

شیاوی ئاماژه یه (مه لا حه مؤمین) مه لایه کی به ته قواو روحانی و بهرچا وروون بو، ئیستا ته کاته باو کی دایکی نوسه ری ته م دپرانه. پاشان به پریگای ته و بهری سیرواندا، به سه ر خانه قی و باقوبه دا، ته گاته به غدا. دوا ی پرس و را به موریدان و مه نسوبانی حه زره تی شیخ رینوما یی ته کهن که له پریگای موصله وه بو سوریا - دیرزور نه بیت له بغداوه هیه نا کریت.

پریگا به ره و موصل ته گریته بهر، ته گات و، زیاره تی (نه بی یونس) (عَلَيْهِ السَّلَام) ته کات. (زیوانه که ی ته بیت یان که سیکی تر) پیریکی سه رو سیا جوانی ریش سپی چاو بهرز ته کاته وه پیی ته لیت: (یا وَلَدِي لَيْش مَا تَقْعُدُ بِفَرْدٍ مَكَانَ تَعْبُدُ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ). فهرمووی: ته ویش - وه ک که سیکی بهرچاو پو شن - زانیویه تی سه فهری زوری کردوه و، به خه یالی سه فهری تریشه وه یه.

له خه تمه ی شاری موصلدا سه رهه لقه ی خه تم دپته بهرده می و، بی ته وه ی پیشتر بینیی تی یان ناوی بیستی، ته فهرموویت: (أَنْتَ الشَّيْخُ مُحَمَّدُ الْخُرَّاسَانِي؟) له وه لامدا ته فهرموویت: «نعم». پریکی زوری لی ته گریت، تا له وی ته مینیه وه و، له سه ر خواستی خوی به پری ته کات بو سوریا دیرزور، که خه زورانی حه زره تی شیخ

(عَلَاءُ الدِّينِ) ی لیووه، باوانی (رَابَعَة) خان، دایکی (شیخ اَمِين) و (شیخ ثابت) و (شیخ مَظْهَر).

له یه کیک له شاره کانی سوریا مه شهووره که مزگه و تیکی تیایه
پوژانه خدری زینده سهردانی ده کات، ئەمیش پوژیک به نیازی
به خزمهت گه یشتنی ده چیت بو نوێز لهو مزگه و ته دا، که له ریزی
نوێزی جه ماعه تدا ده وستیت که سیک به جل و بهرگی ئەفه نه وه
(چاکهت و پانتۆل) دیته ته نیشتی و، ئەمیش بزه ده یگریت و
پیکه نینی دیت به جل و بهرگه که ی، دواتر که له نوێز ده بنه وه، کابرا
به زمانی فارسی پی ده لیت: ئەوه تو نازانیت که پیکه نین نوێز به تال
ده کاته وه؟! ئەویش لهو کاته دا زور بیر له به فارسی قسه کردنه که ی
ناکاته وه، به لام دواتر له خوێ ده پرسیت: ئەری ئەو کابرا چۆن زانی
من فارسی ده زانم، واهم و لاته عهره بیه دا به فارسی قسه م له گه لدا
ده کات؟! بویه تی ده گات که په نگه ئەوه خدری زینده بوو بیت.

هه ر لهو سه فه رهیدا شه وی له خه ویا واه زانیت که و ته وه ته ناو
تو و ته لبه نیکه وه، هه رچه ن هه ول و ته قالا ئەدات و، سه ر به هه ر
هه لقه یه کا ئەکات نایکیشی، هه موو هه لقه کانی تا قی ئەکاته وه،
ماندوو ئەبیت، ناچار پال ئەداته وه، له خه و به خه بهر دیته وه، که
ئه گاته دیرزور، له وی پی ئەلین: (لا تَرْحُ إِلَى مَصْرَ، تَرْوَحُ مُسْلِمًا
وَتَرْجِعُ كَافِرًا الشَّيْخُ الْفُلَانِي خَرَّبَ الدِّينَ الْإِسْلَامِيَّ). به و
رسته و به خه وه که ی ئەزانیت که ئیتر بنه ست بوه و، بوی ده ست
نادات که بگاته میسر و، دلێ ته واه و سارد ئەبیته وه لهو سه فه ره.
به شوینی خو یا - وه کو شیخ فه رموو بووی - گه پراوه ته وه بو خزمه تی
شیخ (عَلَاءُ الدِّينِ) له بیاره.

خویندنی تهجوید له خزمهت قورئانزانی ناوداری میسر (مُصْطَفَىٰ إِسْمَاعِيل)

قورئانخوینیکی دهنگخۆشی میسری تهشریف ئههینیتته بیاره بۆ خزمهتی چهزهرهتی شیخ (عَلَاءُ الدِّین). دواى (٣) پوژ ئهیهویت مۆلهتی لی وهربگریت و، بگهپیتتهوه بۆ میسر.

شیخ (مُحَمَّد) - که بهو خهیاڵهی شیخی میسری ئهزانیت- پئی ناخۆش ئهبیته و، ئهکهویتته دواى، وهختی ئهپروات له خزمهتی شیخ مۆلهت وهربگریت دوراو دوور به شیوهی (استمداد)ی مهعهنوی سۆفیانه له چهزهرهتی (عَلَاءُ الدِّین) ئهخوازیت مۆلهتی نه دات، بهشکو له شیوازی دهنگ و پهوانی قورئان خویندنه کهی بههره مه ند بیته. کاتیک شیخی میسری داواى مۆلهتی گهپانهوه ئهکات، شیخ (عَلَاءُ الدِّین) ئهفهرموویت: «یا شیخ زووه چ وهختی گهپانهوته بۆ پهلهته؟» له وهلامدا ئهلیت: «جهنابی شیخ، من به نیازی (٣) پوژ هاتووم، ههر پوژیک (١٠) جوز و قورئانم له مهرقه ددا خویندووه، خهتمیکی تهواوم کردووه، زیارهتی خۆم ئه نجام داوه، به ئاواتی خۆم گهیشتم، مۆلهتم بفهرموو بگهپیمهوه». چهزهرهتی (عَلَاءُ الدِّین) ئهفهرموویت: «من خوازیارم لای ئیمه ماویهک بمینیتتهوه، قورئان به تهجویدهوه بلیتتهوه به (عثمان)ی کوپم و، ئههلی خانهقاش ههر کهسیک ئارهزووی ههیه با سماع بکات و گویتان لی بگریت و

سودتان لی وه ربگرن. لهو کاته دا حه زره تی شیخ نیگایه کی تاییه ت
 ئاراسته ی شیخ (مُحَمَّد) ئه کات، هیما به وه ئه فهرموویت: «که
 ئه م داوای منه له م میوانه له سهر خواستی تویه». شیخی میسری
 له وه لا ما ئه فهرموویت: «جه نابی شیخ، من مووچه ی مانگانه م هه یه،
 ئه گهر له مه وعیدی خۆما ئاماده نه بم ئه بریت». شیخ ئه فهرموویت:
 «من زامنی موچه که تم». دوباره عهرزی ئه کاته وه: «جه نابی شیخ،
 من مال و مندالم هه یه، به جیم هیشتون». شیخ ئه فهرموویت: «من
 که فیلی مال و منداله کانت ئه که م».

سهره نجام به هیمه تی حه زره تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) و، بینا له سهر
 استمداده که ی شیخ (مُحَمَّد) دلی شیخی میسری نه رم ئه بیت و،
 ماوه یه کی به رچاو -زیاتر له مانگیك بگره تا دوو سی مانگ- له
 خانه قا ئه مینیتته وه، مال و مندال و موچه ی ناکه ویتته وه بیر، قورئان
 و ته جوید و فه نی قیرائه به حه زره تی شیخ (عثمان) ئه لیتته وه. وینه ی
 ئه و ته جویده که به ده رس و تویه تیه وه لاما نه. شیخ (مُحَمَّد) یش
 به ئاواتی خۆی ئه گات و، زۆر به بایه خه وه سماع ئه کات و، به
 که متر له مانگیك شاره زایی ته و او له قورئان و قرائه په یدا ئه کات،
 به شیوه یه ک که له مه رقه ددا قورئانی بخویندایه وه ها ده زانرا که
 خودی شیخه میسریه که یه قورئان ئه خوینیت.

فه رمووی وه ختی چوومه هه لقه ی سماعه وه، براده ریکم -به ناوی
 مه لا (أحمدی حافظ) به سوعبه ت و هه م به پراستی- وتی: «شیخ
 (مُحَمَّد)، ناشی بته ویت فیری قورئان بیت وه کو ئه و شیخه میسریه؟»

وتم: «به هیمه تی ئه و (عَلَاءُ الدِّین) ه نابیت مانگی بگوزهریت،
ئه بی به جوریک قورئان بخوینم له مهرقه ددا تو نه زانیت منم یان
مامۆستاکه مه». جا چۆنی فهرموو بوو هه ر وه ها ده رچوو بوو.

شیای لایۆ کردنه وه یه باوکم (رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ) له هه موو قیرائه و
فاتیحه و ویردوو ئه و رادیکا یادی ئه و مامۆستا میسریه ی ئه کرده وه،
به ژداری خیر و سه وابی ئه کرد، به ناوی حاجی شیخ (إسماعیل).
به لām من له سالی (١٩٦٠) دا له حزمه تی مامۆستا (سه ید عارفی
پیر خدری) دا له سلیمانی له مزگه وتی ئه وقاف ئه مخویند، باسی
ئه و روداوه ها ته ناو، مامۆستا فهرمووی: «منیش یه کئی بووم له و
گوینگرانه ی شیخ (مصطفیٰ إسماعیل) و ته جویده که یشم به لا وه یه».
عه رزم کرد: «قوربان باوکم هه ر جاری یادی ئه کاته وه، به حاجی
(شیخ اسماعیل) ناوی ئه بات». فهرمووی: «نه خیر، باوکت له
خۆشه و یستیدا قوتی داوه»^(١). فهرموویشی: «دوو که س له شیخانی
بیاره زۆر سودمه ندی مه عنه وی بوون: یه که م: شیخ (مارفی
نه رگسه جاری) دووه م: باوکت (شیخ مُحَمَّد ی خۆراسانی).

له سالی (١٩٦٣) دا رادیۆم کپی و، برده مه وه مāl. شیخ
(مصطفیٰ إسماعیلی میسری) له ئیزگایه که وه قورئانی ئه یخویند،
باوکم هه لۆیسته یه کی کرد له ویرد و ئه و رادی عاده تی خۆی و،
چه ن سه یحه ی بۆ هات و، دلّی گهرم بوو. پاشان فهرمووی: «ئه م

(١) شایانی باسه که مه رحوومی مامۆستای موده رپسیش له (پۆژگاری ژیانم
/ لا ١٥٨) دا به حاجی (إسماعیل) ناوی ده بات. (ئاماده کار).

دهنگ و قرائته ته ټو که سیه قورناني به ئيمه فير کردووه، گهر
خوی نه بیټ کورپه تی.»

ټه ویش پشت راستکردنه و هی فرموده که ی ماموستا (سید
عارف) بوو.

ههروه ها حه زره تی شیخ (مُحَمَّد عُنَان سیراج الدین) له په راوی
(سراج القلوب) دا ناوی به شیخ (مصطفی اسماعیل) بردووه.
که واته ټه و په راستیه که یه تی.

وتنهوهی قورئان به کور و نهوهکانی حهزرهتی شیخ (علاء الدین)

زۆربهی کورهکانی ههزرهتی شیخ (علاء الدین) به مهرحومی شیخ (مُحَمَّد عابد)ی کوری مهرحومی شیخ (مهولانا)^(۱) و، به مهرحومی (شیخ عبدالمک)ی کوری ههزرهتی (شیخ عثمان سیراج الدین)هوه له لای باوکم قورئانیان خویندوه^(۲).

(۱) شایانی باسه که جهنابی شیخ عابد له پارچه هۆنراوهیه کدا سهبارت به مامۆستا شیخ (مُحَمَّد) فهرموویهتی:

لهپاشان بچمه کۆری مهکتهبی قورئان و تهجویدی
سهلام عهرزکهه به (ئهحمدهد) قاریئی مهجزووبی (سهدباری)
لهوئوه بچمه لای ئوستادی پرشۆری (خۆراسانی)
له وهجد و جهزبهیی لهززهت بهم و سهودایی سهرشاری
نهوای ئهشعاری عیرفانی (کهلیم) و (مهولهوی) و (سهعدی)
له شیخ (محمد) بیستم تیکهلاوی قههقهههه و زاری
ئهوی ژهنگم ههلیئاوه بتاویتۆ به جهزبهی داغ
به ئهکسیری سهفای وهجدی عیلاج کهم عاری بئ عاری

(۲) له سهفهریکدا له سالی (۲۰۰۱) له مآل شیخ مهولانا له شاری سنه بهخزمهت شیخ (محمد)ی کوری ههزرهتی شیخ (علاء الدین) گهیشتم، فهرمووی: من له خزمهت باپیرهی تۆدا قورئانم خویندوه. (ئامادهکار).

فهرمووی شیخ (زاهد) ی کوری شیخ له لای من قورئانی
 ئه خویند. پوژیک هات و گویم لی گرت، دهرسه که ی دوینی
 بخوینیتته وه ناپهوانی بوو! یه ک دوو زله م لیدا، پشایه وه، به باوه ش
 بردیانه وه بو مالی دایکی (زوبیره خان). خه م دای گرتم، له دلی
 خو ما ئه موت: «شیخ (علاء الدین) کوری نارد له لای من قورئانی
 پی پهوان بکه م، به لام من کوره کهیم کوشت!» له و بگروه بهرده ی
 دهرونیه مدها هاتن و، وتیان: «(زوبیره خان) ناردونی به شویتتا».
 به وه زیاتر خه م و په ژاره دای گرتم، ئایا چیم پی ئه لیت و چی ئه بیت
 جوابی من؟ من کوری شیخ (علاء الدین) م نازار داوه! چون داوای
 مه ده دی لی بکه م؟ به ترسیکی زور گران و دله پراوکیوه پویشتم،
 نزیکی مال بومه وه (زوبیره خان) هات به پیریمه وه، بهر له هه موو
 قسه یه ک وتی: «ماموستا شیخ (محمّد)، یاخوا ئه و دهسه ت خوش
 بیت! (زاهد) ئه م به یانیه گوشتی زوری خواردبوو، ماستاوی زوری
 به سه را کردبوو، ئه گهر نه پشایه ته وه له وانه بوو بمردایه!» بو نیوه پو
 ده عوه تی ئه کات و، چهن پپییه کیشی ئه داتی! سوپاسی خوام کرد
 که حه زره تی (علاء الدین) وه هاش بو من ههر مه ده دکاره! ئای
 خانه واده ی به پیز و خانه دانی که ریمانه ی شیخانی بیاره و هه ورامان
 چه نده به قه در و به فه روو به ره که ت بوی!.

باوکم وه ک قورئان زان بووه، زوریش پسپور بووه له وانه و
 فیرکردنی قورئاندا، به (۷) مانگ و به که متریش قورئانی به قوتابی
 فیر کردووه. ئیمه مناله کانی شاهیدین، خو مان به که متر له (۷)
 مانگ یه که یه که ههر سیکمان قورئانی پی خه تم کردوین.

یه کټیک له قوتابیه کانی کورڼکی بیارهیی بوو - به داخه وه ناو و
 خانه واده کهیم له یاد نه ماوه! نه وهنده نه بیت نه زانم له ئاغاگان بوه -
 رڼوژیک له بیاره باوکمیان ده عوه ت کرد، من له خزمه تیا بووم، بۆ
 نیوه رڼوژه چوینه ماله که، به گه وره و بچووک و ژن و پیاویان هاتنه
 پیری باوکمه وه به قولپه ی گریان و رڼچکه ی فرمیسه که وه! باوکیشم
 زور دلی گهرم بوو، به و سه یحه ی که وه کو هه وره تریشه و ابوو
 چهند جاریک دای به یه کا. من مندا ل بووم سه را سیمه و حه یران
 نه مزانی ته م حاله چیه! پاشان له باوکم پرسى، فه رمووی: «ته م
 ماله کورڼکیان - ناوی برد به لام له یادم نه ماوه - له لای من به (۶)
 مانگ قورنانی خه تم کرد. زور عه جایه ب و هه لکه وتوو بوو. به
 قه ده ری (رَبِّ الْعَالَمِينَ) له نا کاو وه فاتی کرد به چاوپڼکه وتنی من
 دلیان هاته چوش و، ته و هاوارو گریان ه یان لی هه لسا.

ماوهی سلوکی سوْفیه‌تی بیاره‌ی

یانزده سالی ره‌به‌ق به چاودی‌ری و ئیشرافی خودی چه‌زره‌تی شیخ (علاء الدین) له ژوریکی بچکۆله‌ی تاریکدا - که پیی ئه‌وترا: ژوری سه‌ریلیکانه‌کانی حوجره‌کانی سه‌ربانی مه‌رقه‌د- سلوکه‌تی سوْفیه‌تی کردووه.

دوای به‌سه‌ر بردنی ئه‌و قوناغه چه‌زره‌تی شیخ په‌وانه‌ی تالشی ئه‌کات، به‌خه‌لافه‌ت یان به‌وه‌کاله‌ت (۲) سال له‌وی به‌سه‌ر ده‌بات به‌ئامۆژگاری و ته‌میه‌ی ئاداب و ده‌ستوری سوْفیه‌تی و خه‌تمه‌ و ته‌هلیله‌وه.

ئه‌و ده‌مه‌ له‌ تالش ئه‌بی‌ت، سه‌رژمی‌ری سه‌رتاسه‌ری ولات ئه‌کریت، له‌وی کارتیکی وه‌قتی بو‌ ئه‌که‌ن تا ئه‌گاته‌وه‌ شوینی خوی و، له‌ سیجلی هه‌میشه‌یی ناوی خوی تۆمار ئه‌کات. ئه‌و کارته‌ هه‌ر مابوو تا سالی نه‌کسه‌ی (۱۹۷۵) له‌گه‌ل ژۆری له‌ موسته‌نه‌دات و تۆمارو نامه‌کانی چه‌زره‌تی شیخا له‌ناوچوون و، سوتان، زۆر داخیککی گه‌وره‌ و له‌بیرنه‌کراو و قه‌ره‌بوو نه‌کراوه‌یه.

له‌ تالش له‌ خه‌ویدا چه‌زره‌تی شیخ (عثمانی کوری شیخ علاء الدین) ژنی بو‌ ئه‌هینیت. له‌ خه‌وه‌که‌یدا به‌ شیخ (عثمان) ئه‌لیت:

«تۆ به ته مای به هۆی ئەم ژنه پیسه وه بمکه یته خزمه تکاری خۆت؟
 من به هۆی ئەم ژنه وه نابم به خزمه تکاری تۆ!» دواي (۲) سال له
 تالش ئە گه پێته وه به سهر دوو پروو دا دێته وه، که ئەو کاته هه زه ته
 شیخ (عثمان) به ماله وه له دوو پروو ئەبێت. پۆلیک مه لا و پیاوی
 نزیکي شیخ (عثمان) حازری مه جلیس ئەبن، یه کێک له وانه (که
 مه لا حوسه ینی کۆری مه لا عبد القادری گه و ره بوه) عه رزی شیخ
 ئەکات: «جه نابي شیخ، تۆ ئاوات بوو شیخ (مُحَمَّد) ت ده ست
 که ویت، ئەوا به ئاسانی هاتوه ته به رده ست (هذا گو و هذا میدان).
 ژنیکي بۆ بینه، با ئیامه تی خانه قای دوو پروو بکات له خزمه تتا».
 شیخ (عثمان) ئەفه رمو ویت: «ئەگه ر شیخ (مُحَمَّد) له بیري ماییت له
 تالشا ژنیکم داوه تی» ئەویش گورج له وه لا ما ئەفه رمو ویت: «به لی
 جه نابي شیخ، ئەگه ر تۆش له بیرت مایي هه ر له وئ جوابه که ت
 وه رگه ته وه». (هه زه ته شیخ عثمان فه رمووی: ئەوه ی تۆ پیت
 ناخۆش بوو پیت خۆش ده بێت و، ئەوه ی من عاجز بووم له تۆ ئەوه
 مه حه به ت ئەبی).^(۱)

ئەگه پێته وه بیاره بۆ خزمه تی شیخی گه و ره (علاء الدین)، درێژه
 ئەداته وه به سه یر و سلوک و ده ستوری سۆفیه تی، له پالیشیا (منهاج)

(۱) ئەوه ی هێلی به ژێردا هاتوه له ده می جه نابي مامم مامۆستا (عبد الحمید)
 وه رگه راوه و، فه رمو ویشی سالی (۱۹۸۲) له به غدا ئەم باسه م بۆ هه زه ته
 شیخ گه راپه وه و، من وام باس کرد که باوکم له تورکومان صه حرا بوه، به لام
 هه زه ته شیخ فه رمووی: نه خیر له تالش بوه. (ئاماده کار).

ی ئیامی نه وه وی له خزمه تی مامۆستا (عبدالکریم) ی (مدرس)
دا له سه ره تاوه بۆ کۆتایی ئه خوینیت. زانیاری فیهی ئه خاته سه ر
زانسته پۆهی و عیلمیه کانی تری و، سه ره مپیش خو و ئه داته
موتاله عه ی (احیاء) ی ئیامی غه زالی.

بیرکردنه‌وهی له هاوسه‌رگیری

دوو هاوه‌لی هوگر به خویی و خوشه‌ویستی نه‌بیت، هه‌ردوکیان
دوردۆزی ده‌ریای سلوک و سوفیه‌تی و عیرفان نه‌بن، به ناوه‌کانی:
فه‌قی (مُحَمَّدی وانی یان نانه‌وا) و فه‌قی (مُحَمَّدی قه‌لبه‌زه).

ئیوارانیك دواى نوێزى عه‌سر له‌گه‌ل یه‌كى له‌و دوانه‌دا شوڤ
ئه‌بنه‌وه به‌چه‌مى بیاره‌دا تا كه‌مى بیتاچه‌تی خویان ده‌ربكه‌ن. له‌گوێ
ئاو و كه‌ناره‌ باغیكه‌دا داوا ئه‌كه‌ن له‌خاوه‌ن باغه‌كه‌ بايى نیو‌رپییه‌ یان
چاره‌كه‌ رپییه‌ ترییان بۆ بكاته‌وه، پاره‌ی ئه‌وكاته‌ فلس و عانه‌و رپییه‌
بووه. خاوه‌ن باغ‌ترى ئه‌كاته‌وه و، ئه‌یداته‌ كچىكى بۆیان ئه‌هینیت،
له‌ پاره‌پیدانه‌كه‌یدا چاوى هه‌له‌نگوێ به‌ روخسارى كچه‌كه‌دا،
به‌دواى ئه‌وه‌دا ئه‌كه‌وێته‌ خه‌یالیه‌وه كه‌ هاوسه‌ر بگرێ، به‌لام چۆن
و به‌ چ شیوه‌یه‌كه‌ هه‌زهره‌تى شیخ (عَلَاءُ الدِّین) به‌ئاگا بیتته‌وه؟

پۆژێكى جومعه‌ دواى نوێژ ئه‌كاته‌ ئه‌وبه‌رۆ بۆ مالى (زوبیره‌
خان)، جیره‌ -واته‌: خواردن- بۆ خۆی بێنیت. جیره‌ی تایبه‌تى
له‌ مالى زوبیره‌ خان هه‌بووه. له‌و سه‌ره‌وه ئه‌گه‌رپێته‌وه، له‌ پرد
ئه‌په‌رپێته‌وه به‌ره‌و خانه‌قا، هه‌زهره‌تى شیخ (عَلَاءُ الدِّین) له‌ خانه‌قاوه
به‌ره‌و مالى (زوبیره‌ خان) ته‌شریف ئه‌باته‌وه، له‌ مه‌یدانى به‌هار
به‌نده‌كه‌دا -كه‌ ئه‌كه‌وته‌ نێوان نانه‌واخانه‌ و پشتى مرافقه‌كانه‌وه،

له وهرزه خوښه کانداهيستر و چاره‌وای تیدا ته به سترایه‌وه، ئالفیان ته درایه- به خزمه‌تی شیخ ته گات و، دهستی ماچ ته کات. شیخ سهری موباره‌کی بهرز ته کاته‌وه و، ته فهرمووی: «شیخ (مُحَمَّد)، (سن عجله الهه جو قوله). واته: په‌له‌په‌ل مه‌که، خیزان و مندالت ته‌بیټ. فهرمووی: «تهو پوژه من چاوی هه‌زره‌تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین)م باش دیوه، ته‌وه‌نده‌ی ده‌مه پیا‌له‌یه‌ک ته‌بوو. فهرمووی: «هه‌زره‌تی (عَلَاءُ الدِّین) بهو فهرمووده‌یه چه‌ند که‌رامه‌تیکی نو‌اند:

(۱) به تورکی خیتابی له‌گه‌ل کردم. زانیویه‌تی ته‌یزانم و قسه‌م پی نه‌کردوه.

(۲) به فیکرو خه‌یالی ناو دلمی زانیوه، که ته‌م گيجانده: «شیخ چون لیم به‌ئاگا دیته‌وه».

(۳) موژده‌ی داییم که من ته‌بمه‌خواه‌نی خیزان و، منالیشان له‌نیواندا په‌یدا ته‌بیټ.

شیاوی باسه‌که باو‌کم-تا ناساغی زوری بو نه‌هینابوو- ده‌یتوانی به‌عه‌ره‌بی و تورکی و فارسی و تالشی و هه‌ورامی به‌پره‌وانی بدویت و قسه‌بکات.

(خاوه‌ری خوشکی (أحمدی سه‌لیم سراوی) گه‌وره‌کچیک ته‌بی، له‌لای خو‌یان پیان وتبوو: «(خاوه‌ر) بو شوو شیت بووه».

ته‌ویش وتویه‌تی: «شوی ته‌و لی‌ره‌نییه! له‌لای پوژ هه‌لا‌تویه! دیته‌ئیره! هه‌مووتان ده‌ستی ماچ ته‌که‌ن!»

به لى، هموو جه زب و كيشى به قهدهر و به ئیراده ی خوايیه.

(أحمد) ی برای نه بیات بو خزمه تی شیخ بو چاره و عیلاج،
حه زره تی شیخ خوازینی نه کات له (أحمد) ی برای و، بوی پړك
نه خات و، ماوه یه ك له بیاره نه میننه وه، پاشان به ره و فرمانی هه زره تی
شیخ به مه لایه تی.

هه نځاوی یه که م: نه گوږیته وه گوندی (عه نه ب)، لای هه له بجه.
نزیکه ی (۲) سال له عه نه ب نه بیټ و، دواتر عهرزی شیخ نه کات:
«حه ز نه که م له که س وکاری خیزانه که م نزیك بیمه وه».

هه نځاوی دووهم: له (عه نه ب) وه نه گوږیته وه بو گوندی
(مؤرتکه) ی تاوگوزی، لای مه رحومی (سهد کاکه أحمد) ی
کورپه زای (مهوله وی) نزیکه ی (۲) سالیس له (مؤرتکه) نه بی. له و
ماوه یه دا خوا کچیکیان پی نه به خشی (ثامینه).

هه نځاوی سیهم: نه گوږیته وه گوندی (سراو)، ناو خیل و باوانی
سؤفی (خاوه ر). پاشان سؤفی (خاوه ر) وه فات نه کات و، تاکه
کچه که ی و شیخ (مُحمَّد) به بی له چکداری - که جاروبار لایه کیان
لیکاته وه - به جی نه هیلیت. بویه ناچار زور زوو نه که ویتته سهر
خه یالی دوباره له و سنوره دا خیزان دروست کردنه وه.

نه چیتته وه خزمه تی هه زره تی (علاء الدین) و، پرس و پراوژی پی
نه کاته وه. ناوی چهند ئافره تیکی بو بهر ز نه کاته وه، یه کیکیان دایکم
(سلمی) کچی مه لا (حه مؤمین) ی کویره کی نه بیټ، که مه لایه کی

ته قوادار و مورید و به لکو خه لیفه ی حه زره تی شیخ (نجم الدین) ی
برای حه زره تی شیخ (علاء الدین) بووه.

شیخ کاغه زیکی ئەداتی بو مه لا (حه مؤمین)، که (سلمی) بداته شیخ
(مُحَمَّد). ئەویش کاغه زه که ی شیخ ئەخوینیته وه و، ئەفه رمووی:
«شیخ (مُحَمَّد)، تۆ ئەوه نده لایه قی که شیخ (علاء الدین) کچی
خۆیت لی ماره بکات و، (عثمان به گی شه ره فبه یانی) کچیت بداتی،
به لام من ناتده می!»

ئەویش ئەلێت: «جه نابی مامۆستا، ئەگەر من پیاویکی وه ها بم
که تۆ ئەفه رموویت، هاوشانی شیخ (علاء الدین) و (عثمان به گ)
بم، ئە ی که واته بو ئیستیجابه ی کاغه ز و خوازیینه که ی حه زره تی
(علاء الدین) ناکه یت و، ژنم ناده یت!»

مامۆستاش ئەفه رمووی: «چونکه ئەترسم کچه که م دوور بخه یته وه،
دهستم نه یگاتی. تۆ پیاویکی خه لکی ئەم ده ور به ره نیت.»

ئەویش ئەفه رمویت: «وه عدت ئەده می که سنووری ئیمه: پله ی
ده ربه ندیخان و، مله ی سۆلاوه و، که رگه مل و، ئاوی سیروان بیّت.
ئەم کچی تۆ لەم بازنه چوار ته ره فه ده رناکه م، مه گەر به یه کی لەم
(٣) حاله ته: گرانی و قاتوقری. یان حه رب و شه ڕوشۆڕ. یان ئەمر و
فه رمانی حه زره تی شیخ (علاء الدین). به یه کی لەم حاله تانه نه بیّت
وه عد بیّت من لەم مه نتیقه ده رناچم.»

ئەم دانیشتن و گفتوگو دیارە لە شەوا بوو بەیانی مەلا
(حەمۆمین) راست ئەبێتەووە بۆ نوێژی بەیانی و، بانگی خیزانی
ئەکات - کە دایکی (سەلمی) بوو - ئەفەرموویت: «(ئالتون) هەستە،
کارە کە بەدەستی ئیمە نییە! من ئەم شەو حالیم بوو کە شیخ (مُحَمَّد)
و (سەلمی) بەیە کەوێن منالیاں لە بەینا بوو».

ئێتر بەو شیوە خیزانی بۆ دروست بوێهوە.

شیایوی باسە خوا وەعدە کە ی بۆ بردە سەر لەو سنورەدا
مایهووە، سالی (١٩٧٤) بە هۆی شەر و پیکدادانی میر و شۆرش
کوردستانەووە گواستەنەووە پشتی بەمۆ و، سالی (١٩٧٥) بە تەواوی
گواسترایەووە دەر بەندیخان و سنووری پارێزگای سلێمانی.

ئەوجا - پاش دروست کردنەووەی خیزان و ماوێه مانەووەی لە
سراو - وەهای پێ باشتر ئەبێت لە سراو نەمێنیتەووە، بۆیە پرسى
حەزەرەتى شیخ ئەکات و، ئیزنی لێ ئەخوازیت و، ئەگۆزیتەووە
گوندی گەرمک، لای (حەمەى وەسمان بەگ) ی وەلەووەی، لەوێ
پێز و تەقدیری ئەگرن، پێخۆشحال ئەبێت بە هاتنى.

دوای چەند سالی بە خوشی نیشتەجێ بوونی لە گەرمک سالی
(١٩٤٨) کە مەشهورە بە سالی (کوللە) و، من کە نووسەری ئەم
دێرانەم باش لەیادەم (کوللە) هات و، ئەرزى تەواو کرانەووە.
ئەماندا بەناویا - کە هەلەفرین - بەرچاویان ئەگرت، بەرپێ نەئەبێنرا،
زۆربەى خەلکی گەرمک بەناچاری هەریەکی روپان کردە لایەک،
بلاوێیان کرد و، ئەویش بەناچاری بارئەکاتەووە بۆ سراو.

ټهم بارکردنهم زور باش له ياده. که چوین بو سراو (لالو محمود) واته کوڅا (محمودی عبدالکریم) ی سراوی له پشکووی خویدا سواری کردم. دوو زستان له سراو مایه وه. له بهاری دووهمه سالدا گورگ نایه نازه لی سراو، له ناو گه له نازه لیکي گوره دا (٧) دانه مېری تهویان خواردو، مل شکاند و، بریندار کرد. هه نديکیان به دهست نه گېشتن.

هر لهو به هارهدا - به دواي گورگ و مېره کاند - دوو کچي لفانه ی جوانی به ناوه کانی (فاطمه) و (زینب) به روو دوا، له ماوه ی (١٢) روژدا، له تهمه نی یه ک سالیدا مردن. به دهستی خو ی شوړدنی و، له گورستانی (سید محمد) به دهستی خو ی ناشتنی.

شیاوی باسه جار جار گهمه ی بو ته کردن و، ته یفه رموو: «ته بڼه میوانی سید محمد، بتانکه مه میوانی سید محمد». به ته قدیری خوا هه روا ده رچوو. یه که مه که یان مرد، فه رمووی به چهن ئافره تیکي سراو: «بیشورن». که سیان نه یانویرا یان نه یان ته زانی. هه رچهن فه رمووی: «خوم پیتان یه ژم». دوا جار زور به عاجز و غه مباری و دلگرانیه وه خو ی شوړدنی.

پینج شهش سهر مېری مابوو، جیای کردنه وه له نازه لی گونده که و، دانیه بهر و، نوسه ری ټهم دیرانه ی خسته پیشیانوه، عیوم بو ته کردن. بردنی، سپاردنی به مالی میمکه (رابیعه)، هه ره می (حه مه ی وه سمان به گ) له گه رمک.

به دواى ئه و روداوانه دا سه فهرى بياره ی کردو، منیشی له گه‌ل
خۆى برد، جگه له زیاره‌تى هه‌زه‌تى شیخ و خانه‌قا و سلوکی
سووفیه‌تى، پرسى ئه‌وه‌یشی پى کرد که ئه‌یه‌وێت به‌ماله‌وه بگه‌رێته‌وه
گه‌رمک، چونکه زۆربه‌ی خه‌لکه‌که‌ی له‌په‌وى (کولله) گه‌را‌بوونه‌وه.

دواى چه‌ند پوژى (ناتوانم دیارى بکه‌م) -ئه‌و جاره نه‌بى
هه‌رجارى پوشتبى له‌ مانگیکی که‌متر پى نه‌چووه- له‌ بياره‌هاتینه‌وه،
له‌په‌وه‌ بۆ سراو ئه‌چوین، لاوه‌لای روسینکی هه‌وه‌رى نزیك چه‌مى
گه‌وره‌ی کویره‌ک، له‌ دوورپانی شه‌مشه‌م سراودا پیاویک له‌سه‌ر
زراعه‌ته‌که‌ی هات و، ده‌ستى باوکمى ماچ کرد، وام دێته‌ خه‌یال
(حه‌مۆمینی حه‌مه‌ی ئه‌ولحه‌مد) یا (صالحی حه‌مۆمینی په‌مه‌زان)
بوو. وتی: «مامۆستا مالتانیان بارکردووه‌ بۆ شمشیرکۆل، مه‌چۆ بۆ
سراو». تمه‌ز شمشیرکۆلى، که‌ زانیویه‌نه‌ دلى له‌ سراو هه‌لکه‌نیاوه،
زۆر زوو ده‌ست و برد ئه‌که‌ن، تا نه‌گه‌راوه‌ته‌وه له‌ بياره‌که‌پرێک له‌
پالى مالى (عه‌ورحمانى شه‌ریف) دروست ئه‌که‌ن، مالى ئه‌گوێزنه‌وه
بۆ شمشیرکۆل. هه‌رچه‌ند خه‌لکی سراو یه‌ژن: «با خۆى بێته‌وه». له‌
جوابا ئه‌لێن: «خۆى جوابی ناردووه‌. با باریکه‌ین».

به‌لى مالى چووه‌ته‌ شمشیرکۆل و، له‌ که‌پرایه، که‌ پایز داها
دوو هۆده و هه‌یوانێکیان له‌ روژ ئاواى مزگه‌وته‌که‌وه له‌ پالیا بۆ
دروست کرد. دوو زستانیش له‌وى مایه‌وه، پاشان بۆ جارى دووه‌م
و، بۆ یه‌که‌جارى گه‌پرایه‌وه گه‌رمک. له‌وى بوو هه‌تا به‌هۆى شه‌پ و
شوڤ و ته‌رحيله‌وه خه‌لکه‌که‌ی راگوێزران و ده‌رکران، ئه‌ویش له‌و

شه پوله دا که وته ده ربه نديخان و بيرکني و گۆمه زهرده و نه ژويني و
کانی سارد. تاخوای گه وره گۆرستانی (سهی هه قی کانی ساردی)
کرده مه نزلگای به ره و دواروژی پر له ره حم و به زهیی پهروه ردگار.

که سایه‌تی حه‌زهره‌تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) و هیمه‌تی بو شیخ (مُحَمَّد)

له قوناغی ئه‌ری و نه‌رییدا تا قه‌ناعه‌تی کردوو به حه‌زهره‌تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) زۆر شتی سه‌یر و سه‌رسوپه‌ینه‌ری لیوه دیوه، ئه‌وسا له‌پریگای سه‌یر و سلوکی سوْفه‌تیدا په‌په‌وی ته‌واوی لی‌کردوو. گه‌لی جار لی بیستراوه ئه‌یفه‌رموو: «من ئه‌وه‌نده تصرُفاتی سه‌یر و که‌راماتی عه‌جایی یه‌که له‌دوای یه‌که له حه‌زهره‌تی (عَلَاءُ الدِّین) هوه دیوه، فه‌رزه‌ن ئه‌گه‌ر به ده‌قی ئایاتی قورئان ده‌رگای پیغه‌مبه‌رایه‌تی دانه‌خرايه و، حه‌زهره‌ت (ﷺ) خاتمی ئه‌نبیاء نه‌بوایه، من زه‌په‌ر گومانم له پیغه‌مبه‌رایه‌تی حه‌زهره‌تی (عَلَاءُ الدِّین) نه‌ئه‌کرد». هه‌روه‌ها ئه‌یفه‌رموو: «ئه‌وشتانه‌م که له‌وه‌وه دیوه ئه‌گه‌ر بینوسمه‌وه کتییکی به‌لای که‌مه‌وه (١٠٠) په‌ره‌یی ده‌رده‌چیت.

له ئاستی مورشیده‌که‌ی خۆی به‌هیچ حسیب نه‌کردوو. یه‌کی داوای دو‌عایه‌کی خیری لی بک‌ردایه ئه‌یفه‌رموو: «به هیمه‌تی حه‌زهره‌تی (عَلَاءُ الدِّین) (إِنْ شَاءَ اللَّهُ)، چونکه من هیچ نیم، به‌لام وه‌کو کابرایه‌که وتویه‌تی: براه‌کی پاله‌وانم هه‌یه».

زۆر جار ئه‌یفه‌رموو: «خه‌تییکی په‌یوه‌ند له به‌ینی من و حه‌زهره‌تی (عَلَاءُ الدِّین) دا هه‌یه. من (استمداد) له‌وه‌که‌م و، ئه‌ویش پشتیوانیم ئه‌کات و، خوا دو‌عام لی وه‌رئه‌گریت.

به بی غول و موباله غه ی زیاده پروای به چه زره تی (عَلَاءُ الدِّین) هه بووه.

له چه فتاکانی سه ده ی بیست توشی نیوه شه له ل هات. دیار بوو زۆر ئیش و نازاری هه بوو، هه رچه ند قه ت ئای و ئوفی نه کردوو و نه بووه، رۆژیک عه رزم کرد «بۆ هاواریک ناکه یته چه زره تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین)؟ هیمه تی به فرموویت، خوا شیفات بۆ بنیری، وادیاره خه ته که ی نیوانتان پچراوه و نه ماوه!» ته ماشایه کی کردم و، به زه رده خه نه وه فرمووی: «رۆله، شیخ (عَلَاءُ الدِّین) خوا نیه. ئه گهر خوا مه یلی نه بیست که س هیچی به ده ست نیه. شیخ (عَلَاءُ الدِّین) عه بدی خوایه، نه انبیاء و نه اولیاء هیچیان به ده ست نیه و، پتیا ن ناکریت ئه گهر خوا ئیراده ی نه بیست و ئیزن نه دات، (يَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيَحْكُمُ مَا يُرِيدُ)».

به درێژی ژیا نی له وه موو ناسا غی و ده ردیسه ریه دا هه رگیز ئوفیک، ئایه ک، هاواریکی لئ نه بیستراوه، بیزاریه کی لیوه نه بینراوه، زمانی هه میشه به زیکر و قورئان خویندنه وه خه ریک کردوو.

چه زره تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) زاتیکی زۆر گه وره بووه، خوای زۆر خوشو یستوو، خوایش ئه وی زۆر خوشو یستوو، بۆ خوا ژیا وه و، خوایش نازی نه شکاندوو (لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لِأَبْرَهُ)، پشتیوانی له شیخی خۆراسانی زۆر کردوو له مه عنادا.

له سه ره تای چله کانی سه ده ی بیستدا له گه رمکه وه - که مالی له وی ئه بیست - سه فهر ئه کات بۆ خزمه تی شیخ له بیاره ی شه ریفه. له

ژیانیا عاده تی وابوو، تا ناساگی زۆری بۆ نه هینابوو سالانه له به هار و پایزدا نه چوو بۆ خزمه تی. هه رجارى نزیکه ی مانگی ئه مایه وه، مه گه ر بۆی نه لوا بیئت. له وسه ره وه ئه گه ریته وه به ریگای مله ی ته موره ژه نان و، به سه ر شه میړان و، پله ی ده ربه ندیخانی ئه و کاته دا، وه رزی به فر و باران ئه بیئت، ئه گاته دار و شه خس و قه برسانه که ی داوینی گوندی زمناکو، له نزیکى ئاوی سیرواندا ریپواریک دیته ریگای و، ئه لیت: «مه ده له پله ی ده ربه ندیخان، چه ته ی قه لّخانی ریگایان گرتووه، خه لک رووت ئه که نه وه». له وسه رده مه دا قه لّخانی هاتوون له که لی که رگه مل و پله ی ده ربه ندیخانی ئه و کاته دا ریپواریان رووت کردوه ته وه.

کابرا له به رچاو نامینیت، به لام به قسه ی ئه کات. به هه ورازا به رز ئه بیته وه بۆ گوندی زمناکو، باران و ره هیله ئه بیئت تا ئه گاته ئاوی ته واو ته ر ئه بیئت، له مالکی زمناکو - وه کو ده رکه وتوووه مالی حاجی (ئه و په حیمی زمناکو) بووه - ئاگر و داری باشیان هه بووه وشکی ئه که نه وه، قه درى ئه گرن. به یانی له پیاده ری قه مه ره پیوه په وانه ی ئه که ن تا ئه نواریت به پرووی گوندی ژاله ناوا. ئه و رۆژه یش دوباره باران باشت ئه یخوسینیته وه، هیلاک ئه که ویت، شه و له مالی حاجی (ئه و په حیمی شاسوار ژاله ناوی) دوباره هه ولی وشک کردنه وه ی ئه ده ن و، خزمه تی ئه که ن، وه کو شه وی پیشوتری زمناکو. ئه و دوو مام حاجیه له وسه رده مه دا چه جیان نه کردوووه، به لام مالدار بوون. به یانی هه رچۆن بیئت لاره لار له ژاله ناوو به گوێچه می سیرواندا به ده وره ی چه مه قوله و خاندا ئه که ویته ری، هه رکه ئه گاته وه

مال گورج نه فهرمووئ: «(سلمی) جیگام بۆ داخه و، دامپوشه. نه خوشم!» چهن جاجم و لیتی نایابمان هه بوو، کهس له هاوما له کان شتی وایان نه بوو لهو روژگارهدا، مالی میمکه (رابعه) -حه رهمی مهرحومی (حه مهی وهسمان بهگ) - به هاتنه وه کهی نه زانن، گورج پیاویک له مالیانا بوو - به ناوی سو فی نهمین - نه نیرن به شوینیا، که بچیت بۆ مالیان، (حسن) نه وه دوو روژه زمانی به ستراره و، هیلاکه. نه ویش نه فهرمووئ: «خوم نه خوشم، دوینی و پیری له سه ریه ک باران کوتاومی، ناتوانم بیم» سو فی نه گهریته وه، دوو باره پیاویکی تر - به ناوی (هه سه نی بارام)، که ئیسته نه کاته باوکی (جواهر) ی براژنم و، له دونیادا نه ماوه - نه نیرن به شوینیا، نه لین: «به شکو بمانگاتی». نه مجاره به توپه ییه وه نه فهرمووئ: «(هه سه ن) تو نامبینی! خوم له ژیر لیفا که وتوم». نه ویش هه روا نه گهریته وه. بۆ جاری سیههم میمکه (رابعه) - دایکی (حسن) - (سو فی نهمین) به خوراکی چا و هه ندی شه کره وه نه نیريته وه بۆلای و، نه لیت: «باشه که ناتوانیت بیت، تو روداوه کهی (حسن) ی بۆ بگیریته وه، با بزانتیت بۆچی نه خوشه و، به چی نه م ده رده ی توش هاتووه و، لی قه و ماوه. به لکو دو عایه کی خیرمان بۆ بکات».

(سو فی نهمین) به چا و شه کره که وه نه پرواته خزمه تی و، روداوه که ی به م شیوه بۆ نه گیريته وه، عه رزی نه کات: «(حسن) روژانه نه چیت بۆ پاو، زور شهیدای پاوه. نه و سه رده مه جه وه لی گهرمک ئاسک و حه یوانه کیوی زور بووه. تفهنگی هه لگرت بچیت بۆ پاو، دایک و نهنکی پییان وت: «(حسن) مهرو، به سه با فیشه کمان

به دهسته وه بمینئ. تفهنگ به بی فیشهك كوتهك لهو باشتره».

لهو بگره و بهرده دا (حسن) دانه سکناره، سوور ئه بیت له سه ر
چونی بۆ پراو، له چه می به ری دیوه خانه که کردیه ئه و بهرۆ، ئه و کاته
مالیان له چه ما ئه بیت، پاشان له ئاخو و ئۆخری په نجا کانداهاتنه بانی
تهختایی حسن و حوسین و، ناوی هاوما له کان. من -واته: (سو فی
ئه مین) - وتم: «دهی (حسن) برۆ له پشتی (خدری زینه)». ئه ویش
بی ئه ده بیه کی کرد به رامبه ر دایکی (خدری زینه). (حسن) له گه ل
هاوه لیکیا (ناوه کهیم له یاد نه ماوه) چون دایانه لاوه لای مله ی
زالواو و دووپه له نه یجه که، زۆری پی نه چوو، دوور نه که و تنه وه،
دوو ئاسکی کوشت و، گه پرانه وه. هه رکه گه یشته وه مال ئیتر ئه وه
دوو رۆژه نه زمان، نه چاو، نه هۆش و گو ش! که ف ئه چه ری ئی!
ئیشکی ئه دی رین، ده ستمان له هه موو لایه ك پراوه، ناگه ی نه هیچ کو ی.
(رابعه) منی ناردوو ه که تۆ هاوار ی کمان بۆ بکه یت، دو عایه کی خیر،
به لکو خوا بیت به هاوار ته وه، دو عات لی قبول بکات. له وه لامدا
ئه فه رمو ویت: «به هیمه تی هه زره تی (علاء الدین)، دو عا ئه گه ر خوا
قبولی بکات فه رقی دوور و نزیک ی نییه. خوا ره حم به هه موومان
بکات (إن شاء الله)».

فه رمووی: «چیم زانی دو عا و لاله و پارانه وه به استمدادی
هه زره تی (علاء الدین) ه وه ئه و شه وه ده ریغم نه کرد. به یانی رۆژه وه
بوو مالی (رابعه) نار دیان به شوینا، زۆر به ئیلحاحه وه ئه بیت هه ر
بیت بۆ مالان، چونکه (حسن) چاک بووه ته وه. ناچار پویشتم دیم

حه یوانیان سهربریوه و، چره دوکه له و، خوشی خوشیه، به گور هاتنه پیریمه وه ئه ی به قوربانی ماموستا.....هتد.

پرسیم: «چییه ئه م حاله ته؟» وتیان: «(حسن) ئه م به ره به یانیه هوښی هاتووه ته وه به خوږیا، بانگی کرد: «دایه، نه نکه، ههستن چاک بومه ته وه». جا با خوږی بو تی بگپړیته وه». وتم: «(الْحَمْدُ لِلَّهِ)، هه موو شتی به ئیراده و قودره تی خوایه، ئیوه یش شوکری خوا بکه ن».

(حسن) گپړایه وه وتی: «وامزانی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) و ماموستا شیخ (مُحَمَّد) هه ریه کیان چوونه ژیر بالیکم، بردمیانه خزمه ت (خدری زینه)، ئه ویش عه فوی کردم».

(حسن) له گپړانه وه که ی ئه بیته وه و، ئه ویش ئه فهرمووی: «ده ی خه لکینه، به م گپړانه وه ی (حسن) ه لیتان تیک نه چیت، قه سه م به خوا ئه مه که (حسن) گپړایه وه من خه بهر و ناگا و عیلمم پی نییه! من داوای کو مه کم له هه زره تی (عَلَاءُ الدِّین) کردووه، دیاره ئه ویش له گه ل خوږی مه لائیکه یه کی به سوره ت و شکلی منه وه بردووه، خوا کاره که ی بو جیه جی کردووه، ئه ویش له بهر ئه وه به شکل و سوره تی منه وه بردویه تی، تا (رابعه) په شیان نه بیته وه له و چا و شه کره که به (سو فی ئه مین) دا ناردبوی بومان. هه رچی بوو بیت، خوا (جَلَّ جَلَالُهُ) بو هه زره تی (عَلَاءُ الدِّین) ی کردووه، ئه ویش بو منی کردووه، تا ئیوه به گهرمی مه رحه بایان بکه ن».

شیاو ی باسه (حه مه ی وه سمان به گ) له سهره تای چله کانی سه ده ی بیستدا وه فاتی کردووه. (۴) هه رهمی بووه، دوانیان ناویان

(بهیخان) بووه، لهیه که میان (فتاح) بووه، له دوهه میان: (أحمد) و (عزیز) و (أمنه) بوون. حهره میکی تری ناوی (جواهر) بووه (غیدان) ی بووه. چواره مین (رابعه) بووه، که ئەمانه ی بووه: (حسین) و (حسن) و (شوکت) و (أمین) و (مه حبوبه). (شوکت) و (حسین) نه بیّت باقی تریان له ژیاندان، ئەو (حسن) ه ماوه، ئیستا (حاجی حسن) ه و له ژیاندایه.

بۆ زانین ئەشیت ئەو حهره م و کچانه ی (حه مه ی وه سمان به گ) و کچ و نه وه کانی (فه تاح) مه حره من به نوسه ری ئەم دیرانه، چونکه شیر ی دایه (زینه ت) ی حهره می (فتاح) م زۆر خوار دووه. هاوما ل و نزیک ی یه ک بووین، هه مووشیان په حم و سۆزیا ن تا راده یه کی باش بووه بۆم، وه کو منیش که ره حم و سۆزم هه یه و بووه بۆیا ن.

هه روه ها شیخی خۆراسانی فهرمووی « جار یکی تر له بیاره وه ئەگه رامه وه به ریگای ته موره ژه نان و به سه ر شه میړاندا، عه سرائیک له قه یاخی عاره بانه وه په پیمه وه به ده وره ی چه مه په شا، هاتم تاگه یشتمه ئاستی ئاوا یی دۆلی ناو حه د - که ئە که ویتته خواری ئاوا یی چه مه ره شه وه، ئەو دوو ئاوا ییه ئیستا له ژیری به حردان - خۆر دای له ئاوا بوون، بری په شمال به پ ووپالیکه وه بوون پروم تیکردن سه گه ل په لاماریان دام، چه ند که سیک له ره شماله کانه وه هاتن به هانا مه وه، سه گه له که یان لی دوور خسته مه وه. ئەزانم مالی مه رحومی (حه مه ی سان ئەحمه د) ه، بۆ له وه پخۆری به هاری مه پرومالات له ویدا ده واریان هه لدا وه. خالۆ (حه مه ی سان ئەحمه د) زۆر به گه رمی هات به پیریمه وه، چونکه له پابر دوودا که من له

بیاره بووم ته عاروفمان کړدبوو، نه ویش به هوې نه وه ووهو که من به یانیاو بو نوږ نه هلی خانه قام خه بهر نه کړده وه.

به یانییه ک سهره پییه کم گیرانده یه کڼ له خه وتوووه کان، ووتم: «هسته بو نوږ». سهری بهرز کړده وه و، ووتی: «نه وه تو کیت وا له خانه قای شیخی بیاره دا به لوته پی من هله ستینی؟ نه بی تو شتی بی! نه گهر نا نه و حقه ناده ی به خوت». له وپوه بوو بووینه ناسراو و دوستی یه کتر.

ووتی «ماموستا تو بهم ئیواره وهخته خوا گه یاندویتی. (توبا) ی خیزانی (مه حمود) ی کورم چهند پوژه به پی وه ستاوه، وهختی زور به سهر چووه، منالی نابیت، به شکو خوا تو ی کړدی به سه به ب، له دیرو هخته دا بهم که ژه وه، دوعایه کی خه یری بو بکه یت خوا ره حمان پی بکات». فهرمووی عهرزم کړد: «خاله (محمّد) من خوم هیچ نیم، به لام وه کو کابرا ووتبووی برایه کی پاله وانم هه یه، په نا نه گرین به خوا و، له بیاره وه دیمه وه، کومه ک له حه زره تی (علاء الدین) داوا نه که ین». پیاله یه ک ئاویان بو هینام و، دوعام پیدا خویند و، ئیستیم دادم کړد له (علاء الدین) و، دواتر بردیان بو توبا، زوری نه خایاند هاتن موژده یان دا به خالو (محمّد): «(توبا) کورپکی بو». جا هاتن به شان و بال و دهم و نفوسی ماموستادا، هه ی به قوربانی و هه ی..... هتد وتم «(الحمد لله). زور شوکر بو خوا و، له هیمه تی (علاء الدین) ی به زیاد بیت، نه گهر نه و مه ردپکی وه ها نه بیت کارپکی ئاواها بو من بکات، چون ئپوه به گهرمی و قه دره وه میوانداری من نه که ن و، نه م شه و ناهیلن سهرمام بیت».

شیاوی باسه خیلی (سان أحمد) -تایه تی مه رحومی خالۆ
(محمود) - زۆر پیز و ئیحترامی هه بوو بۆ شیخ (مُحَمَّد) و، ئیستاش
ئه و پیز و ئیحترامه بۆ مناله کانیاں ماوه ته وه.

مه شهوره قسه قسه رائه کیشیت، باسیکی من و خالۆ (محمود)
لیره دا دیته وه یادم، به نامه ی مه رحومی به هه شتی (خَطِيب) ی
سلیمانی مامۆستا شیخ (مُحَمَّد) قه ره داغی) وه له کۆتایی سالی
(۱۹۶۴) ئه چوم بۆ بغداد، بۆ لای وه زیری عه دلی عیراق، باسه که
به دریزی دیت، له پێگای دهر به ندیخانه وه ئه پویشتم، خه به ریاں لی
دابووم، که کادیریکی پارتی هاتوه ته شار و، خه ریکی په یوه ندی
کردنه به م و به و.

خالۆ (محمود) که وتبووه په یجۆر بزانی کیه، پیاں وتبوو: «فلانه،
کۆری مامۆستا شیخ (مُحَمَّد)». له دوکانی حاجی (ئه و په حمان)
ی پورزام دانیشتبووم، دوکانداره کانی ده وروبهر گشتیاں خزم
و ناسراو بوون، وه کو: (حه مه ی کریم) و (حه مه ی خۆرشه) و
(کا که و لای عه و لا) و (حسینی ئه لی) و باقی تر ئیستا نه ماون، خوا
لییاں خۆشبیت، حاجی (ئه و په حمان) نه بیت له ژیا ندایه. دیم گشتیاں
حه په ساون، قسه یان بۆ نایه ت، هه چیش به من نالین. حاجی (حسینی
حه مه بچکۆل) ی بانی بی چایخانه ی بوو، هاته لام و، به کزیه که وه
وتی: «مامۆستا، خالۆ (محمود) بانگت ئه کات». وتم: «خیره، بۆچی
بانگم ئه کات؟» وتی: «نازانم». رویشتم بۆ چایخانه که ی حاجی
(حسن)، خالۆ (محمود) دانیشتبوو، چاوه پروانی ئه کرد، پرسی:

«کوره که تو خه لکی کویت؟» وتم: «گهرمکیم». وتی: «کوری کیت؟» وتم: «کوری شیخ (مَحَمَّد)» وتی: «توئه وه نیت که ئیجازه ی مه لایه تیت وهرگرتووه؟» وتم: «به لئ». وتی: «بوچی هاتویت؟» وتم: «ئه چم بو بغداد، بو لای وه زیری عه دل، به کاغه زی جه نابی (خَطِيب) ی سلیمانیه وه». وتی: «باشه، میزه ره و عه بات کوا؟ خو تو مه لایت، جا به شکو من نه بومایه و، له توّم نه پیچایه ته وه، به خوا تا ریوی حه وّاله و قه وّاله ی لیک ئه دایه وه، پیسه و پیسیان ئه کرد». وتم: «من مه منونی کهس نابم! له وشکی هیچم نه کردووه، تا تو منته بکه ی به سه رما». له گه ل ئه وه دا جوابه که ی من رهق و وشک و ناریک بوو به رامبه ر ئه و پیاوه به ریزه، وتی: «برۆ، برۆ، به خوا کوری ئه و زاته نه بویتایه و، من له بهر خاتری ئه و نه هاتمایه به ده مه ته وه، هه زار کاغه زی (خَطِيب) ت پیبویه جوزره به ی خو ت ئه چه شت، به لام من که پرسیم و زانیم خوّم نه گرت هاتم به ده مه ته وه. ئیمه هه میسه چاوه ریی دو عای خیری باوکت و ئه وانین». دوکانداره کان گشتیان گه شانه وه.

له و سه رده مه دا که مالی ماموستا بو جاری دووه هم له ئاواپی سراو ئه بی - به هوی هاتنی (کولله) و په وکردنی گهرمکیه کانه وه - شایی ئه کرا بو (ئه و په حیمی ئه حمه یی فه تاح) بووکیان له پشت کیو، له ئاواپی زارینی تاوگوزیوه بو ئه هاورد، به ناوی (خه دیجه) - حاجی خه جی که ئیستا له ژیاندایه -. باویان وه هابوو گرینگی زیاتریان ئه دا به و جو ره شاییه که له خیلێکه وه بو خیلێکی تر بووک بگوێزرایه ته وه، زۆربه ی سوار و پیاوی دیاری عه شره ت بانگ

کراپوون، تا له برازاوادا به شداری بکهن. وهرزی هاوین بوو، بانگکراوانی شایی له مزگهوتی سراو و دهورو بهری چهوزه کهی و سیبهری داره گه وره کانی چوارده وری چهوزه کا دانیشتبوون. سهر له بهیانی رۆژی شاییه که زۆر زوو بوکیان دابه زاند، چونکه له نیوه شهوۆ له زارین که وتبوونه پئی، پۆژی پیشتتر برازاوا چوبوون بۆ پشتکیو، ههر که بووکیان هینا و، دایان به زاند، بوو به هه لپه رکیتو قولولوو کیشان له سهر سه کۆی بهر مالی مامه (سلیمانی فهتاح) - مامی زاوا-. سوّفی (هه سه نی چه مه خان) شمشیرکولی هاته لای مامۆستا و، ووتی: «ره شبه له که زهر د و سوور، ژن و پیاو به تیکه لاوی هه لئه پهرن!» تهویش فهرمووی: «سوّفی، برۆ پییان بلی: ژن به جیاو، پیاو به جیا، بۆخویان هه لپه پرن». سوّفی پۆشت و، گه پرایه وه، ووتی: «مامۆستا، به گوئیان نه کردم». فهرمووی: «بچۆرۆ به زبانی منه وه پییان بلی: به جیا بۆخویان هه لپه پرن». رۆشت و هاته وه، ووتی: «به خوا ئه وه نه گهر میان کردووه گوئی بۆ خوا و پیغه مبه ریش ناگرن!» مامۆستا هه لسا، بهر مالیکی رهشی زۆر ناسک و باریکی له پشتابوو، به سستییه سه ریه وه، میزه ره کهی به سته پشتی، به به ره ژوور کهی کانی چه رموودا سه رکه وت. نوسه ری ئهم دپرانه به شوینییه وه بووم، خۆزگه ئه و دیمه نه جوانه ی ئه گیرا و، بۆ میژوو ئه مایه وه! خوا خۆی ئه زانی چه نده جوان و پیکه وتوو بوو! بالایه کی بهرز، رهنگی سوور و سپی، میزه ری رهش، دیمه نیک ته نها خۆی بۆ خۆی ئه یتوانی به یانکار بیّت، ئه گهر وه سائیل ببوایه و، هه لبگیرایه به و دیمه نه وه.

ئهوجا تا نهپویشته ناو خول و ههلقه ی رهشبه له که که پیاو
 نه زانی، ئه وهنده مهست و سهرخووشی رهش به له که بوون!
 فهرمووی: «خانه خراپه کان، بوچی ئه وهنده بی غیره تن و، بی دینن؟
 ههر ئه وهنده ی که له شیریش غیره تنان نییه؟! سهرو ملی خووی
 خویناوی ئه کات، شهپر ئه کات، تا که له شیر ی که پره کی تر نه تسی به
 مریشکه کانی که پره که که یدا! سهرو ملی خووی هه نجر هه نجر ئه کات،
 نایه لیت که له شیر ی تر ته ماع بکاته کومه له مریشکه کانی. ئیوه شهرم
 و حه یا ناتانگریت؟! دهستی کچ و ژن و خوشکی خوتان ئه ده نه
 دهستی پیاوی بیگانه وه!» له م وه عز و په ند و ئاموژ گاریانه وه هه ندی
 له پره شبه له که هه لسورینه ران و چوپی کیشه کان و گورانی بیژه که.....
 هتد به ره و پرووی هاتن و، وتیان: «ماموستا تو خوت له مزگوت
 عیبادت بکه و، نوژ بکه، له ئیمه بگه ری، هه قت به سه رمانه وه
 نه بی!» به مانای ئه وه ی که به گویت ناکه یین!!

ماموستا تین و گورپکی ناکاوی بو هات و، چه ند سه یحه یه کی
 هه وره تریشقه ئاسای بو هات و، فهرمووی: «به هیمه تی حه زره تی
 (علاء الدین) خوا ئه م شایی و زه ماوه نده تنان ئه بی بگه پرینی به شین!
 پاشان ناوی چه ند که سیکی هینا له گورانی بیژو ئه و که سانه ی که
 هوکاری سه ره کی ره شبه له که که بوون، فهرمووی: «فلانه که س
 ئه بی دهردی برواته سکی تا ماوه پیوه بنالینی! شیخه پزوین شل
 -نازناوی ئافره تیکی گه نج بو، له پره شبه له که که دا گورانیان به سه ردا
 وتوه- ئه بی دهردی بگری تا ماوه دهرمانی نه بی! با بزانی شیخی
 من نازایه یان شیخه پزوین شلی ئیوه؟ هه ی بی غیره ته کان!»

پاشان دابه زیوه، له به ره و خوارکه ی کانی چه رموو به په نجا
شهست سه یحه ی وه کو ریزی ره شاش و شهست تیره وه، به ره و
مزگه وت و ناوی کۆری دانیشتون، هه ر به سه یحه ی به رده وامی
به رق ئاساوه دوپاتی کرده وه و، فهرمووی: «ئه مپۆ ئه بیته ئه م شاییه
بیته شین». پیاوماقولانی ناوچه که زۆریان له و مه جلیسه دا بوون،
وه کو: (حه مه ی سلیمان) و، (حه مه ی حه مه خان) و، (مه لا علی)
شمشیرکولی و، خه لکی کویره ک و ناودی و بانی بی.

مه لا (علی) پرووی تیکردو، وتی: «مامۆستا، ئه م ئیدیا تو
ئه یکه یت گه وره یه! ئه گه ر جیده ست دیار نه بیته ئابروی سۆفیه تی
و مه لایه تیش ئه چیت!» فهرمووی: «مه لا (علی)، من گه یاندوو مه ته
مه رکه ز». واته: حه زره تی شیخ (علاء الدین).

زۆر جار ئه یفه رموو: «خه تیک له نیوانماندا هه یه، ئه ویش خوی و
غیره تی، نازانم خوا چی بو ئه کات.

به ر له دانانی نانی شاییه که فره ی نه برد هاتن هاواریان لی هه ستا،
زاوا لی قه وماوه! قسه ی هه له ق و به له ق ئه کات! هۆشی به خۆیه وه
نییه! چی دیت به ده میا یه ژیتی و، شتی تریشیان ئه وت. کویره کیه کان
دوای نیوه پۆ زۆر په له یان کرد بو گه رانه وه یان، له چونه وه یاندا له
ته ختایی بانی مه لا عه زیز که کیلگه یه کی ته خته له نیوان سراوو
کویره ک دایه، شوین خه رمانی ته خت و پاکی تیدایه ده ست ئه که نه وه
به ره شه له ک، له ناکاو له ناو سووری ره شه له که که دا شیخه پژیون
شل ئه که ویت! به شالینه و مه وج - چوار ده سه - ئه یگه یه ننه وه

مالیان له کویرهك. تا ئیواره بهر له پۆژئاوابوون ئەو كەسانەى كه ناوى هینابوون و، هەرهشەى لى كردبوون، هەریه كیان به جۆریك گرفتاربوون. له شهودا كوێخا (محموى ئەولكهريم) سراوى -كه دەم راست و دەم چهرمووى تیرهى كویرهك بوو، نموونهى كهەم بوو لهو رۆژگارەدا- ئەچیتە لای مامۆستا و، تاوتوێی پوداوهكان ئەكات، هەر له زاوا و بووكهوه تا شیخه پژیین شل و، تا یه كه بهیهكهى ناوبراوان و، شیوانى زهماونهكه و، گۆرانی له شاییهوه بۆشین، عەرزى مامۆستا ئەكات: «بۆ خاترى خوا چیت كرد؟ چ تیریكت وهشاندوو؟ نه زاوا نه بوك نه فلان نه فیسار كهسیان به سهلامهتى نهماونهتهوه! چى بكهین؟ ئیمه چییه چارهمان؟» ئەویش ئەفهرمووی: «كوێخا (محمود)، بهخوا قهسەم هیچ لای من نییه و نهماوه، تهنها من شهكوام گهیانددووته ههزرهتى (علاء الدین)، هەرچی رویداوه خوا بۆ ئەوى کردوو. کى ههیه پروات؟ من کاغهزى ئەنوسم له ههزرهتى شیخ با بچیت له خزمهتى ئەو وهلام وهربگریتهوه».

بهو شهوه کاغهز ئەنوسیت، کوێخا (محمود) بهیانى مهلا بانگدان (حهمه صالح)ى براى به کاغهزهكهوه ئەنیریت بۆ بیاره. (حهمه صالح) پیاویكى دوو مهترى شاتر و لیهاوو بوو، عهسریکی درهنگ ئەگاته بیاره و، له ئەزنهکی ههوزى کاموسای ئەو کاته -كه ئەکهوته بهردهمی مالى ههزرهتى شیخهوه- ههلهکوێ بۆ خانهقا پروات، لهو کاتهدا شیخ له مالهوه دادهبهزیت بچیتە مالهكهى ئەو بهرى، واته: له مالى (نههیه خان)هوه بۆ مالى (زوبیره خان) پروات،

له جوگهی بهردهمی مال - که پردی لهسهر بوو - ئهپهپیتهوه بو سهر تهلان و پښگاکه، (حهمه سالح) له دوورهوه ئهبینیت، له هه ورازه که سهره کهویت، ئهفهرموویت به (میرزا ئهحهمد) که له خزمهتیا ئهبیت: «با سهبر بکهین ئهه پیاوه بۆلای ئیمه نیردراوه. هاتوو ئیشی پیمانه». (حهمه سالح) نزیك ئهبیتهوه بهر لهوه دهستی زیارهت بکات، شیخ ئهفهرموویت: «ها، رهشبه لهکتان کردوو؟!» (حهمه سالح) ئهحهپهسی و، قسهی بۆ نایهت و، وهلامی پی نادریتهوه! کاغهزه که ئه داته خزمهتی، بۆ بهیانی جوابی نامه که به قهلهم و دهستی پیروزی خوی ئهنوسیتهوه. دواي ههوالپرسی و دوعای خیر نویسیووی: «شیخ (مُحَمَّد)، تو مادهم عهفوویان ئه کهیت، منیش عهفوویان ئه کهم. بهلام جاریکی تر غهلهتی وهها نه که نهوه و، له بی ئهمری و نه هیه کانی خوا پارێز بکهن».

ئهوه وهلامه نامه ی هه زه تهی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) تاسالی (۱۹۷۵) مابوو، له ناو کوگایه کی زور تۆمار و موسته نه داتی نایابدا له پراکردن و گوێزانه وهدا سوتان و نه مان، به لکو سوتاندمان و نه مانزانی. ئه وهش داخیکه به درێژی عومر ساپێژ نابیت!

شایانی وتنه ئه و ئافره تهی که پیمان دهوت شیخه شل ئیسته ش له ژياندايه، هه موو کات ئه لیت: «من ماموستا لیم په نجاو دوعای لی کردم بۆیه وهها گیرۆده بووم». هه رجا ری ئه هات بۆ خزمه تی، ئه یوت: «بومه قوربان و، بۆچی لیم په نجا ی؟ به دوعای تو خوا توشی دهر د و ناسا غی کردم».

هەر لهو سەردەمەدا که شیخ (مُحَمَّد) مالی له سراو بووه، له بهری مۆرتکهی شمشیرکۆل، له زهوی مامهلی (ئهلی فهتاح) دا، که مه شهووره به (ئهله وهچه) شکارتهیهکی کردبوو، که هاته بهرهم دروینه کرا، خرایه خهرمان و، کوتراو، هه لدرایه وه بۆ شهن، شوین خهرمانه کهی خولگه بوو، با پیچی ئەدات چهن رۆژی شهنگهری ئەبرد شهنی بکات، با نه بوو، یان هه بوو به لام پیچی ئەدات، کا له دان جیانه کرایه وه. رۆژی منی له گه ل خۆی برد و، شهنی هه لگرت چوینه سەر خهرمانه که، فهرمووی: «ئهری حه زره تی (عَلَاءُ الدِّین) خۆ تۆ فهرمووته: (با بی دلیمان ناکات) که واته هیمه تی بفهرموو، به لکو خوا بایه کی باشمان بۆ بنیتریت، ئیتر ئه وه نه چاوه پروانی نه کهین» ئه وه نهی نه خایاند با هات، شهنه کهی هه لگرت و، فرهی پی نه چوو خهرمانه کهی سوور کرد، کا به لایه کا و، سوری گهنم به لایه کا، به ریزه نیکی بهرچاوه وه که له وه بهر سالانی تر ئه وه ئه رزه کراییت به خه له ئه وه ریزه نهی نه بووه، شهنگه ره کان که رۆژانی پابردوو چووبوونه سەر خهرمانه که بۆ شه نکردنی، سهریان سوپئه ما، چون ئه وه با هات و، چون به وه ماوه که مه مامۆستا ئه وه خهرمانه ی سور کرد؟!

کاتیکیش مالی له شمشیرکۆل بوو، خه رقه یه کی له به را بوو، حه زره تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) کردبوویه بهری، له چهن شوینیکیه وه دپابوو، ده رزی و ده زووی هه لگرت و به دهستی خۆی پینهی ئەکرد و ئه ی دوریه وه، دایکم وتی: «خه رقه کهت دپاوه و، پاره یشت نیه خه رقه بۆ خۆت دروست بکهی». به قسه کهی دایکم هاته جۆش و، فهرمووی: «ئهری (عَلَاءُ الدِّین) نابینی خه رقه کهم دپاوه؟»

لهو ساله‌دا -وه‌کو عاده‌تی خۆی که سالانه دوو جار سه‌فه‌ری
بیاره‌ی ئه‌کرد، وا بزانی به‌هار بوو- چوو بو خزمه‌تی شیخ.
فه‌رمووی: «گه‌یشتمه‌ خزمه‌تی شیخ و، (میرزا أحمد) له‌ خزمه‌تیا
بوو، پیی فه‌رموو:» (میرزا أحمد)، برۆ فلانه‌ خه‌یاتم بو بانگ بکه‌ له‌
بازاره‌که‌ی بیاره‌دا، با خه‌رقه‌یه‌کم بو بدوری» (میرزا) عه‌رزی کرد:
«قوربان خۆ تۆ تازه‌ خه‌رقه‌ت دروست کردوو». شیخ فه‌رمووی:
«ئه‌مه‌م به‌خشیوه‌». فه‌رمووی: «گورج تیگه‌یشتم مه‌سه‌له‌ گله‌یه‌که‌ی
من و شمشیر کوله‌ و، خه‌رقه‌که‌ی خه‌لات کردم».

به‌ خه‌رقه‌یه‌کی تازه‌وه‌ له‌ خزمه‌تی شیخ گه‌پرایه‌وه‌، منیش
-نوسه‌ری ئه‌م دیرانه‌- که به‌ حه‌یسه‌ و به‌یسه‌ که‌م ئه‌زانی، وتم: «باوه‌،
ئه‌گه‌ر منیش بێم بو خزمه‌تی شیخ خه‌رقه‌م بو ئه‌کات و ئه‌مداتی؟»
فه‌رمووی: «کوڤم، وه‌لاهی نازانم».

پاییزی ئه‌و ساله‌ رو‌یشته‌وه‌ بو خزمه‌تی شیخ و، له‌ گه‌ل خۆی
بردمی، شه‌ویک باوکم له‌ هه‌لقه‌ی خه‌تما بوو، چرا و فانۆزی خانه‌قا
کز کرابوو، من له‌ دووری خه‌تمه‌که‌وه‌ نزیک‌ی زۆپای خانه‌قا بیده‌نگ
دانیشتبووم، فه‌ره‌نجیه‌کم له‌ به‌رابوو، دوو زه‌لام -یه‌کیکیان (میرزا
أحمد) بوو- هاتن، فه‌ره‌نجیه‌که‌م دامالن و، پالتاوم بکه‌نه‌ به‌ر، به‌لام
من نه‌مزانی هاوارم کرد و، گریام. باوکمیان له‌ خه‌تمه‌که‌ هه‌لساند
-یان خۆی به‌ده‌م گریانه‌که‌مه‌وه‌ هات- عه‌رزیان کرد: «مامۆستا
شیخ (مُحَمَّد)، هه‌زه‌تی شیخ ئه‌مری فه‌رموو پالتاوی بو ئه‌م
کوره‌ ناردوو، ئه‌مه‌ سێ پالتاوه‌، کامیان وه‌به‌ری ئه‌کات بیکاته‌ به‌ر،

که چی ئەو ئەگری، وا ئەزانی هاتووین فەرهنجیه که ی ئەبهین!». باو کم فەرمووی: «رۆله، ئە ی تۆ له مال نه تپرسی له من: باوه من بيم له گهلتا شیخ خه رقه م بو ئە کات؟ ئەوه ته خه رقه ی بو کردی. ده ی بیکه ره به رت و، مه گری».

هه زه ته ی شیخ (علاء الدین) کاتیک نامه یه کی بو بناردایه له سه ره تای نامه که وه به خه تی پیرۆزی خۆی ئەم دوو دپره شیعه ی سه ره تای غه زه لی ژماره (۴۹۲) ی دیوانی حافزی ئەنوسی:

سلامی چو بوی خوش آشنایی	بدان مردم دیده روشنایی
درودی چو نور دل پارسایان	بدان شمع خلوتگه پارسایی

ئە گه ر وه لامی نامه شی بفرمووايه ئەینوسی: (خوشت بادا که خوش کردی مزاجم).

لوتفی حهزرتی شیخ (علاء الدین) بهرامبهری

حهزرتی شیخ (علاء الدین) زور به لوتف بوه له گه لیدا، بگره
تهوهی که بو تهوی فهرموه، په نگه بو که م که سی فهرموو بیت.

ریوایت کراوه له حهزرتی پیغه مبهروه (دروودی خوی له سه
بیت) که سه بارهت به هاوه لی خوشه ویست سهلمانی فارسی (خوی
لی رازی بیت) فهرموویه تی: «سَلَمَانُ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ»^(۱).

به هه مان لوتفه وه حهزرتی شیخ (علاء الدین) سه بارهت به
ماموستا شیخ (محمّد) فهرموویه تی: «الْخُرَّاسَانِيُّ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ».
هه ر ته مهش وای کرد که زور بیري لای خزم و کهس و کاری
نه بیت و، ههست به غه ریبی نه کات.

سه ره پای تهو نامه زورانهی که حهزرتی شیخ (علاء الدین)
بو دی ده نارد و، لوتفی زوری تیدا ده کرد سه بارهت به خوی و
منداله کانی، که به داخه وه هه موویان له سه ردهم و بار و دوخیکی
ناخوشدا سووتان و فهوتان، به لام له چه ندین نامه دا که بو مه رحومی

(۱) المعجم الكبير للطبراني / ب ۶ / لا ۲۱۲ / به ژماره: ۶۰۴۰، والمستدرک
على الصحيحين للحاكم / ب ۳ / لا ۶۹۱ / به ژماره: ۶۵۳۹. (ناماده کار).

مامۆستای موده پرسی ناردوه، تییانده سه لام و هه والپرسی بۆ چه ند که سیککی تایبه تی له خانه قا ده نیریت، یه کیك له وانه مامۆستا شیخ (مُحَمَّد) ه^(۱).

جاریک ئەژنۆی راستی زۆر ئیشی ئەکرد، به جۆری نهی ئەتوانی له نوێژه کانا بیچه مینیتته وه، پای ئەکیشا، له خزمه تیا بووم چوو هه خزمه تی هه زره تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین)، سه ره تای په نجاکانی سه ده ی بیست بوو، هه رزی کرد: «قوربان ئەم ئەژنۆمه ئەوه نده ئیشی هه یه نوێژه کانم به زه حمه ت بۆ ئەکریت، قاچم درێژ نه کهم تحیاتم بۆ ناخویندریت». فه رمووی: «شیخ (مُحَمَّد)، به زبانی منه وه بیژه: ئیشه که له پێی شیخ (مُحَمَّد) ده رچۆ» ئەویش - وه کو شیخ فه رمووی - وتی: «ئیشه که هه زره تی (عَلَاءُ الدِّین) ئەفه رموویت له پێی شیخ (مُحَمَّد)ی خۆراسانی) بچۆره ده ره وه». فه رمووی: «(والله) ی هه ستم کرد - وه کو چۆله که یه له سه ر قاچم هه لفیریت - پوشت و نه ما.

هه ر له بیاره بوو، دوا ی چه ند پۆژی پوشتته وه خزمه تی هه زره تی شیخ و هه رزی کرده وه: «قوربان ئیشه که به گوپی من ناکات»، هه زره تی شیخیش فه رمووی: «خۆ ئەزانم نه ماوه و ده رچوو هه، ئەگه ر جوژئییه ماوه به نه وت یان به که ری و خوی چه وری بکه، ئەوه یش نامین».

(۱) پروانه: پۆزگاری ژیانم / لا ۳۱۰ - ۳۱۴ / نامه کانی ژماره: ۲۱ و ۲۲ و ۲۳ و ۲۵. (ئاماده کار).

کوچی دواپی مامۆستا مهلا (بهاء الدین) و پیشنیاری بوون به پیشنوێژ و سه رههلقه ی خه تمی خانه قا

له پاش فهوتی مامۆستا (مهلا بهها) ی ئیام و سه رههلقه ی
خه تمی خانه قای بیاره، هه زره تی شیخ (علاء الدین) چه ند جارێك
بانگی ئه كات، كه بگه پێته وه بیاره، بۆ شوینی مه رحومی مامۆستا
(مهلا بهها)، ئه ویش قبوولی ناكات! له دوا جارا شیخ ئه فه رموویت:
«بۆچی شیخ (محمّد) ئیمه ئه وه نه خراپین تۆ نایه یت ئیامه تی خانه قا
و سه رههلقه ی خه تم بکه یت؟!» عه رزی ئه كات: «قوربان (أَسْتَغْفِرُ
الله)، من به خۆما پانا بینم بتوانم ئه و ئه ركه جیبه جی بکه م، من
ئینسانم، پتو یستاتی گوزه ران و ژیانم ئه بییت، كه هاتمه خانه قا ئه بییت
هه ر نو قسانیه کم بوو له شیخ داوا بکه م، ئه گه ر پوژی له پوژان لیم
ره نجایت من چی بکه م؟ خو من خزمه تکاری ئاغایه ك نیم، ئه گه ر
لیم عاجز بوو، ئه سپ و تفه نگی لیوه رگرتمه وه و جوابی کردم، بچم
بۆ لای ئاغایه کی تر ئه سپ و تفه نگم بداتی، ئه گه ر جه نابت له من
عاجز بویت، ئه و کاته (خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ) ئه بَم، بۆیه هه ز ئه که م
به جه سته دووربم له هه زره تی شیخه وه، له دووره وه چاوه پروانی
هیمه ت و دوعا و نه زه ری هه زره تی شیخ ئه که م، من هیه چ له خانه قا
ده رناکه م و، هیه چیشی تی ناخه م، خانه قا هیه چی له من ناوێت، منیش

هيچم له خانه قا ناويت»، شيخ نه فهرموويت: «شيخ (محمّد)، ئيمه تو له دو عاي خير غافل ناكهين و، موژده بيت به تو: تا تو ماويت، روژ به روژ نومورى تو باستر نه بيت». ههرچوني فهرمووه و موژده ي داوه تي تا روژى وه فاتى په كى نه كهوت بو هيچ شتيك، روژ به روژ نومورى باستر نه بوو.

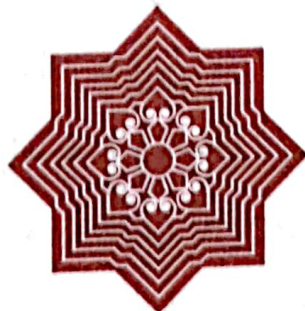
لوتفی حەزرەتی شیخ (علاء الدین) بەرامبەر مندالەکانی

لە گەڵ (زاهد) ی برامدا بەیەكەوێ زیاتر لە جارێك بردووینی
 بۆ خزمەتی شیخ لە بیارە. جارێك شیخ فەرمووی: «شیخ (مُحَمَّد)
 ئەم منالانەت چۆن هاوردوو؟» عەرزى کرد: «بە سواری و لاغی
 حەزرەتی شیخ، خوا کاروانی ئەنارد و، و لاغیان پێوو، سواریان
 ئەکردن و، ماندوویمان دەرئەچوو. جا بۆیە هاوردوو من بۆ خزمەت،
 تا وەکو جاف چۆن مەپەکانی خۆیان داغ ئەکەن، تا دیاربن و،
 لیان گۆم نەبن، منیش ئەمانەم هاوردوو تا حەزرەتی شیخ داغیان
 بفەرمووی، دوای خێریان بۆ بکات، هیمەت بفەرمووی گۆم نەبن».
 شیخیش فەرمووی: «(إِنْ شَاءَ اللَّهُ) گۆم نابن». عەرزى کردەوێ:
 «قوربان، پێیان ئەخوینم، بەلام شوینەکەى من حوجرە و مەدرەسەى
 نییە، ئیش و کاری مالیشان هەیە و، بەشى خۆمان حەیانمان هەیە،
 نازانم پێیان بخوینم یان ئیش و کاری مالیان پى بکەم! ئەگەر
 حەزرەتی شیخ هیمەت نەفەرمووی، من ئەترسم لیان مەئوس بێم».
 شیخ قەدەری چوو مەراقەبەدا و، سەری موبارەکی بەرز کردەوێ،
 فەرمووی: «ئەمە (واتە نووسەری ئەم دێرانه) با بخوینى، ئەبێت».
 دواى یەك دوو لە حەزەى تر ئیشارەتی فەرموو بۆ (زاهد) ی برایشم،

فهرمووی: «ئەمیش با بخوینیت، (إِنْ شَاءَ اللَّهُ) خوا لوتف و کهره می بهرامبهریان ئەبیت، دو عای خیریان بو ئە که م».

به فه حوای (وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ)، ئیمه ی منالی شیخی خوراسانی له سایه ی هیمه تی پیرانی هه ورامانه وه له ماوه ی ژیانمانا تا ئیسته خوا پاراستوینی، زیانی مادی و مه عنه ویان له ئومه تی پیغه مبه ر(ﷺ) نه داوه، زیاتر له ئیستیحقاقی خۆمان حورمه تی داوینه تی، به بی ئیختیار و ئازایه تی خۆمان له گونا و تاوان -تایه تی له گبائر- پاراستوینی.

هه زه تی شیخ (عَلَاءُ الدِّين) زورجار دهستی پیروزی هیناوه به سه رمانا و، دو عای به سه را ئەخویندین و، ئەیفه رموو: «خوا ته و فیکتان بدات». هه رکات کاغه زی بو باو کم بنوسیایه ئە ی نوی: (فرزندانرا یکی یکی مُحَمَّد طاهر و مُحَمَّد زاهد و عبدالحمید را چشم بوس و داعی خیریم و اهل خانه و آمنه و حمیده را احوالپرسی و داعی خیریم، و از حق تعالی صحت و سلامتی و توفیقشان خواستاریم، در بناه حق تعالی برخوردرا باشید).

چهند هه لوئستیکی سهرنج راکیښ

۱) له ئاوايي (باني بي) پرسه يه پروویداوو، له يادم نيه مردوه که کي بوو، ماموستا شيخ (مُحَمَّد) یش له گهل خه لکی ئاوايي گهرمکا ته چیت بوو تهو پرسه و فاتحیا خوانیه، سؤفی (أحمدی محمدی مه حمود) - که سؤفیه کی عابد و شهو نویتز کار بوو، زوربه ی کاته کانی دواي پاپه پاندنی ئیش و کاری مالداري و جووت و زراعت و ئازهلداري له مزگهوتا ته برده سهر، بو خزمه تکردنی مزگهوت و نویتز و تاعهت کردن، تاییه تی شهوانه بهر له فاجر هه میسه له مزگهوت بووه - لهو پرسه دا حازر ته بیت، هه لئه سیّت و، ته پروات پیلاو و دارعه ساکه ی ماموستا هه لئه گریّت و، دیت بولای و، ته لیت: «ماموستا شيخ (مُحَمَّد)، ته مشه و من چوومه مزگهوت، تو له مزگهوت بووی، تا چوم ده ستنویتز بگرم و، هاتمه وه، تو به و شه وه بو کوی چویت و، له کویوه هاتبوویت و، چیت لیّهات دیارت نه ما؟!» له جوابی سؤفی (أحمد) دا ته فهرموویت: «من له مالی خویمان بووم و، ته مرؤ بوو ته م پرسه هاتوم». سؤفی عه سا و پیلاوه کانی بهرز ته کاته وه و، ته لیت: «خه لکینه، قه سه م به خوا ته م شه و من که چوومه مزگهوت ته م عه سا و پیلاوانه له بهر قاپی مزگهوتا بوون، خاوه نیان له ژووره وه بوو، به چاوی خویم دیم، تا چومه ده ستنویتز و هاتمه وه له مزگهوتا نه ماوو. ئیسته ته پرسم له شيخ (مُحَمَّد) ته فهرموویت:

«له ماله وه هاتوم». دیاره ئیمه ئەم شیخ (مُحَمَّد)ه نانسین چیه و،
چی پی سپێردراوه و، چی پێ ئەکریت!».

۲) له دوای ههرهس هینانی شۆرش و، دهربه دهر بوونی خه لکی
ناوچه که، ئیمهش چووین به ویدیوی کهژی خوشکدا و، له خێلی
گورگه ماینه وه، زۆرمان ههولدا له خزمهت باوکمدا که بچین
به ویدیوا بۆ ئێران، به هیچ جۆریک پازی نه بوو، فهرمووی: من نایه مه
ئێران. له بهرواری (۱۹ / ۳ / ۱۹۷۵) (عبدالحمید)ی له خزمهتدا
بوو گه پانه وه بۆ ناوچهی خۆمان و هاتنه وه به مدیوا، دوای دوو
پۆژ مانه وه له خێلی یاقو و کونه قهه، له پۆژی (۲۱ / ۳ / ۱۹۷۵)
به یاوه ری نامیقی کا فه تاح و قادری به یجی گه یشتبوونه وه ئاواپی
خۆمان و، له نزیک ئاواپی کا حه مه ی بارام به کولی گریان وه
پیشوازی لی کردبوو، به خێرهینانه وه ی لی کردبوو، تهویش
فهرموو بووی: «کا حه مه به خوا خێر بی یان شه پر وا هاتینه وه، به لام
به خوا ده رمان ته کهن». ته وه بوو ههر له و ساله دا ده رکراین و،
پاگوێزاینه ته مبه ره وه.

هه‌لویستیکی ئیمانی به‌هیز له‌کاتی هه‌والی وه‌فاتی حه‌زره‌تی شیخ (علاء الدین) دا

له‌ سالی (۱۹۵۴) دا کاتیک هه‌والی وه‌فاتی هه‌زره‌تی شیخ (علاء الدین) ب‌لاو بوویه‌وه و، گه‌یشته‌ ناوچه‌که، یه‌کیک له‌ ئافره‌ته‌ خواناسه‌ چاک و پاکه‌کانی ئاواپی، به‌ناوی (میمکه‌ ئالتوون) که‌ خیزانی عه‌ولای کاخان بوو هاته‌ پ‌یگه‌ی باوکه‌م و، به‌ کولی گریان‌ه‌وه‌ عه‌رزی کرد: مال و‌یران شیخه‌که‌ت وه‌فاتی کرد! باوکه‌شم به‌ ئیمانیکی بته‌وه‌وه‌ فهرمووی: شیخی من گریان‌ی نه‌ گه‌ره‌ک، ئیوه‌ پرۆن بو‌ خو‌تان ب‌گرین. ئه‌وجا فهرمووی:

لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَدُوْمُ لِوَاحِدٍ، لَكَانَ رَسُوْلُ اللهِ فِيْهَا مُخْلَدًا

په یوهندی رۆحی له خزمهت حه زرهتی شیخ (عثمان) دا

کاتیك هه زرهتی شیخ (علاء الدین) وه فاتی کرد وه رزی به هار بوو، ته پره سال بوو، باران و لافاو نه ته گرسانه وه، زۆربه ی پرده کانی سه ر پوو باره کانی چه می سیروان له دیوی ئیرانه وه ئاو هاوردنی، دارو زیخالکی له حیساب نه وده ری پێچا بووه له که ناره کاندای گل نه درایه وه. سیروان به جۆری هاتبوو به سه راپه رینه وه ده سی نه ته دا، نه له دیوی تاوگۆزی و زاویه ره و، نه له دیوی شه میران و قه یاخی عاره وانه وه. کونه و که له ک هه رباوی نه مابوو، بۆیه باو کم نه یتوانی بگاته بیاره و، ئاماده ی پرسه ی هه زرهتی شیخ بیته.

له پایزدا من و (زاهد) ی برامی له گه ل خۆی برد، له ریگی پله ی دربندیخانه وه به ره و بیاره ی پیروژ، له که ورگه لاری ده ربه ند فه رمووی: «جه نابی شیخ (عثمان)، من به م ئیش و ئازاری ته ژنومه وه تیم بۆ خزمه تی تۆ، عه لامه تی شیخیته ی تۆ - که ئاگاداری مورید و مه نسوبه کانی باوکتیت - بائه وه بیته: له م سه فه ره دا به رمالیکم بده یته، موشریش بی به وه ی به م داوای منه داوته پیم و، بۆ سی رۆژیش دیم، دوا ی ته و سی رۆژه ئیزنم بده ی بۆ ناو مناله کانم».

به ده وره ی چه مەرەشا به ناوی قەبرستانیکدا ئەرۆشتین، باو کم باشر ئەرۆی، ئیمە بریمان نه ئه کرد، دیان له پیشیه وه - چەند جارێک وه کو تۆپ- گلوپی له حهواوه شۆر ئه بووه، ئهیدا به بهرپیی باوکما، چەند جارێک پهیتا پهیتا وه کو تۆپ بهرزۆ ئه بوو، پامان کرد، گەشتینی، پرسیمان: «باوه ئه وه چی بوو؟» خهریکی خویندنه وه ی خۆی بوو، وه لامی نه داینه وه.

دوای ئه وه ی گەشتینه بیاره و، سێ پۆژ ماینه وه، چوینه خزمه تی شیخ له حوجره ی نزیکی مەرقدو چایخانه که، شیخ فەرمووی به ملا (طاهری بیارهیی) که له خزمه تیابوو: «پۆ سێ بهرمال به سەر کانتۆری ژوره که مدایه بۆم بهینه» ئه ویش چوو هیئای، شیخ فەرمووی: «شیخ (محمّد)، وه ره پیشه وه». چەند جارێک له سهریه ک، باو کم ئه وه نده چوو پیشه وه، ئه ژنۆی نزیکی دۆشه که که ی ژیری شیخ بوویه وه، فەرمووی: «شیخ (محمّد)، ئه وه سێ روژه بهرمالیکم بۆ داناوی، ئه مهیش سێ بهرمال، کامیانت به دلّه هه لیگره بۆ خۆت». باو کم عهرزی کرد: «کامهت بۆ داناووم ئه وه م بده ری». بهرمالیککی خسته بهردهستی و، فەرمووی: «ئهو بهرمالّه بۆ تۆ». «سێ روژه کهیش إشباع ئه کهین - واته: رای ئه کیشین - با بیّت به (۳۰) سی».

شه و له خه تمه دا شیخ له بهردهمیدا زۆر مایه وه، باو کم به ده نگی بهرز هاواری کرد و، فەرمووی: «(أَشْهَدُ بِاللّهِ وَبِرَسُولِهِ) پروت ههیه بلیی: کوپی شیخ (علاء الدین) م. خو ئه گەر مو عامه لهت له گه لّا وه کو باوکت نه بی تامردن چاوم پیّت ناکه وی».

جا ههروهه کو شیخ فهرمووی: سی رۆژ ماینهوه.

دوای (۱۴) ته موزی (۱۹۵۸)، که بار و دۆخی عیراق گۆرا و، هه لگۆز و داگۆزی تیا به ریابوو، هه زهره تی شیخ (مُحَمَّد عثمان سراج الدین) له بیارهوهه کۆچی فهرموو بۆ ئیران - دوورپۆ، که جیگا و شوین و خانه قای خۆیانی لێ بوو.

سالی (۱۹۵۹) ده مه و پایز خوا لیخۆشبوو مامۆستا مه لا (أحمدی کویره کی) و چهند که سیکی تر مورید و مه نسوبی بیاره پیکه وه ئیمزای زۆریان کۆ کرده وه، تا داوا بکه ن له حکومه تی عبدالکریم قاسم هه زهره تی شیخ بگه پێته وه بیاره، به مه به سستی پشتگیری و ئیمزا کۆ کردنه وه هاتنه سهردانی باوکم له گهرمک، تا ئه ویش ئیمزای مه زبه ته که بکات و، بفهرموویت به خه لکی گهرمک و ئاوبار ئیمزای بکه ن. بهر له بانگی مه غریب درکاندیان، باوکم دهنگی نه کرد تا نوێژ کراو، نانیش خورا، پاشان هاتنه قسه و، فهرمووی: «مه لا (أحمد)، شیخ ته گهروهه کو شیخ ته شریفی له بیارهوهه چوبێته دوورپۆ، زانیویه تی چون بووه، ههروهه ها ئه شزانی که ی بگه پێته وه، ئیحتیاجی به ئیمزا و په نجه مۆری ئیمه نیه، چی مه علوم ئه م ئیمزایانه که ئیوه کۆی ته که نه وه سوئی ئیستیفاده ی لێ نه کریت! بۆیه من ئیمزای ناکه م و، به که سیش نالیم ئیمزای بکات! شیخێک به ئیمزای من بێته وه بیاره ته و شیخه ئینسانێکی عاده تیه! هه زهره تی شیخ چون چوو وه هایش نه یه ته وه شوینی خۆی له بیاره من ناچم بۆ خزمه تی!

به یانی مامؤستا و جه ماعت به دلشکاویه وه خواحافیزیان کرد،
چونکه باو کم موافیق نه بوو له گه لیان. له دواى ماویه ك چه ند
كه سیكى وه كو سؤفی (عزیز) ناو دیی چووبوون بو دووړو و،
گه پابوونه وه، هزرتی شیخ کاغه زیكى له باو کم نووسیوو، به لام
نازانم جوابی کاغه زبوویان راسته وخو له شیخه وه بوو، له سهره تای
نامه كه دا به خه تی خوی هم دپره شیعه ی سهره تای غه زه لی ژماره
(۲۵۵) ی حافزی نویسوو:

یوسف گم گشته بازآید بکنعان غم مخور کلبه احزان شودروزی گلستان غم مخور

كه گه یشته دهستی و خویندیه وه، بهرق ئاسا چند سه یحه یه کی
بو هات، دواى ئه و نامه دهرونی ته سکینی بو هات و، ئه یفه رموو:
«شیخ ئه بیت وه ها بیت».

خوږاگرۍ و ههلوښتښکي ئيمانۍ

سالی (۱۹۶۰) له تېپي سهفای شاره زوور له خزمه تی مهرحومی مامؤسا (سید نجم الدین) نه مخویند، نامه یه کم بؤ هات له (ئه وره حمان) ی پور زامه وه - له شهریکه ی دهر به نديخان کریکار بوو-، نویسیووی: «دایه (نالتون) ت - دایکی دایکم - نه خوشه، ئه لهات ئه کات، به لکو بیته وه» وهخت زور درهنگ بوو، سه یاره به و ئیواره وهخته دهس نه ئه کهوت، تا به یانی پوژوبوو به دالغه و خه یاله وه پیچم ئه خوارد، رهنگه باو کم نه خوش بیت، یان نه ماییت، ئه گهر نه بؤچی ئه و نامه ی بؤ نه نویسیم؟!

نویژی به یانیم کرد و، هاتمه سهر جاده و، گه پرامه وه دهر به نديخان، چوومه مه نزلگه ی (ئه وره حمان)، وتیان: «له سهر ئیشه». چووم بؤ دوکانی (حاجی شیخ توفیق به رزنجی) و (ئه ولقایری مه لا سه عید کانی ساردی) به تهنیشتی یه که وه بوون، زور به گهرمی هاتن به دهممه وه، (ئه ولقایر) پرسى: «له ماله وه یان له خویندنه وه؟» وتم: «له خویندنه وه. به لام (ئه وره حمان) ی پورم نامه یه کی بؤ نویسیم بیتمه وه، نازانم چیه؟» زور به ئاسانی و به ئاسایی وتی: «برا بچوو که کهت - عبدالوهاب - مردووه. ئیمه چوون پرسه مان کرد و، هاتینه وه». بهرچاوم تاریکبوو، پشووم سواربوو، له شوینی خو ما ته زیم! چونکه

دَلَم زۆر په یوه س بوو پیوه، هه رکاتی به سەردان بگه پامایه ته وه، زیاتر به خوښی نه و براوه نه گه پامه وه، که له دووره وه دیارم بدایه خربه خرب ته هات به پیریمه وه، زۆر هوگرم بوو بوو، سهره و ئیواره بوو پیکه وتم له پیکای تونهیل و خانوه کانی نه و کاته ی هه سه نی مه لا نایره وه، (ساییری همه ی کاکل) -خوا جه زای بداته وه و، به هه شت مه نزلگای بیت- له گه لپا هات، چونکه ههستی کرد زۆر په رتم و، ناره حه تم، نه و به ئاسانی نه گه مه وه مال. (ئای وه فا، چۆن لافاوی لیلاوی عه وله مه ی بی نه خلاقی دای پیچاوی؟ به داخه وه!).

کاتی مه غریب گه یشتینه مال، به قولپه ی گریان وه خو م کرد به مالا، وه کو ته نوور دهروونم داگرساوه، نازانم شه وه یان رۆژه، (عبدالوهاب) دیار نیه بیته پیریمه وه، دایکم -خوا عه فووی بکات- هه رچه ند دلخوښی دامه وه، زیاتر کوره ی دهروونم کلپه ی نه سه ند، باوکم له گه ل خه لکی ئاواپی له سه رقه برانی به خاک سپاردنی (فانوژی کچی فه تاحی همه ی وه سمان به گ) خیزانی (فه تاحی همه ی همه خان) -که هاوشیره بووین- هاتبوونه وه، له مالی (مه جیدی مه حموی همه ی نه حمه د که وهل) دانیشتبوون، خه بهریان دایه: «فلان هاتووه ته وه، حالی زۆر خراپه». فه رموو بووی: «پرۆن، با بیت بو ئیره». چومه خزمه تی، به زه رده خه نه یه که وه ماچی کردم، یه ک دوو سه یحه ی پیکا و، فه رمووی: «کوړم هه موومان عه بد و مولکی خواين، خوا **تَصَرَّف** له مولکی خو یا نه کات، (**عَبْدُ الْوَهَّاب**) ی بردووه ته وه، خه زینه ی زه خیره یه بو دواړوژی ئیمه، به شی ئیمه یشی هیشتووه ته وه. من ماویه له مه و بهر کاغه زیکم له حه زره تی شیخ

(عثمان) هوه بۆهات، دیدهبۆس و ههوالپرسی و دوعای خیری بۆ گشتتان تیدابوو، ناوی (عَبْدُ الْوَهَّابِ) ی تیدا نهبوو، چهزرهتی شیخ ناوی کهستان لهبیر ناکات، لهو کاتهوه ئهه نامه هاتوو ه من (عَبْدُ الْوَهَّابِ) م به ئهمانهت زانیوو و، لهبهشی زهخیره ی دوارۆژم حسیب کردوو. که ناوی له نامه ی شیخدا چهزف کرابوو، یه قینم بووه که ئهوه ئیشاره ته به نهمانی (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ)».

شیاوی باسه مهجموعه یه عهره بی سوننه ی ئازهلدار - که خه لکی لای جه له ولا بوون و، له بهر وشکه سالی و بی بارانی بۆ له وه پخوری هاتبوونه سنووری مهیدان و، به سه ره ره سی لادیی که وزینالی و، کونه قهل و، گهرمکدا دابهش بوو بوون- ئهوانه ی گهرمک به سه ره و کایه تی (عَزَّ الدِّین) ئاغای که ره وی له پرسه که ی (عَبْدُ الْوَهَّابِ) دا هاتبوون بۆ مالی باوکم، دیبویان هه رخوی قورئان ئه خوینی و، فاتیه داته دات و، ئامۆژگاری و نه سیحه ت ئه کات و، پی ئه که نی! که له ته عزیه که هاتبوونه ده ره (عَزَّ الدِّین) ئاغا به (مه جیدی مه حموی حه مه ی ئه حمه د که وه ل) ی وتبوو: کاکه مه جید من مامۆستا شیخ (مُحَمَّد) م به لاوه پیاویکی گه وره و مه زن بوو، به لام وادیاره شیت بوه و، لیی تیکچوو! ئه ویش لیی پرسیبوو: بۆچی مامۆستا شیت بووه؟! (عَزَّ الدِّین) ئاغاش وتبوو: ئه م ته عزیه ته عزیه ی کوپی ئه وه و، ئه و کوپی مردوه، ئه گهر هه ست بکات چی لی قه وماوه، وه ها پی نه ئه که نی، ئه ویش عهرزی کردبوو: مامۆستا شیخ (مُحَمَّد) پیاویکی موسولمانه و، به قه ده ری خوا رازیه، له بهر ئه وه نیه که نه زانیت چی لی قه وماوه. (عَزَّ الدِّین)

ئاغاش قسه کانی مه جیدی وهر گرتبوو، زانیبووی که راست ئە کات،
 پۆزی دواتر هاتبوو بۆ ته عزیکه و داوای لیووردنی له باوکم کرد
 و، عهرزی کردبوو: من دوینی قسه یه کی وام کردوه و، جه نابتم
 به و جوړه نه ناسیوه، باو کیشم فهرموو بووی: (عَزَّ الدِّین) ئاغا من له
 عومری خۆمدا ئەو مندالانهم ههیه، که خوا داوونی پیم و، له سامانی
 دنیا شدا هه ندیک ئازهل و ولاخم ههیه، ههزم ئە کرد هه رچی مالی
 دنیا ههیه گشتی بفهوتیت، بهس (عَبْدُ الْوَهَّاب) نه مریت، خوا که
 بر دیه وه، وهک چۆن به دانه کهی دلخۆش بووم، به لیسه ندنه وه که شی
 پازیم. ئیتر ئامۆزگاریه کی تیر و ته واوی کردبوون و، ئەوانیش زۆر
 ههستیان به شهرمه زاری کردبوو، دواتر بوون به په یوه ندیدار و،
 چه ند جاریکی تریش هاتوون بۆ خزمه تی.

لوتفیکی تایبەتی حەزرەتی شیخ (عثمان) لە گەڵ نووسەری ئەم چەند دیڤەدا

سالی (١٩٦٣) که گفتوگوی نیوان میری و شۆرشی کوردستان گەیشته بنبەست و، شەر دەستی پیکردەو، باوکم فەرمووی: «کۆرم درێژە بدەرەو بە خویندە کەت، بچۆ بۆ ئێران، بۆلای ملا (مجید) ی دەولەت ئاوا، کە دۆست و ناسراوی یە کین. یان بچۆرە خزمەتی حەزرەتی شیخ لە دوورۆ لە مەدرەسە یە کی مەریوانا دات ئەمە زڕینی، زۆربە ی مامۆساکانی ئەودیو بە هۆی بیارەو ئەمان ناسن».

امثال بە ئەمرە کە ی باوکم چوومە دوورۆ بۆ خزمەتی شیخ، لە مەریوانا مانگی لە خزمەتی ماموستا ملا (عارفی ولەژێر) و، مانگی لە خزمەتی ماموستا ملا (**مُحَمَّدِي** ملچەور) درێژەمدا بە خویندن. پاشان بە نامە و ئەمری حەزرەتی شیخ ماموستای ملچەور بردمی بۆ خزمەتی مرحومی **عَلَّامَه** ی کوردستان ماموستا ملا (باقری بالك)، نزیکە ی هەشت نۆ مانگی لە خزمەتیا دەرسم خویندو، سەماعی دەرسی رەفیعە کانم ئەکرد. لوتفیکی زۆری ئەنواند و، ئەیفەرموو: «(ابْنُ أَخِي فِي الدَّارَيْنِ)».

ماوهیه ک بەر لەو ئەجازه ی لە خزمەتا وەر بگرم، چومە دوورۆ بۆ خزمەتی شیخ، لەوێوە هات بە سەرما دیدەنیە کی مأل بکەمەو،

پاش عەسرىكى رۆژى چوارشەممە بوو، چوومە خزمەتى و، عەرزىم
 كرد: «قوربان ھەز ئەكەم بچمەو ھە بۆ مال، دىدەنيەك بکەمەو، ئەگەر
 شىخ ئىزىم بدات». فەرمووى: «بە بەكاکە (طاھر)، زۆر چاکە،
 ھەر زۆر باش ئەكەيت، ئادەى زۆر زوو ھەر ئىستە، ھەر کەسنىكىش
 ھەز ئەکات بگەرپتەو ھە گەلتا ئىزىيان ئەدەم». دەستى لە کارى
 خەلکانى تر ھەلگرت و، فەرمووى: «ھەر ئىستە». دوو جۆرە تېرىكى
 داپىم و، فەرمووى: «ئەمەيان تايبەت بۆ باوكت، کە چویتەو ئەملاو
 لای ماچ بکە لە جياتى من». مەلا (ئەولقادرى سۇلاوھى) و،
 سۆفى (ئەحمەدى ھەمەى عەزىز ئاوبارىشى) ئىزىن دان و، تېرىكى
 پىدان و، فەرمووى: «ئەلئان برۆن، مەوئىسن». عەرزىم كرد: «قوربان،
 درەنگە ئەمشەو ناگەينە ھىچ کوئ!» فەرمووى: «نەخەير، زۆر
 زوو، مەوئىسن». ھەکو دەرمان بکات وابوو.

بىنا لەسەر فەرموودەى ھەزرەتى شىخ ھەرسىنکمان رېکەوتىن،
 کە چوینە ئەوبەرى ئاوى دوورۆ و بانى جادەکە، جىبى ھات،
 ھەلگرتىن تا نزيكى (قەلاجى)، لەوئى دابەزىن و، بەرەو دەرۋەن
 کەلپم کوتامان، بۆ نوئىرى مەغرىب گەشتىنە دەرەكئى، بەيانى
 رۆژۆبوو بە ملەى کەماجەرۆ، بەسەر دەرەى مەرۆ، ئەحمەد ئاواو،
 خورمال و، خىلى ھەمەدا بەپى کوتامان بۆ ھەلەبجە. بەيانى پۆژى
 جمە بوو سواربووم بۆ دەر بەنديخان، گەشتە بەرۆ، چى دۆست
 و ناسراو بوون دەورەيان دام و، زۆر پىخوشحالىان دەرپرى بە
 ھاتنەو ھەم. لە ئىوانيانا بوو بە بگرە و بەردە، نيوەرۆژە لای کاميان

بم. (کاکه ولای عه ولای قادر) - پر حمهت له گوړی - سوینی خوار
نیوه پوږو نان خواردن له مالی ئیمه نه بیت.

له خزمه تی مه رحومی ماموسا مه لا (سالحي دهر به نديخان) دا
جمعه مان کرد، بو نیوه پوږو له گهل کاکه ولا چوینه وه مالیان، دواي
ئیسراحت دهر چوین به ره و بازار، که بگه پریمه وه بو مال، کاکه ولا
به ده می ریگاو زور به نه سپایی و له سه رخو ژیرانه قسه ی بو کردم
و، وتی: «دوینی دواي نویژی عه سر (عبدالحمید) ی برات پارچه
گوله توپی بهرکه وتووه، نه مشه وی رابردو و جه ماعه تی گهرمک و
تاوبار و بانیخیلان و ژاله ناو بردویانه بو سلیمانی، عه مه لیات کراوه
و، باشه شوکر، جه ماعه ت گه راونه ته وه، بهس مه لا (زاهد) له لای
ماوه ته وه. که واته مه چوره نه و بهر و، نه زانم پر ویته وه نه گه پریته وه،
بچو بو سلیمانی سهر دانی بکه».

له کاری ژیرانه و هه والی ماقولانه ی کاکه ولا زور نه سله ویمه وه،
چووم بو سلیمانی، نویژی عه سر کرابوو، له مزگه وتی شیخ نه لیه
په پو نویژم کرد، پاشان چووم بو خهسته خانه ی (طواری)، که چومه
ژووره که یان (عبدالحمید) چاوی به من کهوت پرووی کرایه وه و
پیکه نی، به لام (زاهد) دلی ته نگ بوو، گریا.

جا لیړه دا بیرم کرده وه له به په له ناردنه وه که ی حه زره تی شیخ،
که به و دره نگ و هخته پیچامیه وه و، ناردمیه وه.

دوازه شه و و روژ به لای (عبدالحمید) ه وه مامه وه، خزم و
دوست نه هاتن مانوویم دهر بکه ن، وه کو کاک (له تیفی) خالوم و،

(ساییری همه‌ی کاکل) قه‌بولم نه‌کرد، (عبدالحمید) عه‌مه‌لیاتی
 بو کرابوو، به‌لام دکتور وای سپاردبوو که پارچه‌ی له سکا ماوه،
 نه‌بی جاریکی تر عه‌مه‌لیاتی بو بکریته‌وه. دووا (أشعة) ی که بوی
 گیرا، دکتوره که -به‌ناوی (جان یوسف) مه‌سیحی بوو- هاته سهری،
 بانگی زوربه‌ی دکتور و کارمندان‌ی خه‌سته‌خانه‌که‌ی کرد، له
 خوشیا خه‌ریک بوو گه‌شکه بکات. وتی «نه‌و پارچه -که ماوه‌ته‌وه
 و، ده‌بوا به‌ عه‌مه‌لیات دهر بکرایه- چووه‌ته‌ ناوی ریخو له‌ی، له‌گه‌ل
 پیسای‌ی دهر چووه و، ریخو له‌که‌یشی په‌یوه‌س بووه‌ته‌وه. نه‌وه سونعی
 خوایه، هینی به‌شهر نییه». جا ئیزنی داین و، وتی: «بچنه مال‌ه‌وه
 ته‌واو باشه».

یه کهم سهردانی بو دوورۆ له سهردهمی ئیرشادی ههزرهتی شیخ (عثمان)دا

وهختی ههزرهتی شیخ (عثمان) تهشریفی چووهته دوورۆ، ههتا سالی (۱۹۶۴) باوكم سهفهري نهکردبوو بو خزمهتی، لهو سالهدا من لهدوای گهپانهوهم له خزمهتی ماموسا مهلا (باقر) و، ئیجازه لیوهگرتنی، چوومهوه مزگهوتی (حاجی حان) له خزمهتی ماموسای (خَطِيب) مامهوه، زۆر لوتفی بوو، وهكو مامیك مامهلهی لهگهڵ ئهكردم، بههۆی نۆژهنکردنهوهی مزگهوتی گهورهوه جمعهكهی دابهشكرد بهسهر نزیكهی (۷) مزگهوتا، خۆیشی له بهشیکی بچووکی داخلی ههوشی مزگهوتی گهورهدا جمعهی ئهكرد. مزگهوتی (حاجی حان) یهكی لهو ههوت مزگهوته بوو، وینهی خوتبهكهی خۆی ئهدا به خهتیبی ههر ههوت مزگهوتهكه، جمعهی حاجی حانی به من سپارد، وهفدیکی میری لهو رۆژانهدا بو گفتوگو لهگهڵ شۆرشى كورد جمعه هاتبوونه سلیمانی، ئهندامیکی ئهوه وهفده بهناوی (كامل الخطيب) وهزیری عهدلی عیراق بوو، یهكسهر لهگهڵ بهرپرسیانی سلیمانیان خۆیان كرد به مزگهوتی حاجی حانا، به خهیاالی ئهوه كه جهنابی (خَطِيب) خۆی له حاجی حان جمعه ئهكات، كهوتنه ئهمری واقیعهوه، به خهتابهتو ئیلامهتی من نویژیان كرد، له عهسری ئهوه رۆژهدا به خزمهتی (خَطِيب)

گه‌یشتبوون، عه‌رزیا‌ن کردبوو: «هاتین بۆ حاجی حان، وامان زانی جه‌نابت له‌وێ خه‌تیبی، به‌لام گه‌نجی له‌وی بوو! کێیه‌ ئه‌و گه‌نجه‌؟» (خَطِيب) فه‌رموو بووی: «به‌لێ ئه‌وه‌ فه‌قیی خۆمه‌، جمعه‌ که‌یه‌ان پێ سپاردوو». (کامل الخطيب) وه‌زیری عه‌دل به‌ (خَطِيب) ئه‌لێت: «ئه‌توانی بۆمان بنێریت بۆ به‌غدا؟ له‌ مزگه‌وتێکی تازه‌ بینای خۆمانا ئیام و خه‌تیب و مدرس و واعیز بیت»، له‌ وه‌لاما فه‌رموو بووی: «به‌لێ. وه‌زیر وتبووی: «که‌ گه‌یشتینه‌وه‌ به‌غدا به‌ نامه‌یه‌ کۆ بینیره‌ بۆم بۆ وه‌زاره‌تی عه‌دل». (باسی ئه‌و نامه‌ له‌ پێشه‌وه‌ هاتوه‌ته‌ ناو)، مامۆستا (خَطِيب) به‌یانی پۆژی شه‌ممه‌ ته‌شریفی هاورده‌ هه‌یوانی حوجره‌ی مزگه‌وتی حاجی حان، له‌سه‌ر کورسیه‌کان دانیشته‌ و، فێسه‌که‌ی سه‌ری داگرت. منیش له‌گه‌ڵ یه‌ك دوو هاوفه‌قیی تر دا له‌ ژووری حوجره‌که‌دا بووین، فه‌رموو: «شیخ (طاهر) ئه‌چیت بۆ (عانة) به‌چهند وه‌زیفه‌ داتمه‌زرێنن؟» عه‌رزم کرد: «قوربان نه‌خێر، من بۆ ئه‌وه‌م نه‌خوێندوه‌ نه‌فی بکریم! من ئیام سانی مزگه‌وتی گه‌وره‌م قه‌بوڵ نه‌کردوو له‌ خزمه‌تی خۆتا»، وه‌ختی بۆم ده‌رکه‌وت به‌بێ پرسو‌را به‌ خۆم وه‌عدی‌کی داوه‌ به‌ وه‌زیر، عه‌رزم کرد: «ئه‌گه‌ر جه‌نابت به‌لێن و گه‌فتیکت داوه‌، من گه‌فتی تۆ ناشکێنم. (الحکم لله)». مامۆستا (خَطِيب) (عَلَيْهِ الرَّحْمَةُ وَالرَّضْوَان) زۆری پێخۆشبوو، به‌وه‌فا و فامی دایه‌ قه‌له‌م، چونکی وه‌عدی ناشکێنم.

پاش حه‌فته‌یه‌ نامه‌یه‌کی پرسۆز و لوتفی دامی، چووم بۆ به‌غدا، له‌ خزمه‌تی برای به‌رێزم شیخ (ئه‌مین شیخ مسته‌فا بناوه‌سوته‌یی) -ئه‌وکاته‌ ئیام و خه‌تیبی مزگه‌وتی (فَضْل) بوو له‌ (قه‌مه‌ره‌لی)،

ئیستهش ته قاعوده و له سلیمانییه- چوینه وهزارهتی عهدل، مواجههه
و گفتوگوکان له وهزارهتی عهدل و ئه وقاف و نوسینگه کانیان
داستانیکی دوور و دریژه.

ئهم هه والی ناردنی منه و، چوونی من بۆ به غدا ئه گهیه ننه باوكم،
له و كاته دا به ریگای ئاشۆ ئه بی، له به ره و ژووره ی ئاشی سه رناو به رز
لای بانی بی، سه یحه یه ئه كات و، ئه فه رموویت: «(عَلَاءُ الدِّين) بۆی
نه كه یت».

له به غدا وتیان: ئه بی ئیمتیحان بكریت. پازده رۆژی تر بی ره وه
بۆلای مه جلیسی عیلمی، هاتمه وه خانه قی، بۆ ده ستپیکردنی
موعامه له ی شه هاده جنسییه ی عیراقی و یه كخسته نه وه ی مو الیده كانم
نارد میانه وه بۆ ناحیه ی مه یدان به كتابی مه حكه مه ی بدائه وه،
كاتب نفوسی مه یدان به ناوی (أبو سادة) كتابه كه ی لیوه رگرتم و،
وتی: «برۆ دوا ی سه عات دوو وه ره وه». سه عات دوو چومه وه، له
شه باكه وه ته ماشای كردم و، زه رفیکی كه پسی دا پیتم و، وتی: «برۆ
بۆ مه حكه مه ی بدائه ی خانه قی، تۆ ئیسته ئه بوایه به حه پسی په وانهم
بكر دیتایه! به لام با خاتری باوكت بی، چاوپۆشیت لی ئه كه م، باوكتم
له م دائیره دیوه، له خانه قی با حیسابت له گه لا بكهن!».

زه رفم لیوه رگرت و، هاتم به ره و كه ورزینالی، هاورد و بردی
دلی خۆم ئه كه م، وتم: «بۆ ئهم زه رفه نه كه مه وه بزائم چی تیدایه؟»
كردمه وه نوسرا بوو: (ئهم ناوه نفوسه كه ی ته زویر كردووه، كاری
پیویست ئه نجام بدریت، ئاگادارمان بكهنه وه) گه پامه وه بۆ مال،

چوومه خزمه تی باو کم و، حال و مه سه له له نوکوه بۆ گیراوه،
 فهرمووی: «رۆله من هاوارم کردووه ته (عَلَاءُ الدِّین)، خوا بۆت
 نه کات و بۆت رێک نه خات. وه ره با به یه که وه سه فهریکی خزمه تی
 هه زره تی شیخ (عثمان) بکه یه له دوو پۆ. زۆر باشی و چاکی
 په یوه ند و عه لاقه ی به هه زره تی شیخه وه باسکرد، فهرمووی:
 «چه ند ساله له رووی هاتوچۆی ظاهریه وه دابراوین».

هه رچیم هه وڵدا هه ر سووربوو له سه ر چونمان، فهرمووی: «من
 زووتر وتومه: شیخ نه یه ته وه بیاره ناچم بۆ زیاره تی، به لام ئیسته
 به ر له وه بیه ته وه بیاره ئه چین بۆ خزمه تی». عه رزم کرد: «باوه گیان،
 ئه گه ر به مه به ستی سۆفیه تی بیت من سۆفیه تیم نایه ت! ئه گه ر
 بشته ویت بچیت و من له خزمه تتا به عیلاج نییه ئه مری تۆ ناشکینم».
 فهرمووی: «به یانی ریکه وه (إِنْ شَاءَ اللَّهُ) ئه پۆین».

پۆژۆ بوو له گه رمکۆ که وتینه پێ به ره و ده ره به ندیخان و عه ربه ت
 و هه له بجه، به ریگای عه ربه ته وه تاو له رزیکی زۆر سه خت گرتی،
 زۆر پشایه وه، شه و له هه له بجه ماینه وه، به یانی فهرمووی: «به سه ر
 بیاره دا باز ناده یه بۆ دوو پۆ». به ریکه وتیه بۆ بیاره، داخلی هه وش
 خانه قا بوین، زریکه و چریکه و سه یحه ی هه وه بروسک ئاسای
 چه می بیاره و خانه قای هه ژاند. حاجی مه لا (طاهری بیاره یی)
 هاته پیرویه فهرمووی: «ئای مامۆستا شیخ (مُحَمَّد)، له کو یه په یدا
 بویت؟» پاش ده ست ماچکردن و من خۆش و تۆ خۆش، فهرمووی:
 «تا ده ستنویژ ئه گرم و نوژی ئه که م ده رگای مه رقه دم بۆ بکه رۆ، با
 زیاره تی بکه م». حاجی مه لا (طاهر) فهرمووی: «به رده رگا که بیان

تازه چیمه نتۆ کردوو، تهره با کزریته وه». ماوهیه دیارنه ماو
 گه پرایه وه، وتی: «مامۆستا با دەرگات بۆ بکه مه وه زیارهت بکه». **فهرمووی «حاجی مه لا (طاهر)، من زیارهتی خۆمم کرد. (عَلَاءُ الدِّین)** ته گهر مه ردیک نه بی له دووره وه زیارهت بکریت و، به
 دهنگه وه بیته، بچینه پالیشی سوودی نابیت».

دوای نویژ و نان و چای نیوه پۆ له بیاره وه چوینه دهره ی مه پ،
 به یانییه که ی به سواری هیسر به که ماجه پ و، دهره کی و، دهره بن
 که لیمدا به دوو پۆژ گه یشتینه دوو پۆو، له و سه ر و به رده دا داستانیکی
 درێژ هه یه. باو کم ناساغ که وت، یه ک مانگی ته و او و زیاتریش له
 خزمه تی شیخا ماینه وه. له و ناساغیه وه ئیتر کپ بوو، هه موو کار و
 ته دبیریکی مأل و مالداری واز لی هاورد، ته نها و ته نها به خۆیه وه
 خه ریک بوو، به پرا ده یه ک پوتمان ته کرده وه، که لوپه لی به ریمان ته گوپرا،
 یا ته مان شو رد، له پشت و له سینگیه وه وه کو چه کوش بدری له
 مس هه ر هه موو ته و قه فه سه ی سینگ و پشتی له هه ر چوارلا وه
(ذکری الله) ی ته کرد، ته نانهت به دهم و زمانیشی ذکر و قورئان
 خویندنی واز لی نه ته هاورد، ته گه رچی له حه مام و ده ست شو ریشا
 بوایه. به لکو له به ر سه رگه رمی خۆی که هه ناسه ی بی ذکر و قورئان
 خویندنی به سه را نه ته پۆیی، هه ستی نه ته کرد له کویدا یه.

قۇناغى دواى راگواستنمان بۇ دەربەندىخان و ئەمبەرى سىروان

سالى (۱۹۷۵) كە كۆچراينە ئەمبەرى سىروانەو، مالىان نزيكى مزگەوتى (كانى توو) بوو، لىژگەيە لە بەينى مال و مزگەوتا بوو، بەيانىنى كە باوكم چووبوو بۇ نويز لەو لىژگەو بەرؤبوو و، بالى لە مەچە كيا شكاوو، لولاقيكى سەرى دەرچووبوو لە پيسته كەو، بەينى خۆ تىكدان دەستنويزى گرتوو، نويزى بە ئىمامەت كردوو بۇ ئەهلى مزگەوت، دواى تەسبيحات و ويرد و ئەورادى تەواو ھاتبوو بۇ مال، بانگى كردوو «(عبدالحميد) ھەلسە، پرؤ جەپراح بىرە، دەستم شكاو بە بىگريتهو». (عبدالحميد) كە دەستى ئەينى خراب شكاو ئەحەپەسى، ئەپرسى: «باو بۇچى شكاو؟» ئەفەرمووئى «لە ريگاي مزگەوت بۇ نويز رويشتەم كەوتم». ئەپرواتە شوينى (كوپخا عەزىزى مەحموى نادىر باني خيلانى) و، ئەيگريتهو، لە حەفتەيە زياتر تەتەكانى پيوە ئەبيت شل ناكريت، ئەويش نە ئوفى نە ھاوارى نە دادى ناكات. من لە عەبابەيلپو ھاتمەو بۇ سەردانى، لەو رۆژەدا حاجى (عبدالله) ي پپرەشكە ھاتبوو بۇ دەربەندىخان بۇ سەر شكستەيەكى تر، كە وازانم نەريمانى حەمە سەعیدی ئەحمەد بەگ بوو، ھينايان بۇ لاي باوكم، دەستى كردهو، يەكسەر چەرمەكەي بە تەتەكانەو ھاتبوو، حاجى (عبدالله) وتبوى: «ئەم

دهسته نه گيراو ته وه، نه بې دواي چا کبوونه وهی زام و برینه که ی بشکینرته وه، نه وسا بگيرته وه!»، دانیشتوانی مه جلیس ده سیان کردبوو به لومه کردنی (کویخا غه زیز) و، ره خنه لیگرتنی: «بوچی وه های کردووه؟ نه یزانیوه بو کوله واری کردووه؟» پیا گه یستم وتم: «نه وه ئیوه یه ژن چی؟ ئیمه چوین (کویخا غه زیز) مان دهستی له کارو فرمانی خو ی هه لگرتووه، به بې ته ماع هاتووه، هیچ زهر و کاوړیکمان نه داوه تی، پیاو ته ی کردووه هاتووه، ده ی قه سه م به خوا هم دهستی باوکی منه نه نه شکینرته وه و، نه جاریکی تر به دهستی که سیکی تر نه گیرته وه، با بپه ری، خو خاوه نی ده سه که ئای و ئاخ و ئوف ناکات» خوا لوتفی و ه ها بوو - ه هر به و کردنه وه - برینه کانیشی چاکو بوون و، گیرسایشه وه.

جاریکیش (عبدالحمید) له مالی خو یان له کانيسارد بردبوو یه همام بیشوړی، که چووبوونه ژووره وه، پوښاکه که ی له بهر داکه نی، نه عله که شی له پې داکه نرابوو، همامه که ش توونی هه بوو گهرم کرابوو، له بهر گهرمی ژیر پیکانی سووتاندبوو، نه ئوفی کردبوو نه هاوار، نه فهرمووی گهرمه و، نه فهرمووی سوتام. پاشان همامه که یان ته واو کرد و، هاتنه دهره وه، نه و جا (عبدالحمید) له بهر فیراری و هاری شه و ده چوو له که ژ ده مایه وه، دواي دوو پوژ که هاتبو وه دایکم پپی فهرموو بوو: کوړم باوکت نه خوشه، نه ویش چووبوه خزمه تی و سهیر ده کات په نگی زور گه ش و جوانه و، هیچ شوینه واری نه خوشیه ک به پو خساریه وه دهرناکه ویت، عهرزی ده کات: باوه گیان چیه؟ نه ویش ده فهرمویت: هیچم نیه! عهرزی

ده کات: نه ی بو دایکم ده لیت نه خوشه. فهرمووی: نه خیر هیچم نیه! (عبدالحمید) ده لیت: منیش زانیم ده چیت بو ده ستنویر گرتن، له نزیکیدا دانیشتم، دایکیشم وتی: کورم ناتوانیت پروات به پړوه، په کی که وتوه! جا کاتیک که هه ستا سهیر نه که م ده ست ده گریت به دیواره که وه و، زور به نارپه حه تی ده جولیت، چوومه به رده می و، عهرزم کرد: باوه گیان چیه؟ فهرمووی: هیچم نیه! منیش پریکه که یم گرت و، نه ویش پالیکي نا به سینگمه وه و، فهرمووی: پړوله پرم به رده با بچم ده ستنویره که بگرم، منیش عهرزم کرد: باوه گیان تو نه خوشیت و، ناتوانیت پری بکهیت، چیه؟ زانی هه ر واز ناهینم، فهرمووی: قاچه کانم ئیش نه کات. منیش که وتوه بیرم که له زه مانى حه زره تی شیخ (علاء الدین) دا پی ئیشه یه کی هه بوه، په نگه هه ر نه وه بیت و سه ری هه لدا بیت ه وه، ده ستم دا له نه ژنوی و، عهرزم کرد: نه مه یه؟ فهرمووی: نه خیر. ئیتر هه روا به ره و خوار ده چووم و ده مپرسی ئیره یه؟ ده یفه رموو: نه خیر، هه تا له کوتاییدا فهرمووی: کورم قاچه کانم سووتاون.

مالم له عه بابهللی بوو خه بهریان دامی که باوکت لایه کی شه لال لییداوه، منیش گه پامه وه بو خزمه تی و، دیم زور په کیه تی، هه لسوکه وتی زور به نارپه حه تی پی نه کریت، ئیمه یش په وتمان زور بلاوه، (زاهد) له گوندی (شکارته یه) له بیتواته، (عبدالحمید) گیرى ده ستم مه پ و مالات و وولاخ و مالی خواردووه، هه ریه کمان له لایه کین، باوکیش پیویستی به خزمه ت هه یه، دواى ورد و کردی دلی خوم وتم: «نه یه یه دکتور له سلیمانی، نه بی بیت بو عه بابهللی».

چهند دۆستیکي عه‌بابه‌یله‌ییم له‌گه‌لابوون خستمانه سه‌یاره بۆ سلیمانې، له‌ویوه بچینه‌وه بۆ عه‌بابه‌یلي، گه‌یشتینه عه‌ربه‌ت خالۆ (سه‌ید کریم) -یه‌کې له‌و دۆسانه بوو- وتی: «ئه‌گه‌ر له‌گویم بکه‌ی با بچینه‌وه بۆ عه‌بابه‌یلي، نه‌چینه لای دکتۆر، خوا شفا ئه‌نیریت». دواي هاورد و برد و راگوږینه‌وه راکه‌ی خالۆ سه‌ید قه‌بول کرا، له‌ عه‌بابه‌یلي که وه‌زعه‌که‌ی بینرا، خه‌لکه به‌رپزه‌که‌ی هاتن و، وتیان: «بیکه‌ره سه‌ره بۆمان، هه‌رشه‌ویک دوانمان به‌ دیاریه‌وه ئه‌بین». خوا جه‌زایان به‌خیر بداته‌وه ئه‌وه هه‌لو‌یسته‌یان له‌بیر ناکه‌م، عه‌رزم کردن: «براینه، ئه‌مه کاری ئیوه نیه، ئه‌بێ خۆمان پیی هه‌لسین، چونکه پینج فه‌رزه تارات و ده‌ستنوێژی گه‌ره‌که بۆ نوێژه‌کانی».

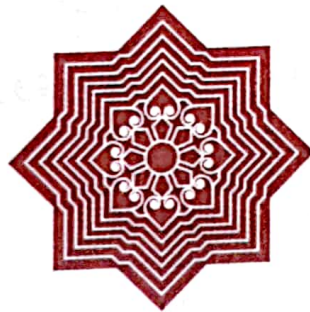
ماوه‌یه‌کی زۆر به‌و شیوه له‌ خزمه‌تیا بوین، به‌لام خوا هه‌لناگریت و به‌یانی حه‌ققه، دایکی مناله‌کان زۆر مه‌ردانه له‌ خزمه‌تیا بوو، ده‌ستی به‌هه‌ویر و نانه‌وه بوایه، منالی شیره‌خۆره‌ی به‌سینگۆ بوایه، باوکم بانگی بکردایه، ده‌ستی له‌هه‌موو کاریک هه‌لئه‌گرت و، ئه‌چوو به‌ده‌نگی باوکمه‌وه و، هه‌رگیز نه‌به‌رۆژ و نه‌به‌شه‌و بیزاریه‌کی له‌و باره‌وه ده‌رنه‌ه‌ریوه و، ئه‌گه‌ر ئه‌وه نه‌بوایه ئه‌وه خزمه‌تانه‌ی سه‌ره‌مه‌ر به‌ من نه‌ئه‌کرا.

پۆژی عه‌رزم کرد: «بۆچی هاواری ناکه‌یته شیخ (عَلَاءُ الدِّین)؟ خو تو ئه‌توت: خه‌تی له‌به‌ینی من و شیخ (عَلَاءُ الدِّین) هه‌یه، به‌لام وه‌ها دیاره‌خه‌ته‌که به‌جراوه، نه‌تانماوه». به‌زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌که‌وه فه‌رمووی: «پۆله، نه‌ئه‌نبیا و نه‌ئه‌ولیا به‌ینی ئیزن و ئیراده‌ی خوا هه‌یچیان پێ ناکریت، (يَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ، وَيَحْكُمُ مَا يُرِيدُ)».

داستانیککی پهراوی (خه رپوتی شهرچی قه سیده ی بوردده) هاته وه خه یالْم، که سکا لای نه خوشیکیان بردوه ته خزمه تی ره وزه ی شهریفه و، خوا شفای بۆ ناردووه. منیش سکا لایه کم نووسی بۆ خزمه تی هه زره ت و، سپاردم به حاجی (ئه وره حمانی عارف عه بابیه یلی) - که تا ئیستاش له عه بابیه یلی له خانوو مالّه شپه که ی خویایه (حَیْ رُزَقْ) - خوی ریک خستبوو بۆ زیاره تی مالی خوا، وتم: «به شکو هه رچۆنت کردووه بیخه یته ژووری ره وزه وه، نزیک قه بری پیروزی هه زره ت و، کات و ساته که یشی راگره». حاجی به ریکه وت و، پاش ئه دای مه ناسکی هه ج و عومره ئه چن بۆ شاری مه دینه ی پیروزی خوا جه زای بداته وه له به ره به یانیکا سکا لایه که نزیك ئه خاته وه له مه قامی پیروزی هه زره ت، له هه مان ساته وه ختا باو کم بانگی (خانم) ی کرد و، فهرمووی «خانم خانم، هه لسه، خاسۆبوم». به تانیم له سه ر خۆم فپه دا و، هه لپه ریم له جیگا که م، نزیک رۆژو بوون بوو، وتم: «ئه وه باو کم یه ژئ چی؟» (خانم) وتی: «یه ژئ خاسۆبووم». چوینه خزمه تی عه رزمان کرد: «چیه؟» فهرمووی: «خاسۆبوم». دیاربوو ئیش و ئازاری نه مابوو، به لام هه ره که و جولانی فهرقی نه کردبوو. وه قه ت و قه ت هاواری ئوفیکی نه کردووه.

حه جاج هاته وه، حاجی ئه وره حمانی عارف به سه لامه تی گه پرایه وه - (الحمد لله) -، که چووینه خیراتن و پیشوازی، وتی: «مامۆستا، (وَالله) ی زۆرم هه ولدا مه جال نه ئه بوو، تا کو له به ره به یانیکا بۆم ریکه وت، نامه که م گه یاند». ئیمه یش عه رزمان کرد: (الحمد لله)، هه ر له و کاته وه فهرمووی: «خاسۆبوم».

دوای نهو چاکۆبونه به دهست و قاچهکانی خۆی هه‌موو
پێویستاتی خۆی جێبه‌جێ نه‌کرد، تا نه‌و پۆژه‌ی که وه‌فاتی کرد
پێویستی به‌که‌س نه‌بوو.

گه‌واهی هاوسه‌رده‌مانی له‌سه‌ر به‌هره‌مه‌ندبوونی له‌خزمه‌ت شیخانی بیاره‌دا

شیخ (مُحَمَّد) ی خۆراسانی له‌سلوکی سۆفیه‌تی و سه‌یری (إلى الله) دا له‌به‌ر چاو و ئیشرافی راسته‌وخۆ و موباشیری مورشیدی گه‌وره‌ه‌زه‌تی شیخ (علاء الدین) دا سالانیکی زۆر خۆی بۆ ته‌رخان کردوو، شیخ زۆر ئیه‌تیمای پیکردوو، بۆیه ئه‌ویش به‌هره‌مه‌ندی ته‌واو بوو له‌و مه‌درسه‌ رۆحیه‌ عیرفانیه‌وه.

له‌خزمه‌تی مامۆستا (سه‌ید عارفی پیر خدری) دا فه‌قی بووم، فه‌رمووی: شیخی خۆراسانی (ثانی اثین) ی به‌هره‌مه‌ند بوو له‌ شیخانی بیاره‌وه: یه‌که‌میان شیخ (مارفی نه‌رگسه‌جار) بوو، دووه‌م شیخ (مُحَمَّد) ی باوکت -واته‌: نووسه‌ری ئه‌م دیرانه‌-^(۱).

(۱) مامۆستا مه‌لا (عبد الله) ی کاتب له‌کتیپی (بریسکه‌ی یاقووت / لا ۴۲ - ۴۳) دا باسی سه‌ردانی خۆی و مامۆستا سه‌ید باقی واژی ده‌کات بۆ ته‌ویله‌ و بیاره‌و، له‌وێ به‌خزمه‌ت ه‌زه‌تی شیخ (علاء الدین) گه‌یشتون و، کۆمه‌لیک مامۆستا و خه‌لکی تر له‌خزمه‌تیا بوون، ئه‌وان که‌سیان لێ نه‌ئه‌ناسیون، ه‌زه‌تی شیخ پووێ کردۆته‌ یه‌کیک له‌ مامۆستاگان و، پێی فه‌رمو: مه‌لا شیخ (محمد) عه‌شه‌ره‌یه‌ک قورئانمان بۆ بخوینه. ئه‌ویش بێک قورئانی خویندوه، به‌لام له‌کاتی قورئان خویندنه‌که‌یدا جار جار قاقایه‌کی کیشاوه. مامۆستا (عبد الله) ده‌فه‌رموێت: من ساردیه‌ک پووێ تی کردم، که‌ چۆن ده‌بی‌ت له‌کاتی قورئان

له خزمه تی عه لآمه ی پایه دار مه رحومی مامؤستا (عَبْدُ الْكَرِيمِ) ی موده پرسیدا بووم، له حوجره ی هه زره تی (قادریه)، له به غداد، عه رزم کرد: «قوربان شتیکم له باوکم بیستوو، ریگام بدهیت هه زئه که م بۆت بگیڕمه وه، فهرمووی «ئاده ی بزانه چیه؟» عه رزم کرد: «قوربان باوکم فهرمووی: «ئه و کاته که مامؤستا (مه لا کریم) بیاره ی به جی هیش، هه زره تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) زۆر پی غه مناک بوو، له سه ر به رده خپه که ی بنی چناره به رزه که ی سه ر هه وزی خانه قا دانیشتبوو، کۆمه لی مه لا و ئه هلی خانه قا به ده وریا له خزمه تیا بووین، فهرمووی: «ئیمه نه زه ریگمان کرد له (مه لا کریم)، به نیه تی وسعه تی عیلم، خوا نه زه ره که ی لی قه بوول کردین، عیلمیکی فراوانی پی به خشی، ئیستا ئه و بیاره به جی ئه هیلیت، به ئیمه رازی نابیت! ئه گه ر له بهر ئه وه نه بیت که عیلمه که ی نه فعی بۆ موسولمانان ئه بیت، به ده رچونه که ی سه لبی عیلمه که مان لی ئه کرد!! مامؤستا (رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ) فهرمووی: «به لی، ئه و نه زه ره ی له (پشته لای شه میړان) لی کردووم، خوا ئه وه بگریت نه یه هیش له بیاره و شیخ (عَلَاءُ الدِّین) ئیستیفاده ی ته واو بکه م! رۆله تاهیر، خۆزگا ئیمه یش وه کو باوکت عاقل بوینایه، عه قلی شیخ (مُحَمَّد) مان نه بوو، تا وه کو ئه و سوود و به هره ی ته واو له شیخ (عَلَاءُ الدِّین) و

خویندندا قاقا بکیشریت، به لآم له و کاته دا نه مه زانی و دواتر تیگه یشتم که بگره له کاتی نوێزکردنیشدا که سی مه جزووب هه ر مه عزووړه، چ جای قورئان خویندن. ئه و جا پرسیارم کرد: ئه و مامؤستا کیه؟ وتیان: مه لا شیخ (محمد) ی خۆراسانیه. (ناماده کار).

بیاره وهر بگرین! شیخ (مُحَمَّد) پیگه یشت و، خویشی دهر نه خست
و، ههر گیزیش هه زی له ناو و شوهرت نه کردووه.

ئه م فهرمووده ی ماموستا - ئه وه نه بایه خداره - مایه ی شانازییه بۆ
له پاش به جیماوه کانی، شیاوی ئیشاره بۆ کردنه که خوا ئه وه هه زی
خوی - وه کو ماموستا (مه لا کریم) شایه تی بۆ داوه - بۆ جیبه جی
کردووه، چونکه ماموستا خویشی - له (یادی مهردان) دا - له پیزی
خه لیفه کانی هه زره تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) دا ناوی نه هیناوه. ئه وه یشت
ههر ئه که ویتته خانه ی خۆدهر نه خستن و شار او هیه وه.

که سیکی نه فس به رزی بی باکی راست بیژ

شیخ (محمّد) ی خوراسانی مهردیکی (عَزِيزُ النَّفْسِ) و به وده فا و ئازا و نه ترس و به جورئت بووه، له ئاستی حق بی ته غماز و دووربین بووه، به مودارا و خوگر و به قه ناعهت بووه، بی فیز و بی ته که ببور و بی خو هه لکیشان وه لکردی کردووه، له گه ل گه وره و بچووک و ژن و پیاو و لات و دهوله مه ندا له ژیانیدا دلی تاکه که سیکی نه په نجان دووه. نه گهر به ریکه وت یه کی دلی ره نجان دبئی توشی زیان بووه، چهند نمونه هه ن به لام من پیم باشه نه یان نوسمه وه. چاوی له حق نه پوښاوه.

له پرسه ی ژنی (حه مه ی حه مه خان شمشیرکولی) دا نانی پرسه بابوو نه درا، ماموستایه کی ناوداری ته و سنووره و چهند که سیکی تر له خزمه تیا ده ستیان نه بردبوو بو نانه که و، نه یان خواردبوو، به پاساوی ته وه که نانی پرسه حه رامه، به لام ماموستا شیخ (محمّد) خواردبووی، عه رزیان کردبوو: «ته گهر ته م نانه حه لاله ته وانه بو نه یان خوارد و، ته گهر حه رامه جه نابت بو خواردت؟» فهرمووی: «خه لکی ته م سنووره با نانی خو یان له ماله کانیا نا به حه لالی بخون، بچن ئافره تانیا ن له میرات بی به ش نه کهن، نانی مالیان حه رامه! چونکه ژن و کچ و خوشکیان به شیان هه یه و، نایانده نی! تازه ته م

خواردنه دروست کړاوه و، سینی و سفره دانراوه، نه خواردنی به فیرډانیتي، به فیرډدانی مالیش کاریکی حه رامه، له هیچ مالیکي نه م سنوورده دا نانی له م نانه حه لالتریان نییه».

به ممش هموو خه لکه ناماده بووه که - به ماموستا که یشه وه - کپ دادین و، نه زانن نه و قسه راسته و حه قه.

جاریک کا فه تاح - فه تاحی حه موی وه سمان به گ - له بانی خیلانو هاته وه، وتی: «ماموستا، (حاجی مەحموی هارونی) له بهری بانی خیلانا خه رمانی چه لتو کی هه لئه گرت، وتی پیم: ماموستا شیخ (مُحَمَّد) هوړ و گونئ بنیریت، با چه لتو کی بو بنیرم». له جوابی کافه تاحا فهرمووی: «(حاجی مەحمو) نه گه ربیه ویت چه لتو ک بنیریت، بو گونئ و کیشه په کی ناکه ویت، من لیړه وه هوړ نانیرم چه لتو کم بو بنیریت».

حاجی (شیخ عثمانی نه رگسه جاری) له وهرزی خه رمانانا نه گه پرا، ده غلی کو نه کرده وه، جاریک هاته گه رمک و، نیمه ش له خزمه تیا بووین، هه ندیکی بو کو کرایه وه، باو کم پی فهرموو: «شیخ عثمان، تو کوړی شیخ ماری نه رگسه جاری، سهرت سپیه و مه لای، نه م شیوه گه پرا نه لایه ق به تو نییه!، وه ها زه نه بهیت که من له بهر خو م یه ژم، رزق مه قسومه، که س رزقی که سی تر ناخوات، نه گه ر له مالی خو ت دانیشی تاعه ت و عیباده ت بکهیت هه رچیت بو هات که م بی یان زور دهستی پیوه مه نی، په دی مه که ره وه».

شیاوی باسه حاجی (شیخ عثمان) نه گه پرا و، شتی کو نه کرده وه، به لام - وه کو نه و ترا - دابه شی نه کرد له فقیر و هه ژار و نه داران.

وهفا و له به رچاوبوونی چاکه ی خه لکی

له بابی وهفایا بریاری دابوو کچه کانی بدات به ههردوو خیلێ
خه زورانی: خیلێ مه حموی سه لیم و، خیلێ مه لا حه مۆمین.

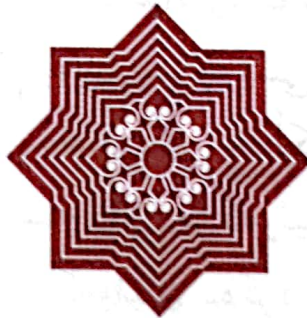
(ئامینه) ی دا به (حه مه شهریف) ی خالۆزای له کاتی سیحهت و
ساغی خویا، به پیتته کیه کی زۆر بایه خداره وه له و سهرده مه دا کهس
کاری وه های نه کردبوو.

له دوا ی کپوون و وازهینانی له ته دابیری مال و منال و مالدار ی،
ئیمه یش له سه ره ی سه ره پهرشتی خو مانا (حمیده) مان دا به (حه مه
سعید) ی خالۆز امان.

بڼې نه فسي و لوتفي له گهڼ منالاني ټاواييدا

له بابي كه م نه فسي و بڼې فيزي و بڼې ته كه بوريا: له رڼگاي
هاتوچوي ده ستونيز گرتن و نويز كړدنيا منالي ورد و چلمن و چلكني
ټاوايي به پاكردن پل پل ټه هاتن به پيرييه وه، بو يه كه به يه كه يان
دائه چه ميوه و، ماچي ټه كړدن و، يه كيكي نه ټه بوارد^(۱).

(۱) ټه نودري كا توفيق بوي گيرامدوه كه ټه و يه كيكي بوه له و مندالانه و،
چه ندين جار ټه و كاره ي كړدوه. (ټاماده كار).

خه لکی ئاوايي به که می به شداري نویژي جه مـاعه تیان کردوه، به لام رښیان له ماموستا زور گرتوه

که ته چمه وه به میژووی ته و مه رده گه ورده دا، له و شوینه کرینه دا،
چون وه لکردی کردو وه؟ قه ناعه تم دیت که خوی گه وره ئیشی پی
سپاردوه، خستویه تیه ته و سنوره وه، له مزگه و تیکی شپ و بی فهرش
و بی به رمالا پینج فرهزه له دووره وه به ده ستونیزه وه ئاماده ته بوو،
به و دهنگ و مه قام و ئاوازه خوشه بی وینه یه وه - که بانگ و صلاي
شه وانی جمعه و صلاي پارشیوانی پی ته کرد- وه کوزه نگله قانجه کانی
ده و روبه ری ئاوايي گهرمک و هاجهر و زالواو دهنگی ته دایه وه،
ته گهر سوین بخوی: بالنده به ئاسانه وه گوئی لیوايه ته وه ستا! زور
چاوه پروانی ته کرد، به لام به پیی سرووشتی هه لکه وته ی جوگرافی
ئاوايي و، کار و پیشه و سه رقالي خه لکه که ی به ئاژه لداری و
کشتوکال و باخداریه وه سهردانی مزگه و تیان که م کردوه، له وانه ی
که زور جار هاتوچوی مزگه و تیان ده کرد به دیاریکراوی (سالحي
ته لی ته مر) بوو، خوا لی خوش بیت، به رده و ام ئاماده ی نویژه کان
ده بوو، له م دوايیه شدا مه جی لاله مه حمو هه ر ئاماده ده بوو.

شایانی وتنه: خه لکی ئاوايي -خوا پاداشتی چاکه یان بداته وه-
باوه ریکی زور تاییه تیان به باو کم هه بوه و، رښیکی که موینه یان لی
گرتوه، ، به و په ری ته ده به وه هه لس و که و تیان له گه لدا کردوه.

فهرمایشتیکی درووست و، تیگه‌یشتنیکى هه‌له‌ی پیگه‌نیناوی

هه‌موو جارێك كه باس له مردن و وه‌فاتی كه‌سیك ده‌كرا، باوكم ده‌یفه‌رموو: (تُوْفِي). خه‌لكی ناوچه‌كه‌ش تینه‌ده‌گه‌یشتن، وایان ده‌زانی ده‌فه‌رمویت: تۆپی. له‌پروشیان نه‌ده‌هات پرووبه‌پروو عه‌رزى خۆی بکه‌ن، بۆیه‌ تاوه‌كو ئیسته‌ش هه‌ندیک له‌ دۆستانمان ئه‌و فهرمایشته‌ ده‌ده‌نه‌وه‌ به‌ گویاندا و، به‌ پیگه‌نینیکه‌وه‌ ده‌لێن: له‌بریتانه‌ مامۆستا هه‌موو جارێك ده‌یفه‌رموو: فلانه‌ كه‌س تۆپی! باشه‌ بنیاده‌م چۆن ده‌تۆپی؟! ئیمه‌ش بۆیان پروون ده‌كه‌ینه‌وه‌، كه‌ نه‌یده‌فه‌رموو: تۆپی، به‌لكو ده‌یفه‌رموو: (تُوْفِي). جا ئیوه‌ لێی تینه‌ده‌گه‌یشتن.

دهنگ و سه‌دای خوش و کاریگەر

قیرائه و مه‌قامیکی زۆر کاریگەر و نایابی زانیوه، مه‌شهور له ناو مه‌لا و مورید و مه‌نسوبانی شیخانی بیاره و هه‌وراماندا له هه‌ردوو دیوی کوردستانه‌وه، به‌لکو تا گه‌رمیان و به‌غدایش.

له‌و سه‌فه‌ره‌ی خزمه‌تی چه‌زهره‌تی شیخ (عثمان) - که له سالی (١٩٤٨) بو ئیرشاد له گه‌رمیان و خانه‌قین و باقوبه و به‌غا کردبووی - چه‌زهره‌تی شیخ (عثمان) له‌و سه‌فه‌ره‌دا بردبووی له‌گه‌ڵ خۆی، مالی له شمشیرکۆل بوو، شه‌کراوی بو سازداوو، عه‌با و میزه‌ری خه‌لافه‌تی له‌سه‌ر شان و سه‌ر نابوو، قورئانخوینی زۆر هاتبوونه خزمه‌تی چه‌زهره‌تی شیخ و، له مه‌جلیسیا و له خه‌تمه‌کانا خویندووینه، یه‌کێ له‌وانه قارئی مه‌شهوری به‌ناوبانگی مه‌قاماتی عێراقی، مه‌رحومی (شیخ خلیل إسماعیل) بووه، زۆر ئاره‌زومه‌ندی ده‌نگ و مه‌قامی شیخ (مُحَمَّد) بووه. له خزمه‌تی شیخا عه‌رزى شیخ نه‌کات: «با شیخ (مُحَمَّد) بخوینى بۆمان، ده‌نگی به ته‌ئسیره، نه‌مانباته عاله‌میکی تره‌وه!».

هه‌ر له‌و سه‌فه‌ره‌دا له که‌لار شیخ نه‌فه‌رموویت: «با شیخ (مُحَمَّد) خه‌تمه‌که بکات». که نه‌گاته زکری: (یا باقی أنت الباقي)،

(که ږیم به گي جاف) له خه تمه که دا هه ل نه سیټ و سی جار دهستی
 ماموستا شیخ (محمّد) ماچ نه کات و، عهرزی نه کات: «ماموستا بو
 خاتری نه و قورثانه که خویندو و ته ئیتر نه و زیکره مه خوینه، توخوا
 مه یخوینه. نه ویش نه فهرمویت: که ږیم به گ ټاخر نه وه به شیکه
 له خه تمه که مان و، زیکر و نه ورا دی ناو خه تمه که مانه. نه ویش
 عهرزی کرد: قوربان من ئیمانم به خوا هیه و، نه زانم مه وجوده،
 به لام وه لاهی که تو نه و زیکره نه خوینی، وا نه زانم چاوم به خواو هیه
 و، خه ریکه زیړه نه که م و گیانم ده رنه چیت!».

هر له باره ی کاریگه ریی ده نگیه وه، به حوزوری مه رحومی
 ماموستا (مه لا باقری مهربوانی) داوای لیکراوه عه شه ریه بخوینی،
 نه ویش به [کَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللّٰهِ وَكُنْتُمْ اَمْوَائًا فَاَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ
 يُحْيِيكُمْ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ] {البقره: ۲۸} دهستی پیکردووه، ماموستا
 (مه لا باقر) قریشکه یه کی کردووه و، بیهو ش که وتووه! که هو ش
 هاتووه تو فهرموویه تی: «نه گهر مردم خوینه که م به لای نه م شیخ
 (محمّد) هوه یه! ټایه ته که موناسبی حالی من بو که خویندی».

له سه ره تاي هه فتاکانی سه ده ی پابردوودا هه زره تی شیخ
 (عثمان) له دوړووه ټاره زووی ده نگي قورثان خویندنې نه کات، ناردی
 فهرمووی «شریتیکم بو بنیرن». له ده ربه ندیخانه وه له گه ل (سالحی
 حاجی عه زیز سه لیم پیرکی) - که برا و دو ستیکي به رده و امانه -
 پویشتن بو خزمه تی، له گهر مک چهند عه شه ریه که مان پېخویند و،
 ته سچیلان کرد و، ناردمان بو خزمه تی هه زره تی شیخ له دووړو،

که گوئی لی ئه گری - به ئه سه فه وه - ئه فه رمو ویت: «من بو ئه م ده نگه م
نه ناردو وه! شیخ (مُحَمَّد) ده نگیکی زۆر خوش و به تام و نایابی
بو وه، به لام ناساگی و پیری کاری خۆیانیا ن کردو وه».

شیاوی وتنه: ئه و شریته نوسخه ی به لای (عبدالحمید) ی
برامه وه پارێزرا وه.

عاشق و شهیدای قورئانی پیرۆز

زۆر عاشقی قورئانی پیرۆز بووه، له ههر مه جلیسیکا دانیشتی
به بڼی خویندنی عه شه ره یه ئایاتی قورئان هه لنه ساوه، نه گهر شایي و
زه ماوه ندیش بووبی.

به میوانی چوبیته ههر مالی دوست و ناسراویک ذکر و ته هلیله و
وه عز و ئامۆژگاری و قورئانی بۆ خویندوووه و، نه یفه رموو:
«بیضا عه تی ئیمه مانان ههر نه مه یه».

له سه فه ری نه مسه ره وسه ری بیاره دا به سه ره هه له بجه دا
نه پڕۆشتین، له مالی (حاجی میرزا توفیق) له هه ردوو سه ره وه میوان
نه بوو، شه و نه مایه وه. حاجی -ره حمه تی خوا ی لیبت- زۆر چه زی
له قورئان خویندنه که ی نه کرد، شه وان ه داوا ی نه کرد عه شه ره یه کی
بۆ بخوینی، که نه یخویند، حاجی (عَلِيَّةُ الرَّحْمَةِ) له سه ره پشت
نه که وت، وه کو تۆپ هه له گۆزیوه، ده ست و قاچه کانی له زه وی
نه بران.

شیاوی ئیعتراف به جه میله و، وه فایه، نه و (حاجی میرزا توفیق) ه
زۆر حورمه تی باو کمی نه گرت و، زۆری خوشگه ره ک بوو، دوستی
بوو، پیاویکی زۆر سالح و گوساخ و میواندار بوو، چه قیام زۆر

له سهره و، له زمڼی (مَنْ لَهُ حَقٌّ عَلَيْنَا) یه، له فاتحه ی ئیمه بی به ش ناییت.

شیاوې گیرانه ویه لیږه دا، له سهرده می شه پری (تیران - عیراق) دا که گیرابوم به عه سکه ر، به رودوا (فاطمة) و (بشری) م له مه کته ب داپران، پوژئی له مه دره سه که ی (بشری) وه نامه یه کم بو هات، با وه لی ئه مری (بشری) بیت بو ئیداره ی مه دره سه، تا بکو لینه وه بوچی (بشری) له مه دره سه داپراوه، به ئیمزای (چنور علی میرزا). گورج هاته دل مه وه: (میرزا توفیق). چووم بو ئیداره ی مه دره سه، به پړیوه بهر و ماموستاکان زور له خو یان بوونه وه، که وتم: «بوچی بانگتان کردم؟» وتیان: «بمانبوره، نه مانزانپوه کچی تویه» دوا ی گفتوگو یه کی دوستانه وتم: «باشه کوا خاوه نی ئیمزای ئه م نامه؟ ئایا کچی (علی میرزا توفیق) ی هه له بجه یه؟» وتیان: «به لی هه له بجه یه. به لام به ئیشیک چووه ته دهره وه ی مه دره سه». وتم: «پپی بلین: باوکی (بشری) هاتبوو، ئه یوت: من و باوکی من حه قی باوانی ئه ومان زور له سهره. من وه کو مامی حسیب بکات، چ ئه مریکی هه یه به خو م و مال و مناله وه له خزمه تیاین».

جا مه به ستم لیږه دا ئه مه یه:

له یادکردنه وه ی (حاجی میرزا) و عه شه ره کانی باوکه وه دل مه هاته کول و، چوومه حو جره ی مزگه وت - مزگه وتی (ئیان). - چه ند سوره تیکم له جوزئی (عم) خو یندوو، بوم هه دیه کرد. پاش نیوه پړی ئه و پوژه له و حو جره دا چاوم چووه خه و، وام ئه زانی له

خزمه تی باوکما له مائی (حاجی میرزا توفیق) داین، باوکم قورئان
 ئه خوینی و، (حاجی میرزا توفیق) وه کو خوی بهرز ئه بیته وه له
 شوینی خوی. خه بهرم بویه وه، زۆر خوشحال بووم، که (إِنْ شَاءَ
 الله) رۆحی (حاجی میرزا) به ثوابی ئه و خویندنه ی من شادبووه.
 خوشحالییه که م زیاتر له وه وه هات، که باوکم له خه وه که دا ئه و
 سوره تانه ی ئه خویند که من خویندبووم. دیاره ئه پرواح به ئاگان،
 تایه تی ئه رواحی ئه و مهردانه.

هه ر له بابی ئاگاداری ئه رواحی مهردانی گه وره دا:

سالی (۱۹۶۸) ده عوه ت کرام بۆ مه لایه تی بانی خیلان، چوومه
 ده می ده عوه ته که یان و، له مائی مه رحومی (کویخا عزیزی محمودی
 نادره وه) چوومه مزگه وت بۆ نوێژ، کتیبخانه یه له مزگه وتا بوو، تۆز
 گرتبووی، چومه خزمه تی و، که می ته کاند، چوار بهرگ (بُخاری)
 تیاوو، ته بعیککی زۆر جوان، (مجلد قایم). هات به خه یالما: «بۆچی
 له م کتیبخانه دا بکه ویت، سودی لی نه کریت، تۆز بیگریت؟» خستمه
 بندهستم تا نزیککی ده رگای هه وشکی مزگه وت بردم، له ناکاو په شیما
 بوومه وه، وتم: «یاران، من هاتووم به ده می بانگی پیاو باشانی بانی
 خیلانه وه مه لایان بم، قه بوولم نه کردووه، ئیستا ئه م کتیبانه ییش
 بهم! حه قیانه بلین: «بانگمان کرد، مه لایه تیما بکات، نه یکرد و،
 کتیه کانیشی برد» گه راندمه وه شوینی خوی.

له ئاخر و ئۆخری حه فتاکانی سه ده ی بیستدا، له عه بابه یلیوه
 هاتبوومه وه بۆ ده ربه ندیخان. میمه که (رابیعه ی دایکی حسین به گ)

وه فاتی کړدبوو، چوینه سهر قه برستانی بانی خیلان، زور قهره بالغ
 بوو، پل پل خه لك سهریان کړدبوو بهیه کا قسه یان نه کړد. هات
 به خه یالما: بوی نه چمه خزمه تی مه زاری ماموستا (مه لا قادر)
 و، هه ندی قورئان نه خوینم، بوی چووم و، چیم لیها ت خویندم و،
 سه وابه کهیم بوی هه دیه کړد. شه و له خه ودا به خزمه ت ماموستا (مه لا
 قادر) گه یشتم، به که و او سه لته و جوتی فیه قیانه وه، (بخاری) یه که ی
 پیچابوو به فیه قیانه که یه وه، پرو به پروم هات و، فهرمووی: «نم
 کتیبانه بوی تو». به خه بهر هاتمه وه، حالی بووم که پوی مه رحومی
 ماموستا (مه لا عبدالقادی سوفي) شاد بووه به ثوابی نه و فاتحه و
 قورئان بوی خویندنه ی من.

شیاوی باسه باو کم په یوه ندی روی زور قایم بوو له گه ل ماموستا
 (مه لا قادی سوفي) و ماموستا (شیخ وهابی نه رگسه جاری)، زور
 هزی نه کړد نیمه بگه یه نیته خزمه تیان. من به خزمه تی مه رحومی
 شیخی نه رگسه جاری گه یشتم، به لام (مع الأسف) دوو جار بردمی
 بوی بانی خیلان، تا بگه مه خزمه تی مه رحومی ماموستا (مه لا قادر)،
 خوا بوی پیک نه خستم. (رَحِمَهُمُ اللّٰهُ وَجَعَلْنَا مِنْ تَلَامِيذِهِمْ).

لوتفی هزارهتی شیخ (عثمان) بهرامبر منداله کانی

له سالی (۱۹۶۴) دا له ریځای چونی دووړوډا نه خوشینیکی زور
سهخت و گرانی گرت، دواي مانگیك مانه وه له خزمه تی هزاره تی
شیخ (عثمان) دا، به ناساغي گه پراينه وه مال، موراجه عه ی دکتور و
نه خوشخانه ی سلیمان پي کرد، بیست روژيک له خسته خانه
بوو، پاشان گه پرانده مانه وه مال، روژ له دواي روژ وه زعی ناپه حهت
تر نه بوو، تا وای لیها ت زیاتر له مانگیك خواردن و خه وتن و
هه لسو که وتی ئاسایی نه ما، بوو به هه یکه لیکی وشکو بوو، به
ناچاری کردمانه نوبه ئیشکمان نه گرت، نه واهه لسیت و، پروات و،
پی نه زانین، یاخو له ماو که نه کانی چوارده وری مال هه لدریت،
وه زعمان زور پهریشان بوو، به حال و مه قامه که ئاشنا نه بووین،
روژي سوفي (أحمدی محمدی مه حمود) بارى دارى زهنگه
به پرووی نابوو له گویدرپیکی سپی، هات بو مالمان، من که سوفیم
دی جورج خورپیمه براکان: «بچنه پیری سوفيوه، گویدرپی و باره که
وه ربگرن و، گورپسه کان هه لچنن، ئالف بده نه گویدرپی نه که». سوفي
ریځای نه دان، هه ر به خوئی نه و کارانه ی نه جامدا، کاو جویشی
هه ر له ماله وه هی نابوو بو گویدرپی نه که ی. به و وه زعی سوفي زور

پهست بووم، ئەم وت: «ئەگەر بە زەلام و بە مالمان نازانیت بۆچی
زەحمەتی کیشاوە هاتوو؟»

دوای ئەو کارانە هاتە بەردەمی مامۆستا و، دەستی ماچ کرد و،
عەرزى کرد: «شیخ (مُحَمَّد)، چۆنی؟» بزهیهك گرتی و، فەرمووی:
«سۆفی (أحمد) گیانم تیا». هەوا سارد بوو لە حەوشا، جیگامان
بۆ گۆیزانەووە بۆلای کوان و ئاگردانی مالهو، چاییان نایە بەردەمی
سۆفی نەبخواردەو، ئیمە زیاتر نارەحەت بووین و، تێك چوین.
تمەزە سۆفی بە رۆژو، قسە بۆ ئیمە ناکات، لەگەڵ مامۆستا کەوتنە
گفتوگۆ، وەکو عەدەتی جارانی لەگەڵ سۆفی هاتە قسەکردن. بەو
زۆر دلان گەشایەو، وتمان دیارە ئەمە حال و قوناغیکە لە سلوك
و سۆفیەتیدا. بەلام من وتم بە سۆفی: «پیرۆزتان بێت ئەنجامی
سۆفیەتی ئیوە لیتیکچوونە». لەپرووی نازەو دەم کۆتا بۆ حەزرەتی
شیخ (عَلَاءُ الدِّين) و، وتم: ئەووە حالە تۆو باوکمی تێدا. باوکم
هاتە سەر ئەژنۆ و بە گرژی پرووی تیکردم و، فەرمووی: «قسە
زیاد نەکەیت». منیش دلم ئارام بوو وتم: «الْحَمْدُ لِلَّهِ ئیمە واما
ئەزانی تۆ لیت قەوماوە، بەلام شوکر بۆ خوا ساغی و، هیچت نیە،
دەی ئیمەش ئەوومان بەسە».

دوای ئەو سەردانە سۆفی (أحمد) رۆژیک چومە ئاوبار، شەو
لە مالی حاجی (فەتاحی ئاوباری) مامەو. سۆفی (توفیقی شەریف)
و (حەمەەلی کاکەحمەدی بانی بی) لەوی بوون. سۆفی (توفیق)
خەیاڵی خزمەتی شیخی بوو، بەهەلم زانی، کاغەزێکم بۆ خزمەتی

حه زره تی شیخ (عثمان) نوسی، سوفی (توفیق) بومان بگه یه نیت، شه کوای حالی خومان و، به یانکه ری وه زعی باو کم بوو، دلم زور گهرمه و، له نویسنه که ما به سهر هه زره تی شیخا ناز نه کهم، هه ر نه و شه وه له خه ودا به خزمه تی هه زره تی شیخ گه یشتم، کاغه زه کهم نه خوینته وه، له ئاستی رسته نازاویه کانم ته ماشایه کم نه کات، وه کو بفهرموویت: «بؤچی وه هات نویسه؟» به خه به را هاتم، به یانی گه پرامه وه مال، باو کم فهرمووی: «(سَلَمَى) ئاوم بؤ گهرم بکه ن، خوم نه هیمنه وه نویژ». بهر له وه کاغه زه که بگات و، سوفی (توفیق) له بانی بی بکه ویته ری، خویندرايه وه و، کاریگه ری خوی نواند. (الْحَمْدُ لِلَّهِ) له و پوژ به دواوه پوژ به پوژ باشر نه بوو، هاته وه سهر حالی خوی و جارانی.

هه ر له هه شتاکانی سده ی پيشوودا، له گهرمه ی جهنگی نیوان عیراق و ئیراندا، له خزمه تی هه زره تی شیخ (عثمان) دا له دهر به نديخانه وه پویشتن تا که لار، له مالی (محمود خانی عثمان به گی شه ره فبیانی) مه نزل ی گرت و دابه زی. (زاهد) ی برام عه سکه ر بوو له مه رکه ز ته دریبی نه جه ف، له گه ل (عبد الحمید) ی براما که گهره کمان بوو ئیزنی لی بخوازین و بگه پینه وه، عه ر زمان کرد: «قوربان (زاهد) عه سکه ره، به لکو هه زره تی شیخ لوتفی بفهرموویت، چاره یه کی بکریت». ئیمه به هیوا بووین، که بفهرمویت به (لیوا نجم الدین) ی ئاموزازای^(۱) نه قلی بکات بولای خوی، یان

(۱) کوپی شیخ (زین الدین) ی کوپی شیخ (نجم الدین). (ناماده کار).

بۆ جینگایه خه‌تەری که‌متر بیت، فەرمووی: «له‌ کوی عەسکەرە؟»
 عەرزمان کرد: «قوربان له‌ نه‌جه‌فه» فەرمووی: «ده‌ی با له‌ نه‌جه‌ف
 بیت». نزیکه‌ی (۳) جار هەر فەرمووی: «با له‌ نه‌جه‌ف بی». عەرزمان
 کرده‌وه: «قوربان له‌ نه‌جه‌ف نابێ، هەموو پۆژی پێر پێر نه‌یاننێر نه‌
 (شیب و طیب) - که‌ قەسابخانه‌یه‌، کوری عاله‌میان تیدا فەوتاند!
 ئیمه‌ خۆمان نه‌ناسین - که‌ری نه‌و باره‌ نین! - یه‌کیکمان تیا بچین
 یان نوقسان بین به‌رگه‌ ناگرین! هەریه‌کمان کۆژەلێ مناله‌ ورده‌ی
 سه‌روپاچکه‌مان هه‌یه‌». دوا‌جار فەرمووی: «(زاهد) له‌ کویه‌؟»
 عەرزمان کرده‌وه: «له‌ نه‌جه‌فه». فەرمووی: «ده‌با له‌ نه‌جه‌ف بیت».
 ئیمه‌ له‌ فەرمووده‌که‌ی نه‌گە‌یشتین (سبحان الله)، نزیکه‌ی هه‌شت
 مانگ له‌ نه‌جه‌ف مایه‌وه، هەموو وه‌جه‌یه‌کیش ناوی خراوه‌ته‌
 قایمه‌ی نقله‌وه، خوا ئیراده‌ی وه‌ها بووه‌ به‌ر نه‌که‌وتوو، دوا‌جار به‌
 پێی پریارێک ده‌رباره‌ی سه‌ربازه‌ کورده‌کان بۆ ناردنه‌وه‌یان بۆ شیال
 نه‌قل کرا بۆ سنووری کوردستان و، له‌ دوا‌ی مانگێ ته‌سریح بوو!
 ئیمه‌ له‌ پووی زاهیرییه‌وه‌ به‌ ته‌مای لوتفی هه‌زره‌تی شیخ بووین،
 به‌لام نه‌و له‌ پووی مه‌عنه‌ویه‌وه‌ په‌رژینی به‌ده‌ورا ته‌ندبوو، خوا
 گه‌وره‌یش په‌رژینه‌که‌ی لێ قه‌بوول کرد.

بهرواری له دنیا ده رچوونی

دوای ته مه نیککی پر بهر که تی زیاد له نه وه د ساله ی لیپاولیپ له نهینی و لوتفی خوایی و، دوای ململانییه کی توند و سهخت له گه ل نه خوشی درێژه خایه ندا، له بهرواری (۳ / جمادی الأولى / ۱۴۰۷ ک - ۳ / ۱ / ۱۹۸۷) له گه په کی شاره وانی له ده ر به ندیخان پوچی پیروزی دنیای پر له نه هامة تی و غه ربیی به جیهیشت و، به ره و باره گای پیروزی په روه ردگاری به ریکه وت، بو خزمه تی خواناسان و چاکه کاران و خانه ی هه وانه وه و شادبوون به په زامه ندی خوای میهره بان و، لاشه ی پیروزیشی له گوړستانی سهید حه قی کانی سارد ته سپه رده ی خاک کرا.

هه رزاران په حمه ت له پوچی پاکی

ئیمه ش خزمه تکار ریپازی چاکی

ړووداوېکي سهرنج ړاکيښ له دواي وهفات و ئه سپهرده کران

دواي وهفات و ئه سپهرده کرانې له گورستانې سهد حق سوپاي
عيراق لهو بهرزاينانې که ده يانړوانې به سهر ناوچه که دا بنکه و
باره گايان هه بوو، پيشمه رگه ش جولېه جولې هه بوو، بويه ئه وانېش
چاوديرې بهرده وامي ناوچه که يان ده کرد بهو گورستانه شه وه، جا
شه وانه ده يانېني وا شه وق و روضنايه که له جيگه يه کي ديارېکراوي
گورستانه که وه په يدا ده بيت و، دواي چه ندياره بوونه وه ي ړووداوه که
دين و ده پرسن له خه لکانې ئه و ده وره، که هه ستيان به شتيکي لهو
جوړه کردوه، که سيکيش پيان ده لیت: روضنايه که له کويدايه و،
له که يه وه هه ستې پي ده که ن؟ ئه وانېش ده لين: لاي فلانه گوردايه و،
له فلانه شه وه وه هه ستې پي ده که ين. که سه که ش پيان ده لیت: نه خير،
ئه وه نووري گوري پياوېکي باشه که له م ړوژانده دا وه فاتې کردوه
و، له ويدا ئه سپهرده کراوه. ده پرسن کييه؟ ده لیت: ماموستايه کي
به تهمه ن بوو، باوکي ماموستاي مزگوتې ئيمانه له دهر به نديخان.

نه وه بوو ړوژنيک به جيبيکي سهر بازيه وه دينه گه رکه و، هه والي
مالان ده پرسن و، دواي ده ستنيشان کردني له دهرگا ده دهن و، دينه
ژووره وه، گه وره که يان پاش يه کتر ناسين پيشنيار ده کات: ئه گهر

جه نابتان پازى بن ئيمه گوره كهى هه لده واسين. ئيمه ش پيمان وتن:
نه خير، ئيمه نه گهر خو مان بمانويستايه تواناي ئه وه مان هه بوو، به لام
باو كمان سه تر و خوده رنه خستنى پي خوشبوو، بويه ئيمه ش نه و كاره
ناكهين.

پرسه نامه ی گه وره مان مه رحومی ماموستا مه لا (عَبْدُالْكَرِيم) ی موده پریس

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

[وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ * الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا
إِلَيْهِ رَاغِبُونَ * أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُهْتَدُونَ]

نوره کانی چاوی مامتان: جنابی مه لا شیخ طاهر و ملا محمد
علی^(۱) و ملا زاهد

چاوتان ماچ ته کهم، وه دوعاتان بو ته کهم.

ته مړو له جه نابی مه لا زییر خه بهری وفاتی مرحومی باوکتانم
بیست، متأسف بووم له فراقی دوستی کی قدیمی په نجا سال، به لام
نهم فراقه یاسای زاتی خودایه: [كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ].

ته گهر هیزی وجودم بیوایه ته هاتم، به لام خوتان ته زانن حاله
چونه، وه ناتوانم هاتوچو بکه م.

(۱) کاکه عدلی کوړی گه وره ی مامهم ماموستا (عَبْدُالْحَمِيد) ه، به لام ماموستای
په حمه تی به سه هو ناوی نه وی نویسه. (ناماده کار).

پرسه نامه ی گه وره مان مهرحومی ماموستای خطیب شیخ (مُحَمَّد) ی قهره داغی

سلیمانی
مزگه وتی گه وره
۱۹۸۷/۱/۶

برای شیرین و دانا و بهرېز و هونه رمه ندم: کاک شیخ طاهر

پېشکه ش

دوینې ږوژی (۱۹۸۷ / ۱ / ۵) خبری ناخوښی وفاتی جنت
مکان مرحوم باوکتانم پې گه یشته، بهرپاستی زور پېی دلگیر و
نارپه حهت بوم! عمری دریژی بو ئیوه به جی هیشتی و، به هه شتی
به رین جیگه ی دائمی بی.

نه و که له طاعه تی خوا و خزمه تی دیندا ته مه نی دریژی به سه ربرد،
دلنیا م که له ږیزی خوښه ویستانی خوادا دانه نری.

هه رچه ند باری مصیبه ت و فراقی زاتی وا مباره ک ناخوښه،
به لام: **إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ**

تعزیه و سه رخوښیم بو براکانت: **أَعْظَمَ اللَّهُ أَجْرَكُمْ، وَأَحْسَنَ
عَزَائِكُمْ، وَغَفَرَ لِمَيِّتِكُمْ بِحُرْمَةِ سُورَةِ الْفَاتِحَةِ.**

وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

براتان له سلیمانی

خطیب محمد القرداغي

سید
مرگه دئی گه دره
۹۸۷/۱/۱۶

بیراں شیرین و داناد به ریزه هونه ره ندم ملک شیخ
پیش کس
دوبن روزن ۹۸۷/۱/۵ خبری ناخوشی و فاقی هفت
مرحوم باو کفتم یگه ریت ، به راستی زور بی دلگیر و نار هفت بوم
عمر در برن برابره بهی هفتی و به هم شتی به ربه عیله رانغی
نه رکه له طاعه خوار هفتی دنیا نه مه فی در برن به ، برور دلبام
که له ریزه خوش ریتا خوار دانه نری ، هم ره نه بارن مصیبه ته
مراقب زنی و مبارکه ناخوشی بسلام : انا لله وانا الیه راجعون .
تغزیه و غوشیم بر براکت ، اعظم الله اجرکم و اعمره عزاکم و غفر
لکم بحیث سوره الفاتحه :

و السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته
براتان له سلیمانی
خطیب محمد القرداغي

پرسه نامه ی گه وره مان مه رحومی
مامؤستا سه ید (نَجْمُ الدِّین) ی ته پی سه فا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إدارة / العدد /
جامع أسامة رضي الله عنه / التاريخ: ۱۹۸۷/۱/۷
حلبجة / مجمع عنب

[وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا] صدق الله العظيم

إلى / بۆ برای به ریژ و خو شه ویست جه نابی ملا شیخ طاهر
م / حفظه الله

پیشه کی سه لام و احترامم هه یه بۆتان.

کاکه گیان، بۆ فه وتی مرحومی باوکت خوا آگاداره نه خو ش بوم،
له جینگه که وتبوم، نه م توانی بییم. خوا به لطف و ره حمی خو ی
عفو ی بکات و، به به هه شتی خو ی شادی بکات، وه جه زا و پاداشتی
ایوه یش بنوسی.

ناوه پۆك

- پیشه کی چاپ ۷
- چەند هه‌لوێسته‌یه‌ك له‌سه‌ر ئه‌و چاپ‌كراوانه‌ی كه‌ سه‌باره‌ت به‌ مامۆستا شیخ
(مُحَمَّد) زانیاریان تێدا تۆمار كراوه ۱۰
- پیشه‌کی ۲۲
- ره‌چه‌له‌ کی شیخی خۆراسانی ۲۷
- پێگه‌یشتنی و ده‌ست‌کردنی به‌ خوێندن ۲۸
- هۆی دا‌برانی له‌ زادگا ۳۰
- ده‌ركه‌وتنی ئاسۆی ئاسووده‌یی و، هاتنی به‌ره‌و بیاره‌ی پیروۆز ۳۲
- هه‌ندێ له‌و كه‌رامه‌ت و به‌لگانه‌ كه‌ بونه‌ داوی ته‌سلیم‌بوون ۳۵
- شیخی خوراسانی و ده‌نگ و ئاواز و مه‌قام ۴۰
- خه‌یالی چوونی میسر و پرووداوه‌کانی ئه‌و پێگایه ۴۴
- خوێندنی ته‌جوید له‌ خزمه‌ت قورئانزانی ناوداری میسر (مُصْطَفٰی إِسْمَاعِیل) ... ۴۷
- وته‌وه‌ی قورئان به‌ کوڕ و نه‌وه‌کانی هه‌زره‌تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) ۵۱
- ماوه‌ی سلوکی سۆفیه‌تی بیاره‌ی ۵۴
- بیر‌کردنه‌وه‌ی له‌ هاوسه‌رگیری ۵۷
- كه‌سایه‌تی هه‌زره‌تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) و هیمه‌تی بۆ شیخ (مُحَمَّد) ۶۵
- لوفی هه‌زره‌تی شیخ (عَلَاءُ الدِّین) به‌رامبه‌ری ۸۳

- کوچی دوايي ماموستا مهلا (بهاء الدين) و پيشنياري بوون به پيشنويز و
 ٨٥سهرهه لقه ي خه مې خانه قا
 ٨٧لوتفي هه زره تي شيخ (علاء الدين) به رامبه ر منداله کاني
 ٨٩چه ند هه لويستېکي سهرنج راکيش
 ٩١هه لويستېکي ئيماني به هيژ له کاتي هه والي وه فاتي هه زره تي شيخ (علاء الدين) دا ...
 ٩٢په يوه ندي روه ي له خزمه ت هه زره تي شيخ (عثمان) دا
 ٩٦خوپراگري و هه لويستېکي ئيماني
 ١٠٠لوتفيکي تايبه تي هه زره تي شيخ (عثمان) له گهل نووسه ري ئه م چه ند ديپره دا ...
 ١٠٤يه که م سهرداني بو دووپو له سهرده مي ئيرشادي هه زره تي شيخ (عثمان) دا ...
 ١٠٩قوناغي دواي راگواستمان بو ده ربه نديخان و ئه مبه ري سيروان
 ١١٥گه واهي هاوسه رده ماني له سهر به هرهمه نديبووني له خزمه ت شيخاني يياره دا ...
 ١١٨که سيکي نه فس به رزي بي باکي راست بيژ
 ١٢٠وه فا و له به رچاوبووني چاکه ي خه لکي
 ١٢١بي نه فسي و لوتفي له گهل منالاني ئاوايدا
خه لکي ئاوايي به که مي به شداري نويزي جه ماعه تيان کردوه، به لام ريزيان له
 ١٢٢ماموستا زور گرتوه
 ١٢٣فه رمايشتيکي درووست و، تيگه يشتيکي هه له ي پيکه نيناوي
 ١٢٤دهنگ و سه داي خوش و گاريگه ر
 ١٢٧عاشق و شهيداي قورثاني پيروز
 ١٣١لوتفي هه زره تي شيخ (عثمان) به رامبه ر منداله کاني

- ۱۳۵ به‌رواری له‌دنیا ده‌رچوونی
- ۱۳۶ پرووداوټکی سه‌رنج پراکیش له‌دوای وه‌فات و نه‌سپه‌رده‌کران
- ۱۳۸ پرسه‌نامه‌ی گه‌وره‌مان مه‌رحومی مامؤستا مه‌لا (عَبْدُالْکَرِيم) ی موده‌پرس
- ۱۴۰ پرسه‌نامه‌ی گه‌وره‌مان مه‌رحومی مامؤستای خطیب شیخ (مُحَمَّد) ی قه‌ره‌داغی
- ۱۴۲ پرسه‌نامه‌ی گه‌وره‌مان مه‌رحومی مامؤستا سه‌ید (نَجْمُ الدِّين) ی ته‌پی سه‌فا

